

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ COLOSENI, I ȘI II THESALONICENI

A celui întru sfinți părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

Traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1855

DE

Archim. Theodosie Athanasiu

Egumenul M-rei Precista-Mare din Roman

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECU, Strada Berzei, 59

1905

127.
1905.

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ COLOSENI,

I ȘI II THESALONICENI

A celui întru sfinți părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

Traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1855

DE

Archim. Theodosie Athanasie

Egumenul M-rei Precista-Mare din România

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECU, strada Berzei, 59

1905

B.C.U.- IASI

528930

REINHEIMSTRAT
Biblioteca Universitatii Iasi
127/1905

74431

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ COLOSENI

A celui între sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

OMILIA I

„Pavel Apostol al lui Iisus Christos prin voea lui Dumnezeu, și Timotheiu fratele, celor ce sunt în Colosè sfinților și credincioșilor frați întru Christos, char vouă și pace dela Dumnezeu tatăl vostru“ (Cap. 1, Vers. 1 și 2).

Toate sfintele epistole ale lui Pavel ce sunt trimise bisericilor pe când el erà legat și întemnițat, precum e cea cătră Efeseni, cea cătră Filimon, cea cătră Timotheiu, cea cătră Filippeni, și precum este și cea de față, căci și aceasta a fost trimisă pe când el erà legat, de oarece scriindu-le zicea: „Rugându-vă împreună și pentru noi, ca Dumnezeu să deschidă nouă ușa cuvântului, să grăim taina lui Christos, pentru care sunt și legat“ (Cap. 4, 3), toate aceste epistole, zic, au în ele ceva mai mult decât celelalte. Epistola de față mi se pare că este scrisă

în urma celei către Romani. Pe aceea a scris'o mai 'nainte de a vedea pe Romani, iară pe aceasta a scris'o după ce dejă îi văzuse și pe când se găsiă pe la sfârșitul predicei sale. Iară aceasta se învederează de acolo, că în epistola către Filimon (Vers. 9) unde intervine pentru Onisim zice: „Precum și eu Pavel bătrânul“, iară în epistola de față se vede printre purtătorii ei figurând și Onisim, precum zice: „Impreună cu Onisim credinciosul și iubitul frate“ (Cap. 4, 9), numindu-l credincios, iubit și frate. Pentru care și zice el cu curaj în această epistolă: „De veți rămânea întru credință întemeiați și întăriți, și nemișcați din nădejdea Evangheliei, care ați auzit, ceea-ce s'a propoveduit întru toată zidirea cea de supt ceriu...“ (Cap. 1, 23), de unde se vede lămurit, că dejă predica avusese un timp îndelungat. Deci această epistolă este înaintea celei către Timotheiu, de oarece când a scris'o pe aceea el se găsiă aproape de sfârșitul călătoriei sale în această lume, căci zice: „Că eu iată mă jertfesc“ (II Timotheiu 4, 6), pe când față de acea către Filippeni este scrisă mai în urmă, fiindcă pe atunci se găsiă el legat pentru prima dată în Roma.

Si pentru ce zic eu că aceste epistole scrise în legături au ceva mai mult decât celelalte? Precum un general biruitoriu se găsește în mijlocul trofeilor, și de acolo scrie împăratului, tot așa și Pavel face, căci știă el că legăturile lui e mare lucru. Când el scrie lui Filimon „pe care l-am născut în legăturile mele“ (Filimon 10), o zice aceasta pentru ca noi să nu ne scârbim în strămătorări, ci încă să ne și bucurăm. Aici se găsiă Filimon, de vreme ce pe când în epistola către Filimon, (Vers. 2), scriindu-i zicea: „Și lui Archip ostașului nostru celui dimpreună“ —, aici, în epistola către Coloseni zice: „Și ziceți lui Archip“. (Colos. 4, 17). Eu cred că acest Archip avea un rol oarecare în biserica Colosenilor.

Deci Apostolul Pavel nu văzuse pe acești Coloseni, nici pe Romani și nici pe Ebrei, pe când le scria. Cum că nu văzuse pe Romani și pe Ebrei mai 'nainte de a le scrie, se învederează din multe pasaje, însă că

nu văzuse pe Coloseni ascultă ce spune el: „Și câți n'au văzut fața mea în trup“ și iarăși: „Că deși sunt cu trupul depărtat, dară cu duhul împreună cu voi sunt“ (Col. 2, 1. 5). Astfel deci știa el bine că prezența lui era de multă importanță peste tot locul, însă chiar absent fiind, el nu încetă a li atrage atențiunea neconținut asupra sa, ca și cum ar fi fost prezent. Și când pedepsește pe cel ce a curvit, privește cum el se constituie ca prezent la judecata vinovatului: „Eu dară nefiind la voi cu trupul, iară cu duhul fiind acolo, iată am judecat ca cum ași fi de față“, și iarăși: „Voiu veni curând la voi, de va vrea Domnul, și voiu cunoaște nu cuvântul celor ce s'au semețit, ci puterea“ (I. Corinth. 5, 3. 4, 19), și iarăși: „Nu numai când suntem de față la voi, ci încă mai vârtos când nu suntem“ (Galat. 4, 18).

„Pavel apostol al lui Iesus Christos prin voea lui Dumnezeu“. Este demn ca să spunem și despre subiectul acestei epistole, după cum îl găsim în cuprinsul ei. Care este acest subiect? Acești Coloseni credeau că prin îngeri se apropie de Dumnezeu, pe lângă care mai aveau și alte multe obiceiuri Iudaice și ethnice. Aceste obiceiuri și credinți apostolul le combate și le corectează. Pentru aceea începând epistola zice: „Prin voea lui Dumnezeu“. Iată că și aici pune particula „Prin“. „Și Timotheiu fratele“, zice. Așa dar și acesta este apostol, și deci era drept ca și pe dânsul să'l facă cunoscut lor. „Sfinților celor din Colosè“, zice. Cetatea aceasta era în Frigia, cu apropiere de Laodicia. „Și credincioșilor frați întru Christos“. «De unde zice, ai devenit sfânt? spune-mi. De unde te numești credincios? Nu oare că te-ai sfințit prin moartea lui? Nu oare că crezi în Christos? De unde ai devenit frate? Căci nu te-ai arătat credincios nici în faptă, nici în vorbă și nici în succese. De unde ți s'au încredințat, spune-mi, atâtea misterii? Oare nu prin Christos și pentru Christos?» „Char vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru“. De unde e charul? De unde pacea? „Dela

Dumnezeu Tatăl nostru“ zice, deși aici nu pune numele lui Iisus¹⁾). Acum eu voi zice către cei ce defaimă pe Duchul: de unde vine că Dumnezeu este numit Tatăl servilor? Cine a făcut aceste lucruri mari? Cine te-a făcut sfânt? Cine credincios? Cine te-a făcut fiu al lui Dumnezeu? Cel ce te-a făcut demn de crezut, acela este cauza care a încredințat ție toate acestea. Căci noi suntem numiți credincioși nu numai pentru că credem, ci și pentru că ni s'a încredințat de Dumnezeu taine, pe care nici îngerii nu le-au știut mai înainte de noi. Însă acestea sunt indiferente lui Pavel ca să le înșire în acest mod.

„Mulțumim lui Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Christos“ (Vers. 3). Toate acestea cred că le-a raportat numai la Tatăl, pentru ca nu deodată să le pună înainte pe Dumnezeu Cuvântul. „Totdeauna pentru voi rugându-ne“, adică nu numai mulțămindu-i, ci și prin rugăciuni necontenite el își arată iubirea sa către dânsii, și că chiar și pe acei pe cari încă nu-i văzuse, el îi avea veșnic în inima sa.

„Auzind credința voastră cea întru Christos Iisus“ (Vers. 4). Mai sus zicând „Domnului nostru“, aici explică fraza ca și cum pare că ar zice «acesta este Domnul nostru, iară nu servii». „Christos Iisus“, nume care sunt simbole ale binefacerei Dumnezeiești, duple cum zice evanghelistul: „Că acesta va mântui pe poporul său de păcatele lor“ (Math. 1, 21). „Auzind credința voastră cea întru Christos Iisus, și dragostea care aveți către toți sfinții“. Deja prin aceste cuvinte îi familiarizază. Epafrdit este care l'a pus în cunoștință despre progresele lor, iară epistola aceasta le-a trimis'o prin Tichic, căci Epafrdit era reținut pe lângă dânsul. „Și dragostea“ zice, care o aveți către toți sfinții“, adică nu numai către unul, și către altul nu, ci către toți, prin urmare și către noi. „Pentru nădejdea cea gătită vouă în ceriuri“ (Vers. 5). Aici vorbește de bunurile viitoare, și pentru ispitele ce întâmpinăm pe pământ, că adică

¹⁾ Edițiunea pe care a avut'o în vedere Sf. Chrisostom, nu avea adaosul delă finea pasajului „și Domnul Iisus Christos“. (Trad.)

să nu căutăm repausul aici. Și ca să nu zică cineva: apoi care e folosul dragostei către sfinți, dacă noi suntem ispitiți și necăjiți? «Ne bucurăm, zice, că vă câștigați mari bunătăți în ceriuri». „Pentru nădejdea cea gătită vouă în ceriuri, care ați auzit mai înainte întru cuvântul adevărului“. Aici cuvântul este înțepătoriu, că adică având mult timp de când auzise cuvântul adevărului, îi totuși își schimbase părerea. „Intru cuvântul adevărului Evangheliei“, căci evanghelia mărturisește adevărul, și într'ânsa nu este minciună. „Evangheliei“. Nu zice cuvântul predicei, ci al evangheliei, amintindu-li încontinuu binefacerile lui Dumnezeu. Mai 'ntâiu îi laudă și după aceea li amintește de acestea. „Care este de față la voi, precum și în toată lumea“ (Vers. 6). Iată că aici li vorbește cu grații. Cuvântul „de față“ îl întrebuințează în mod metaforic. «Nu a venit numai și apoi s'a dus (evanghelia), ci a rămas acolo». Apoi fiindcă cei mai mulți se încurajază când știu că au mulți tovarăși în credințele lor religioase, de aceea apostolul adaoge: „precum și în toată lumea“, adică pretutindene este de față, pretutindene stăpânește, pretutindene se găsește. „Și este făcând roadă și crescând precum și întru voi“. Făcând roade pentru faptele bune și crescând, încât pe mulți adumbrește și 'i sprijine. Căci și printre plante se întâmplă așa, că atunci planta devine stufoasă, când trunchiul ei este sprijinit și înțepenit bine. „Precum și întru voi“, zice. Aici el din capul locului adresează laude auditorului, ca astfel chiar silit fiind de împrejurări, să nu se depărteze de credință. „Din ziua în care ați auzit“ adică «aceasta e de admirat, că iute v'ați alipit și ați crezut, și imediat dela început chiar ați arătat roadele credinței». „Din ziua în care ați auzit și ați cunoscut darul lui Dumnezeu întru adevăr“. Nu în vorbă, zice, nici în înșălăciune, ci în înseși faptele voastre. Deci aceasta spune el prin expresiunea „făcând roadă“, adică semnele și minunile ce le săvârșiți, căci de îndată ce ați primit cuvântul evangheliei, imediat ați cunoscut și charul lui Dumnezeu. Așa dară,

când imediat după primirea charului ați arătat și puterea acelu char prin faptele voastre, apoi cum să nu fie acum urâcios lucru de a nu crede? „Precum v'ați și învățat dela Epafra, iubitul cel dimpreună slugă cu noi“ (Vers. 7). Acesta predicase evanghelia la Coloseni, și dela dânsul primise și credința creștinească. Drept aceea și apostolul voind a învedera demnitatea bărbatului, zice „cel dimpreună slugă cu noi“.

„Care este credincios pentru voi slujitor al lui Christos, care ni-a și arătat nouă dragostea voastră întru duchul“ (Vers. 8). «Nu vă îndoți, zice, despre nădejdea viitoare, vedeți lumea toată întorcându-se la credință. Și de ce să vorbim de cele petrecute cu alții? când și fără acestea sunt suficiente cele ce s'au petrecut cu voi înșivă».

„Ați cunoscut darul lui Dumnezeu întru adevăr“, adică în fapte. Așa dară apostolul adeverește două lucruri: că evanghelia se făcuse cunoscută în toată lumea, și că crezuse în ea și acești Coloseni. Și nici că se poate crede că altfel erau lucrurile, și altfel i le-a spus Epafra. „Care este credincios“ zice, adică adevărat. „Care ni-a arătat nouă dragostea voastră întru Duchul“, adică dragostea voastră cea duhovnicească către noi. Dară dacă acesta este slujitor al lui Christos, cum de spuneți că prin îngeri vă apropiați de Dumnezeu? „Care ni-a arătat dragostea voastră întru Duchul“. Aceasta este dragostea cea sigură și minunată, pe când celelalte au numai numele de dragoste. Și sunt mulți cari au dragoste de feliul celor de pe urmă, însă aceasta nu este dragoste, și de aceea iute se și nimicește.

*ne
juste*
1) Sunt multe cauze, care nasc prietenia sau dragostea. Dragostea cea uricioasă o vom trece cu vederea, căci nimeni dintre noi nu va spune că nu este din acele murdare. — dară de voiți vom pune la mijloc dragostele acele naturală și vitale, sau relative la viața

1) *Partea morală.* Despre dragostea corporală și spirituală, și că cea spirituală este cu mult mai sigură. Despre recunoștință și nerecunoștință. Despre reutate și despre eleimosină (*Veron*).

noastră. Dragostele vitale sunt de acestea: a câștigat cineva un prieten, care a fost prieten și al părinților săi, a luat parte la masa sau la călătoria sa, este megieșul său, sau a avut vr'un bine de la el, — sunt frumoase și acestea; sau că este de aceeași meserie cu el, — deși o astfel de dragoste nu este sinceră, căci conține în ea oarecare invidie și gelozie. Dragostele naturale sunt: Dragostea tatălui către fiu, a fiului către tată, a fratelui către frate, a bunicului către nepot, a mamei către copii, și de voiți și a femeii către bărbat, căci și acestea sunt vitale și pământești. Aceste din urmă se pare că sunt mai aprinse decât celelalte, și zic că se pare, căci de multe ori sunt învinse de cele dintâi. În adevăr, că, câteodată prietenii s'au arătat mai sinceri decât frații, decât fii și decât părinții, câteodată cel născut n'a ajutat pe născătorul său, pe când poate cel ce nici nu l'a cunoscut măcar, l'a ajutat.

Dragostea cea duhovnicească însă, este mai presus de toate celelalte dragoste, căci ea ca și o regină stăpânește pe celelalte, și are o față strălucită. Nimic din cele pământești nu o naște pe ea, după cum pe celelalte: nici obiceiul, nici binefacerea, nici natura, nici timpul, ci se pogoară de sus din cer. Și de ce te miri, dacă ea n'are trebuință de binefacere, dacă chiar și când este atacată ea nu se dă în laturi? Cum că această dragoste este cu mult mai mare decât celelalte, ascultă pe Pavel când zice: „Ași fi poftit eu însumi a fi anathema dela Christos pentru frații mei“ (Romani, 9, 3). Care părinte ar pofti aceasta, ca să fie dat anathemei și să se găsească în rele? Și iarăși: „Dorință având a mă slobozi și împreună cu Christos a fi, mai bine cu mult mai vârtos“ (Filipp. 1, 23. 24). Care mumă ar vorbi și ar alege aceasta, ca adică să treacă cu vederea pe copiii săi? Și iarăși ascultă-l pe dânsul când zice: „Iară noi, fraților, rămânând sirimani de către voi pentru un timp, cu fața, nu cu inima“ (I. Tesal. 2, 17). Aici un părinte fiind insultat de fiul său rupe dragostea ce o avea, pe când acolo niciodată, ci aleargă în ajutorul până și celor ce'l lapidează, și li face bine. Deci nimic nu e atât de puternic ca legătura dragostei duhovnicești. Cel ce devine prieten cuiva în urma unei sufe-

sirimani = departiti

si nu e atat de puternic ca legătura

rinți îndurate, dacă acea suferință nu este într'una, va deveni dușman; cel ce este nedeslipit de un altul din obicei, când obiceiul va conțeni, se va stinge și prietenia lui. Femeea iarăși, dacă a survenit vre-o ceartă, și-a lăsat bărbatul și a rupt legătura dragostei; de asemenea și fiul dacă vede că părintele său trăește timp îndelungat și nu-l poate moșteni mai curând, se îngreuiază.

Ei bine, nimic din acestea nu se petrece unde este dragostea duhovnicească; nimic din acestea nu o nimicește, fiindcă nimic din ele nu o nasc. Nici timpul, nici distanța, nici suferința, nici auzirea clevetirilor, nici mânia, nici insulta și nimic în fine nu se poate furișă unde este această dragoste, și nici nu o poate nimici. Și ca să afli că este așa, vă voi spune de Moisi, că deși era lapidat de cei de un sânge cu el, totuși dânsul se rugă lui Dumnezeu pentru ei. Care tată ar fi făcut aceasta pentru fiul lapidator, și oare nu l'ar fi lapidat și el la rândul său?

Deci, iubiților, să căutăm de a avea dragostea duhovnicească, căci aceasta este puternică și nu se nimicește. Să nu umblăm după dragostea aceea care se capătă din ospete. De altfel chiar suntem împiedicați de a introduce la ospetele noastre pe cei ce vânează o astfel de dragoste, căci ascultă ce spune Christos în evanghelie: „Când faci prânz sau cină, nu chieamă prietenii tăi, nici frații tăi, nici rudele tale, nici vecini bogați... ci chieamă săracii, neputincioșii, șchiopii și orbii“ (Luca, 14, 12. 13), și cu drept cuvânt, căci mare plată vei avea pentru aceasta. Dar nu poți, sau îți este disgustător de a cina cu șchiopii și orbii, și în fine îți vine greu acest lucru? Bine, nu face nimic, căci nici nu este nevoie de aceasta. Chiar dacă nu-i pui la masă lângă tine, trimite-li cel puțin bucate dela masa ta. Cel ce chieamă pe prieteni, nu face un lucru mare, și plata și-a primit-o aici; pe când cel ce chieamă pe infirm și pe sărac, are datornic pe Dumnezeu. :->

Să nu fim supărați dacă nu luăm răsplata aici, ci din contră, să fim supărați dacă o luăm. Când omul răsplătește, Dumnezeu nu răsplătește, ci numai când omul nu răsplătește, atunci Dumnezeu răsplătește. Așa dar să nu căutăm de a face bine celor cari sunt în

Pe cine
chemi la masă?

stare de a ni răsplăti, și nici să facem binele în speranță de a avea răsplată dela dânsii, căci o astfel de judecată este ușoară. Pe prieten dacă 'l chiemi, plăcerea o ai până seara. De aceea o astfel de prietenie se sfârșește mai iute decât banii agonisiți și cheltuiți cu acel ospăț, pe când dacă chiemi pe infirm și pe sărac, plăcerea nu se pierde niciodată, pentru că ai ca datornic pe Dumnezeu, care știe și nu uită niciodată. Apoi câtă prostie de a zice că nu poți șede la masă cu săracii. Ce spui? Este necurat și zoios? Spală-l și adă-l la masa ta. Are haine zoioase? Șterge-l și dă-i haină curată. Nu vezi cât de mare câștig ai? Christos prin aceasta îți stă de față, și tu încă te ocupi de aceste lucruri mici? Ai chemat la masă pe împăratul, și tu te rușinezi de aceștia? Fie de față două mese, din care una să aibă orbi, șchiopi, ciungi, cu mâna sau brațul beteag, desculți, îmbrăcați cu o singură haină, și aceea flenduroasă, — iară cea de a doua să aibă stăpânitori, generali, guvernatori, funcționari superiori, îmbrăcați cu haine prețioase și încinși cu cingători aurite. Apoi pe masa săracilor să nu se găsească nici vase de argint, nici vin mult, ci numai atâta cât e de ajuns de a veseli inima omului, iară paharele și celelalte obiecte să fie de sticlă, — în timp ce pe masa bogăților toate obiectele să fie de argint și de aur, iară semicercul (ἡμικύκλιον = în formă de semicerc, în formă lunii în creșterea ei, în forma literei C), să nu poată fi purtat de un singur servitor, ci deabea doi tineri să-l poată mișca. După aceasta apoi vasele de pământ pentru apă să fie așezate în rând în așa mod, ca să strălucească mai mult ca argintul; fie încă semicercul acoperit peste tot cu un acoperământ fin. Fie aici apoi mulți servitori, îmbrăcați cu haine nu mai pre jos de a le invitaților, vestminte strălucite, zic, purtând nădragi persienești, frumoși la vedere, pentru că sunt chiar în floarea juneții, plini de viguroșitate și corporolenți, — iară la cealaltă masă fie numai doi servitori simplu îmbrăcați, fie la unii bucatele scumpe, iară la ceilalți de acelea care pot stinge foamea și aduce mulțămire. Oare am spus de ajuns? Oare amândouă mesele sunt pregătite bine și cu precisiune? Nu cumva lipsește ceva? Eu nu cred, căci am trecut în revistă și pe cei chemați la masă, și luxul vaselor și a așternuturilor și a bucatelor, și chiar dacă poate am trecut ceva cu ve-

derea, în trecerea timpului vom afla. Aide, deci, ca după ce fiecare masă vi s'a pus înaintea sub forma cuvenită, să vedem unde aveți să vă puneți voi. ~~Eu~~ Eu mă voi duce la masa unde sunt orbii și șchiopii, pe când dintre voi cei mai mulți poate vor alege pe aceea unde sunt generalii, pe aceea unde este frumuseța și veselia. Vom vedea deci, care din amândouă are mai multă mulțămire, și nu vom examina de loc cele viitoare, căci în această privință stăpânește masa mea. De ce? Pentru că aceasta are pe Christos printre cei chemați la ospăț, iară aceea are numai oameni; aceasta pe stăpânul, iară aceea pe servi. Deci nu vom vorbi de aceasta, ci să vedem care din două are mai mare mulțămire și mai mare plăcere chiar în prezent. Dar și în această privință mai mare mulțămire are masa aceasta, căci aședea la ea împreună cu împăratul, simți o mai mare plăcere, decât aședea împreună cu servii. Însă să trecem cu vederea și aceasta, și să examinăm faptul în sine. Așa dar și cei cu mine, cari am ales masa aceasta, ne găsim în cea mai mare libertate și veselie, vorbim împreună și suntem ascultați. Voi însă, tremurând și sfiindu-vă, și rușinându-vă de cei ce sunt la masă, nu cutezați nici chiar a întinde mâna, ca și cum pare că ați intrat într'o școală de educațiune, iară nu la un ospăț, așa vă sfiți de dânșii ca de niște stăpâni grozavi. «Dară, zici tu, nu se găsesc ii tocmai așa, ci se bucură de mare cinste». Și cu toate acestea eu mă găsesc în mai mare cinste, căci la voi se vede mai mult luxul predominând la masa unde stați, iară vorbele voastre sunt în șoapte ca a slugilor. Căci și sluga atunci se pune în evidență, când se găsește alături cu stăpânul; însă nu are atâta demnitate prin faptul acesta, pe câtă umilință, de vreme ce șade acolo unde i se arată, și atunci el suferă cea mai mare umilință. Ceea-ce este umilit atunci se pare încă mai umilit, când se pune alături cu înălțimea, și deci comparațiunea înfățișază atunci pe umilit încă mai umilit, și nicidecum mai înalt. [Așa și voi când stați alături cu aceea, vă arătați încă mai umiliți, iară nu noi] Noi vă covârșim prin două lucruri: prin libertate și prin cinste, cu care nimic nu este egal în mulțămire. Eu aș prefera să mănânc pâine goală în libertate, decât mii de feluri de mâncări în sclavie. „Mai bun este ospățul cu legumi spre dragoste, zice, și spre prieteșug, decât vițelul

ca supra o mănânc pâine goală în libertate
st. mii de feluri de mâncări în sclavie

de la esle cu vrajbă". (Prov. 15, 17). Ceea-ce ar vorbi aceia, voi sunteți siliți a aplaudă și nicidecum a respinge, punându-vă astfel în rândul paraziților, ba încă și mai răi decât dânșii. Decât, astfel este luxul; în fața lui vă sfiți și vă pitulați, de unde rezultă că nu vă bucurați de nici o cinste. Prin urmare pe cât de mult este lipsită acea masă de mulțămire, pe atât de mult masa noastră e plină de mulțămire și de veselie.

Dar să examinăm încă și însăși natura mâncărilor. Acolo chiar ne voind cineva este totuși silit de a bea vin peste măsură, aici însă nimeni nu este silit de a mânca și a bea, dacă nu voește, astfel că acolo dela început necinstea găsește și scoate mulțămirea din calitatea mâncărilor și a băuturilor, iară din săturarea peste măsură se naște desgustul. Corpul nostru nu atâta de mult se vatămă prin foame, pre cât prin sațiu peste măsură. Mai ușor îl voiu moleși și slăbănogi prin îmbuibare, decât prin foame. Astfel deci, foamea este mai suportabilă decât îmbuibarea, căci de foame poate cineva răbda și douăzeci de zile, pe când dacă e deprins cu îmbuibarea, nici chiar două zile. Cu foamea luptându-se încontinuu cei de pe câmp, sunt totdeauna sănătoși și nu au nevoie de doctori, pe când cei îmbuibați nu ar putea trăi dacă nu ar chiema încontinuu pe doctori, ba încă de multe ori nici nu țin samă de povețele lor.

Deci masa noastră are întâetatea pentru mulțămirea și plăcerea ce o găsim acolo. Dacă se poate numi cinste a fi cineva necinstit, dacă este plăcut ca fiind liber cineva, să se supună altora, să se sfiască și să tremure, în loc să aibă curaj, și în loc să se mulțamească cu strictul necesar, el să se îmbuibeze peste măsură și să se cufunde în dezmerdări, ei bine, atunci masa noastră este cu mult mai superioară aceleia. Dar apoi și în privința cheltueleur masa noastră este mai bună, căci pe când aceea este costisitoare, aceasta de loc. Dar ce? Oare masa aceasta este plăcută numai celor chie-mați, sau că poate face plăcere multă și celui ce a dat'o? Căci aceasta este ceea-ce noi căutăm în cazul de față. Cel ce a chemat la masa sa pe cei bogați, pe rude și prieteni, s'a pregătit cu mult timp mai înainte, și a fost silit de a se îngriji de multe lucruri trebuitoare, nedormind nopțile și în cursul zilei neputând sta liniștit de griji, ci făcându-și în capul său fel de fel de

planuri, vorbind și sfătuindu-se cu bucătarii, cu sofragiii și cu servitorii. Apoi sosind ziua hotărîta, l'ar putea vedea cineva îngrijorat mai mult chiar decât cei ce vor a se lupta în stadiu, ca nu cumva să se întâmplesc vr'un neajuns, nu cumva să fie criticat, nu cumva să-și capete de acolo mulți acuzatori. Cel ce chiamă însă, la masa sa săracii și infirmii, este scutit de toate aceste griji, el pune masa instantaneu, și nu se îngrijește cu multe zile mai înainte. Dar și după cină dacă vom observa bine, vom vedea că acela imediat a pierdut mulțumirea dintâiu, pe când acesta o are în el, căci are pe Dumnezeu datornic, se nutrește cu speranțe plăcute, și în fie-ce zi el întinde masa și să ospătează cu stăpânul a toate. Mâncările de sigur că se consumază, pe când charul și mulțămirea sufletească nu se consumă, ba încă pe fie-ce zi el mai mult se bucură decât acei ce și-au încărcat pântecul cu vin mult. Căci nimic nu hrănește spiritul atât de bine, ca o speranță plăcută și așteptarea celor bune.

Să vedem apoi și alte împrejurări, care se desfășură la aceste mese. La masa aceea se aud fluere, chitare, flaute și celelalte, pe când aici nici o cântare neplăcută, ci numai îmnuri și psalmodii. Acolo sunt lăudați demonii, pe când aici Dumnezeu, stăpânul a toate. Ai văzut cum masa aceasta este plină de char, iar aceea încărcată de atâta nerecunoștință și nesimțire? Căci spunemi: Dacă Dumnezeu este care te hrănește din bunătățile sale, și deci tu lui trebuie să-i mulțumești pentru că te-a hrănit, apoi cum de introduci pe demoni în locul lui și lor li mulțumești? Pentru că cântările acelea din flaut nimic alt nu sunt, decât cântări drăcești. În loc să

zici: „Mulțumescu-ți stăpâne“ sau „Binecuvântat ești Doamne, că m'ai hrănit pre mine din bunătățile tale“, tu, ca și un câine necinstit, nu-ți aduci aminte de aceasta, ci introduci pe demoni? Dar apoi chiar câinii, fie că ar primi ceva, fie că nu ar primi, totuși se gudură pe lângă stăpân, pe când tu nici aceasta nu o faci. Câinele chiar de nu ar primi nimic dela stăpân, totuși îl gudură, pe când tu și după ce ai primit încă latri asupra sa! Câinele apoi chiar de ar primi ceva dela cei străini, nici prin aceasta încă nu-și domolește ura asupra lor, și nici că poate fi împrietenit, iară tu deci și suferit mi de rele dela demoni totuși îi intro-

despre
cântec

câinii. Și e bine că am amintit acum de câni, ca comparațiune cu cei ce mulțumesc lui Dumnezeu numai atunci, când primesc vre-o binefacere dela el!

Rușinați-vă, vă rog, de câni, cari deși rupți de foame, gudură încă pe stăpânul lor. Dumnezeu este care ne hărăzăște din darurile sale, și totuși când auzi că demonii uneltesc ceva contra mântuirii tale, tu lași pe stăpânul imediat și te apropii de dânșii! O! nenorocitul și mai fără minte decât câinii. «Dar au, zici, femeile publice (πόρνοι) oarecare șic și plăcere privite». Ce plăcere? sau mai bine zis, ce necinste nu au ele? Casa ta a devenit așa dar loc de curvie, de nebunie și de spurcăciuni, și tu nu te rușinezi de a numi aceasta plăcere? Dacă crezi că îți este permis de a uza de femeii pierdute și a transforma casa ta într'un local de curvie, tăvălindu-te ca și porcii în noroiu, ei bine, rușinea și desgustul izvorât de aici, va fi cu mult mai mare decât orice plăcere. Dacă însă o faci aceasta numai în aparență, iată că și de aici izvorăște o durere mare, căci dacă privirea nu este o plăcere, presupunând că te mărginești aici, totuși pofta devine mai mare, văpaea ce arde în tine mai grozavă încă. Și poate voești a ști și sfârșitul? Aceia se ridică dela masă insolenți și iritați ca niște nebuni și smintiți, și mai de răs decât sclavii, căci în timp ce servitorii pleacă de acolo sobri și cu mintea întreagă, îi pleacă beți. Vai! ce rușine. Aici însă, nimic de acest fel, ei ridicând masa cu laude și mulțamiri adresate lui Dumnezeu, îi se duc acasă scutiți de orice rușine, de orice acuzațiune. Așa dar vei vedea pe aceia că se găsesc în interiorul lor după cum aceștia se găsesc în exterior, adecă orbi, infirmi și șchiopi; adecă ce fel sunt corpurile acestora, așa sunt sufletele acelora, umflate ca de idrăpică și schimonosite, căci așa este lipsa de minte. După petrecere apoi vine slăbănogirea și oboseala generală, căci așa este beția, ea face pe cei sănătoși șchiopi și schilozi. Vei vedea pe aceștia apoi că au sufletele lor curate, strălucite și împodobite, după cum sunt corpurile acelora, căci ii trăesc în mulțămire, nu caută nimic mai mult decât strictul necesar, îi filosofează așa zicând, și se găsesc în toată liniștea și curățenia sufletului.

Acum să vedem care este sfârșitul atât aici, cât și acolo. Acolo este petrecere desfrânată, răs drăcesc,

plăcerea acelor femei desfrânate, pe când aici este filantropie și bunătate sufletească. Cel ce a chemat la masa aceea, a fost stăpânit de slavă deșartă, pe când cestă-lalt a fost inspirat de filantropie și de bunătatea spirituală. Masa aceea a fost dată din slavă deșartă, din răpire și furțișag, pe când aceasta din filantropie; aceea sfârșește, după cum am zis, în prostie, în nebunie și în stupefacție, căci acestea sunt odraslele slavei deșarte, — iară aceasta în mulțămiri și slavă adresate lui Dumnezeu. Dar apoi și lauda oaminiilor este mai mare pentru această din urmă masă, pe stăpânul celei dintâiu îl vorbesc de rău, iar pe al acesteia toți, chiar și cei cari nu s'au îndulcit din ea, îl laudă și îl consideră de părinte obștesc. Dupre cum se petrece cu cei nedreptățiți, căci sufăr deopotrivă și cei ce n'au fost nedreptățiți și cu toții consideră de dușman pe cel ce a nedreptățit, tot așa și cu cei ce nu au participat la masa aceasta, căci și aceștia laudă și admiră deopotrivă cu cei ce au participat pe cel ce a dat masa. Acolo predominează invidia, aici îngrijirea părintească și mulțămiri se aud din partea tuturor.

Toate acestea se petrec aici, dar acolo când va veni Christos, acest din urmă va stă de față cu mult curaj înaintea lui, și va auzi întreaga lume acele cuvinte rostite de el: „Insetat m'ai văzut și m'ai adăpat, flămând și m'ai hrănit, gol și m'ai îmbrăcat“ (Math. 25, 35 și urm.) și de acestea, pe când acela va auzi contrariul: „slugă vicleană și leneșă“. (Ibid. 26) și celelalte, și iarăși: „Vai celor ce dorm în paturi de elefant, și se resfață întru așternuturile lor, ... celor ce beau vinul strecurat și se ung cu mirurile cele mai de frunte ... ca și cum ar sta au socotit, și nu ca cum ar fugi“. (Amos 6, 4—6).

Acestea, iubiților, nu vi s'au spus fără scop, ci ca să vă schimbați părerea și nimic să nu faceți fără folos. «Dar ce? iată că eu fac și aceasta și aceea», acesta este răspunsul multora și multă vorbă fac de aici. Și ce trebuință e, spune-mi, ca fiind posibil de a face totul spre folos, tu să întrebuițezi unele fără vre-o necesitate și să cheltuești în zadar, iară pe altele cu necesitate? Spune-mi: dacă semănând ai arunca o parte de să-

mânță pe piatră,, iar alta pe pământ bun, te-ai mulțami oare a spune; nu vatămă cu nimic că am aruncat o parte pe piatră, iar cea-l-altă pe pământ bun? De ce nu ai aruncat-o toată în pământ bun? De ce îți micșorezi câștigul? Când aduni bani nu zici aceasta ci din toate părțile aduni; când împrumuți nu zici, de ce să împrumut cu o parte pe cei lipsiți și cu o parte pe cei cu mijloace, ci totul împrumuți acestora, pentru că știi că ai câștig, iară în cazul de față, unde atât de mare este câștigul, nu zici aceasta. Așa dar nu vei încotă a chiebtuî în zadar? «Dar, zici tu, are și aceasta câștigul său». Care? Spune-mi. «Se întărește prieteșugul», zici. Inșă nimic nu poate fi mai rece ca prietenia aceloră, căpătată dela ospete și petreceri; aici se zămislese numai prieteniiile parasiților. Nu insultă un lucru atât de admirabil, voiu să zic dragostea, nici nu spune că rădăcina ei poate fi egală cu a aceleia, izvorită din petreceri și ospete. După cum când un copac are rădăcina ca aurită și ca petrele cele prețioase, nu vei spune că are astfel rădăcina de la natura sa, ci este provenită așa din cauza putregaiului, tot așa faci și tu, căci chiar de s'ar naște prietenia din ospete, totuși nimic nu poate fi mai rece ca astfel de prietenie. Cel ce chiebtuește în dreapta și în stânga pe astfel de ospete, chiar de ar chiebtuî cât de mult, nimic mare nu folosește, pe când cel ce chiebtuește totul la mesele săracilor, chiar puțin de ar fi chiebtuit, totuși a făcut mare lucru, căci ceea-ce se caută nu este de a dà mult sau puțin, ci ca să dea nu mai puțin de propriile sale puteri. Să ne gândim la cel cu cinci talanți și la cel cu doi, să ne gândim la văduva care a pus în corvană cei doi fileri, să ne gândim la văduva de pe timpul lui Elie. Nu a zis văduva cea cu doi fileri, «și ce vatămă dacă voiu oprî un filer pentru mine și numai unul voiu pune în corvană», ci ea a dat tot ce avea, iară tu deși te găsești într'o așa îmbelșugare, totuși ești mai sgârcit decât aceea.

Deci să nu neglijăm, iubiților, de mântuirea noastră, ci să facem milostenii, căci nimic nu este mai bun lucru ca milostenia. Despre acest adevăr ni va arăta timpul viitor, ceea-ce de altfel ni probează și cel prezent. Să vietuim în slava lui Dumnezeu și să facem ceea-ce voeste el, ca astfel să ne învrednicim bunurilor făgăduite nouă. Cărora fie a ne învrednici prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia

împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA A II

„Drept aceea și noi, din care zi am auzit, nu încetăm pentru voi rugându-ne și cerând ca să vă umpleți de cunoștința voei lui, întru toată înțelegerea și înțelepciunea duhovnicească, ca să umblați voi cu vrednicie Domnului spre toată plăcerea, întru tot lucrul bun făcând roadă, și crescând spre cunoștința lui Dumnezeu“ (Cap. 1, 9. 10).

«Drept aceea» zice, adică «fiindcă am aflat despre credința și dragostea voastră, fiindcă avem speranțe bune și suntem deplin încredințați că așa veți fi și în viitor». După cum se întâmplă și în războiu, că ațităm mai mult pe ostașii aceia, cari sunt aproape de biruință, tot așa face și Pavel cu acești Coloseni, când îi îndeamnă ca să continue în sporirea faptelor bune. „Din care zi am auzit, zice, nu încetăm pentru voi rugându-ne“. Nu numai o zi, nici două sau trei, ci în totdeauna. Aici arată dragostea lui către dânșii, în acelaș timp lasă a se înțelege că îi încă n'au ajuns la capăt, căci vorba „ca să vă umpleți“ aceasta învederează. Acum tu privește înțelepciunea acestui apostol, căci el nu zice că dânșii sunt cu totul străini și lipsiți de adevărurile evangheliei, ci numai că li mai lipsește ceva, ceea-ce probează expresiunea „ca să vă umpleți“, ca și cealaltă expresiune „spre toată plăcerea, întru tot lucrul bun“ așa că chiar și expresiunea „toată“ sau „întru tot“ ce o vedem des pusă, este ca o mărturie, că de și dânșii progresase în cuvântul adevărului, totuși încă nu ajunsese la sfârșit. Și apoi zice „ca să vă umpleți“ iară nu ca să luați,

Cu modul acesta și deșteptarea ce li o face nu este greoaie, și lauda ce li o aduce nu'i lasă ca să cadă. Dar ce înseamnă „ca să vă umpleți de cunoștința voii lui“? Adecă că voi vă apropiați de Dumnezeu prin Fiul, și nici cât prin îngeri. «Că trebuia să vă apropiați de el o știți; vă rămăsese numai a afla că apropierea voastră s'a făcut prin Fiul, pe care el l'a trimis. Căci dacă urmă a vă mântui prin îngeri, nu ar fi trimis pre Fiul, nu l'ar fi dat rescumpărare pentru noi». „Întru toată înțelegerea, zice, și înțelepciunea duhovnicească“. «Fiindcă v'au amăgit filosofi, voesc ca de acum voi să fiți întru toată înțelepciunea duhovnicească, iară nu în acea ominească. Iară dacă voiți să aflați cunoștința voei lui, dacă voiți să aflați esența înțelepciunii duhovnicești, ei bine, aceasta constă în rugăciuni încontinue». Faptul acesta se arată de aici, că Pavel se roagă într'una, nu a conținut și nici că a părăsit rugăciunea, ceea-ce învederează și expresiunea „din care zi am auzit...“ Prin această expresiune li aduce și oarecare înfruntare, de oarece încă de atunci ajutați fiind prin rugăciunile lui, îi totuși nu 'și au revenit în sineși; căci expresiunea „cerând“ cu multă stăruință, de sigur aceasta probează; adecă că «ați aflat, însă trebuie a mai află, trebuie a mai ști și restul».

„Ca să umblați voi cu vrednicie Domnului“ zice. Aici vorbește în privința vieții și a faptelor lor, ceea-ce face peste tot locul; în totdeauna el leagă purtarea creștinului de credință. „Spre toată plăcerea“. Ce va să zică aceasta? Mai departe explică fraza prin expresiunile: „Întru tot lucrul bun făcând roadă, și crescând spre cunoștința lui Dumnezeu“, ca și cum par'că ar zice: «După cum el fără de veste s'a descoperit pe sine, și după cum voi ați primit o astfel de cunoștință, tot astfel sunteți datori de a arăta în purtarea voastră o conduită demnă de această credință, căci această credință are nevoie de o conduită mai aleasă și mai frumoasă, decât se cerea în credința veche. Pentru că cel ce a cunoscut pe Dumnezeu și s'a invrednicit de a fi robul lui, ba chiar și fiul lui, unul ca acesta e cert că are nevoie de o mare virtute».

„Cu toată puterea întărindu-vă“. Aici vorbește despre ispite și persecuțiuni. «Ne rugăm ca să vă um-

pleți de putere, să vă împuterniciți, să nu vă împutinați, să nu vă descurajați». „După tăria măririi lui“, adică «să câștigați o astfel de bunăvoință, o așa dispoziție către fapta bună, potrivită puterii slavei lui».

„Intru toată îngăduirea și îndelunga răbdare“.

um, a ruga

Ceea-ce el spune aici așa și este: «noi ne rugăm, zice, ca voi să aveți o viață virtuoasă și demnă de petrecerea voastră, să stați neclintiți, fiind întăriți, după cum se cade a fi întăriți de Dumnezeu creștinii adevărați».

Pentru aceea, fiindcă el până aici nu s'a atins de loc de dogme, ci vorbește numai despre viață, unde nu găsește nimic de acuzat, îi laudă pentru acelea ce trebuia să-i laude, după care apoi trece la acuzațiuni.

Aceasta o face el peste tot locul; când trebuia a scrie, de se întâmplă ca să aibă ceva de acuzat și ceva de laudat, mai întâiu laudă și după aceasta trecea la acuzațiuni.

Mai întâiu el își familiarizează pe auditori, cu care ocazie acuzațiunile ce li aduce sunt apărute de orice bănuială, arătând prin aceasta că el ar fi dorit ca să-i laude necontenit, dar că, silit de împrejurări numai, el s'a văzut nevoit de a-i acuză.

Aceasta o face și în I epistolă către Corintheni, unde după ce-i laudă mult pentru dragostea ce i-au arătat, imediat, din motivul incestului petrecut acolo (Cap. 5), trece în acuzațiuni.

Nu tot așa însă în epistola către Galateni, ci cu totul din contra; ba încă dacă ar examina cineva cu atențiune, ar vedea că aici acuzațiunea izvorăște din însăși lauda ce li-o aduce.

În adevăr, că apostolul neavând a li spune atunci despre vreun succes al lor, și fiind că abaterea lor dela credință eră mare, și cu toții se stricase, de aceea chiar dela început îi acuză zicând:

„Mă mir...“, deși expresiunea aceasta este ca laudă. Tocmai pe la finea epistolei îi laudă, însă nu pentru cele prezente, ci pentru trecut, căci zice: „Că de ar fi fost cu putință ochii voștri scoțându-i i-ați fi dat mie“ (Cap. 4, 15).

„Intru tot lucrul bun, zice, făcând roadă și crescând spre cunoștința lui Dumnezeu“. Aici e vorba de fapte. „Cu toată puterea întărindu-vă... întru îngăduirea și îndelunga răbdare cu bucurie“, adică îndelungă răbdare unii către alții și îngăduință către cei de altă religione.

Are cineva îndelungă

îndelungă răbdare unii către alții

// / *
 . . .
 răbdare către acei pe cari îi poate combate, iară către
 cei pe cari nu-i poate are îngăduință. De aceea când
 vorbim de Dumnezeu, niciodată nu zicem că el îngă-
 due sau are îngăduință (ὀπορονη), ci totdeauna zicem
 că îndelung răbdă, are îndelungă răbdare (μακροθυμία),
 după cum zice și însuși fericitul Pavel, scriind în alt
 loc: „Sau nu bagi samă de bogăția bunătăței lui
 și de îndelunga lui răbdare“ ¹⁾ (Rom. 2, 4)?

„Intru toată îngăduirea“ zice, adecă nu numai
 acum, ci totdeauna. „Intru toată înțelegerea și în-
 țelepiciunea duhovnicească“, căci altfel nu este
 posibil a cunoaște voința sa. Deși dânșii credeau că
 au cunoștința voinței lui, însă nu eră duhovnicească
 acea cunoștință. „Ca să umblați, zice, cu vrednicie
 Domnului“, căci numai așa calea voastră va deveni
 demnă de numele de creștin. Cel ce cunoaște filantropia
 lui Dumnezeu, și o cunoaște mai ales când vede că el
 a predat până și pe Fiul său,—unul ca acesta, zic, va
 avea încă o mai mare bunăvoință. Sau se poate explica
 și în alt mod: «Nu ne rugăm numai ca voi să cunoa-
 știți voia lui, ci ca acea cunoștință să o probați prin
 fapte, căci cel ce cunoaște, fără însă să săvârșească
 fapte bune, va fi pedepsit». „Ca să umblați voi“
 zice, adecă nu numai odată, ci totdeauna, căci după
 cum umblarea este necesară omului, tot așa de necesar
 este și a vietui cinstit. Purtarea noastră el o exprimă
 peste tot locul prin cuvântul umblare, preumblare
 (περιπατεῖν), arătând prin aceasta că astfel este viața
 noastră prezentă, și nu ca viața celor pământești. Pe
 lângă aceasta și lauda lor este mare, căci zice: „Să
 umblați voi cu vrednicie Domnului“ și „întru
 tot lucrul bun“, adecă neconținut să faceți fapte bune
 și să nu stați de loc. Aceasta o zice și mai sus în sens
 metaforic: „Făcând roadă și crescând spre cuno-
 ștința lui Dumnezeu“, și astfel să vă întăriți după
 puterea lui Dumnezeu, pe cât este cu putință omului.

¹⁾ Textul original este: „Ἡ τοῦ πλοῦτου τῆς χρηστότητος καὶ τῆς
 ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς“, a căruia traducere exactă ar fi:
 Sau oare disprețuești bogăția bunătăței sale și înde-
 lunga sa răbdare și toleranță? (Trad.).

Bunăvoință

Avietui cinstit

„După tăria măririi lui“. Mare este deci încurajarea lor. Și observați că el nu a zis putere (*δύναμις*), ci tărie (*ζωήτος*), ceea-ce este cu mult mai mare. „După tăria măririi lui“, zice, așa că pretutindeni slava lui stăpânește. „Să umblați voi cu vrednicie Domnului“. Aici e vorba de Fiul, care are stăpânire peste tot, și în cer și pe pământ, că adecă slava lui peste tot stăpânește. Și nu zice în mod simplu întărindu-vă, ci în așa mod, precum se cuvine celor ce servese unui stăpân puternic. „Spre cunoștința lui Dumnezeu“, cu care ocazie se și atinge de cuvintele acelei cunoștinți, căci a nu cunoaște pe Dumnezeu după cum trebuie, aceasta înseamnă a se înșelă omul pe sine singur. Cel ce nu cunoaște pe Fiul și nici pe Tatăl, cu drept cuvânt că are nevoie de cunoștință, căci fără aceasta la nimic nu folosește viața.

„Intru toată îngăduirea și îndelunga răbdare, zice, cu bucurie mulțumind lui Dumnezeu“ (Vers. 12). Apoi voind a-i mângâia, nu li amintește de cele viitoare, căci la acestea a făcut deja aluziune la început, zicând: „Pentru nădejdea cea gătită vouă în ceruri“, ci li amintește de cele deja existente, căci acestea sunt motivul celorlalte. Aceasta o face apostolul în multe locuri, și cu drept cuvânt, căci faptele deja petrecute asigură, și mai mult încă ridică pe auditor. „Cu bucurie, zice, mulțamind lui Dumnezeu“. Continuitatea și asociațiunea ideilor este aceasta: «Nu contenim a ne ruga lui Dumnezeu pentru voi, și a-i mulțami pentru cele trecute». Ai văzut cum se introduce pe nesimțite în vorba despre Fiul lui Dumnezeu? Căci dacă îi mulțumim cu bucurie mare, apoi mari sunt și cele ce vorbim. Se poate de a mulțami cineva numai de frică, se poate a mulțami și când se află amărît. după cum mulțamia Iob, întristat fiind, căci zicea: „Domnul a dat, Domnul a luat“ (Iob, 1, 21). Să nu zică cineva însă că faptele petrecute nu l întristase, sau că durerea nu l cuprinsese, și nici să se răpiască acestui drept lauda cea mare ce i se cuvine. Când sunt împrejurări de acestea, noi mulțamim nu numai pentru frică sau pentru puterea lui cea negrăită, ci chiar și pentru însăși natura împrejurărilor.

„Celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților întru lumină“. Mare lucru a vorbit el aici, căci par'că zice: «Cele dăruite nouă sunt de așa natură, încât ne-a făcut puternici nu numai pentru că ni-a dat, ci și pentru că ne-a împuternicit de a și primi». Aceasta o arată el prin expresiunea „celui ce ne-a învrednicit“. De exemplu: dacă ar ajunge cineva și împărat, ar putea da cui voește stăpânia peste o provincie; dar atâta poate el da, adecă poate să dea demnitatea de guvernator, însă nu va putea niciodată a-l face pe acest guvernator apt pentru postul său, ba încă de multe ori onoarea ce i-a conferit'o îl face ridicol. Dar când dă și demnitatea, și îl faceși demn de acea cinste, îl face și destoinic la treaba încredințată lui, atunci de sigur că faptul este măreț.

Toemai aceasta spune apostolul aici, adecă nu numai că ni-a dat cinstea, ci încă ne-a făcut și puternici de a o primi. Așa dar cinstea dată nouă este îndoită, pe deoparte că ni-a dat'o, iară pe de alta că ne-a făcut vrednici de acest dar. Și privește că el nu zice „celui ce ni-a dat“, ci „celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților“, adecă celui ce ne-a rânduit pe noi împreună cu sfinții; și încă nu numai că ne-a rânduit, ci că ne-a și acordat favoarea de a ne bucura de fericirea lor. Fiecare își primește partea sa. E posibil însă de a fi cineva în acelaș loc, și să nu se bucure de aceiași fericire cu a sfinților, dar a primi aceiași parte și să nu se bucure de fericirea lor, nu e posibil. E posibil de a fi și în aceiași soartă, fără însă a avea și aceiași parte, precum de ex. toți suntem în aceiași soartă, și totuși nu avem cu toții aceiași parte. Aici însă nu spune aceasta, ci vorbește despre parte la un loc cu soarta. Și de ce oare numește el soartă? Pentru cuvântul că nimeni nu se va învrednici de împărăția cerurilor prin propriile sale fapte, ci după cum soarta depinde mai mult de o întâmplare norocoasă. tot așa și aici. Nimeni nu va putea arăta vreodată o astfel de viață neprihănită, încât prin propriile sale forțe să poată a se învrednici împărăției cerurilor, ci totul este numai din darul lui. De aceea și zice: „Când veți face toate cele ce vi s'a poruncit vouă, ziceți: că slugi netrebnice suntem, că ce am fost datorii a face,

am făcut" (Luc. 17, 10). „In partea soartei sfinților întru lumină" atât în prezent, cât și în viitor, adecă întru cunoștință, căci mi se pare că el vorbește aici de amândouă la un loc.

După aceasta arată și bunurile de care ne-am învrednicit, căci nu este de mirare numai că ne-am învrednicit împărăției cerurilor, ci încă trebuiă a adăoga și cine eram noi mai înainte, ceea-ce nu este tot una, despre cum zice: „Că abea va muri cineva pentru cel drept, că pentru cel bun poate și îndrăznește cineva a muri" (Rom. 5, 7).

„Care ne-a izbăvit pe noi, zice, din stăpânirea întunericului" (Vers. 13). Așa dar totul este al său; al său este de a acorda și acestea și acelea, și nicăeri nu putem zice că este meritul nostru. „Din stăpânirea întunericului", zice, adecă din stăpânirea înșelăciunii, a diavolului, a tiraniei. Și observați că el nu zice simplu, întuneric, ci stăpânirea întunericului, căci avea mare stăpânire asupra noastră, ne stăpânea în totul. Apoi dacă este grozav de a zice numai de diavolul, cu atât mai de nesuferit este când zice „din stăpânirea diavolului". Si ne-a mutat la împărăția Fiului dragostei lui". Așa dar nu numai că ne-a scăpat din întuneric, ceea-ce de altfel este un fapt destul de mare, dar și mai mare este încă că ne-a introdus în împărăția cerurilor, cu care ocazie a arătat filantropia sa. Și privește cât de variat este darul ce ni-a făcut, căci întâiu ne-a scăpat din întunericul răutăților, al doilea că ne-a și mutat în împărăția cerurilor. „Care ne-a izbăvit pe noi" adecă nu numai că ne-a scăpat, ci încă că ne-a și izbăvit, ne-a mântuit, arătând prin aceasta marea ticăloșie în care ne găsiam, pe deoparte, iar pe de alta învederând robirea diavolului. Mai arată apoi și ușurința cu care Dumnezeu a făcut aceasta, căci zicând „ne-a mutat" arată că a făcut ceea-ce se face cu un ostaș pe care'l mută șeful său din loc în loc. „La împărăția fiului dragostei lui". Nu spune numai împărăția cerurilor, ci a făcut cuvântul mai însemnat, căci o numește împărăția fiului său. Nimic nu este mai mare ca această laudă, dupre cum zice și în alt

loc; „De răbdăm, împreună vom și împărăți“ (Timoth. 2, 12), adică ne-a învrednicit aceluiași deopotrivă cu fiul. Și nu numai atât, ci încă pune cuvântul cu intensitate, căci zice „dragostei lui“. Pe dușmani, pe cei întunecați, fără de veste i-a mutat acolo unde se găsește fiul, și chiar în aceeași cinste cu el. Nu s'a mulțumit numai la aceasta ca să invedereze darul cel mare acordat, nu s'a mulțumit să spună „în împărăția“, ci a adăos și „fiului“ și nici numai la aceasta, ci a adăos „dragostei lui“, ba încă a mers mai departe, căci a arătat și cinstea naturei lui, căci zice „care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut“, decât, aceasta nu o spune imediat, ci mai întâiu vorbește de binefacerea lui către noi. Pentru ca nu cumva auzind acestea să'ți închipui că totul este al Tatălui și să crezi că Fiul este afară, de aceea atribue totul Fiului, precum iarăși atribue totul Tatălui, căci acesta a mutat, iară acela a procurat, sau mai bine zis a fost cauza mutării, pentru că zicerea „Care ne-a izbăvit pre noi din stăpânirea întunericului“ este egală cu cealaltă care urmează: „Întru care avem răscumpărarea prin sângele lui și iertarea păcatelor“ (Vers. 14). Dacă nu am fi căpătat iertarea păcatelor, nu ne-am fi mutat. Iată aici iarăși particula „întru care“. Și nu zice slobozire de robie (λύτρωσις) ci rescumpărare din robie (ἀπολύτρωσις), astfel că nu e posibil a mai cădea vreodată și nici a fi muritori după rescumpărare.

„Care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, întâiu născut decât toată zidirea“ (Vers. 15). Aici am ajuns la o chestiune de a ereticilor, pentru care vom amâna-o pe ziua de mâine, când vom dezlega-o, și când și voi veți fi cu mintea încordată și bine pregătiți. Dar dacă trebuie a spune acum ceva, este că lucrul săvârșit de Fiul este cu mult mai mare. Și cum aceasta? Ei bine, aceea este imposibil — de a da împărăția celor ce rămân în păcate, pe când aceasta e mai ușor, căci numai a pregătit calea spre primirea darului. Ce spui? El ți-a iertat păcatele tale? Atunci el te-a apropiat de Dumnezeu. Iată cum apostolul a pus mai dinainte bazele dogmei.

„După tăria măririi lui“. Mare este deci încurajarea lor. Și observați că el nu a zis putere (*δύναμις*), ci tărie (*κράτος*), ceea-ce este cu mult mai mare. „După tăria măririi lui“, zice, așa că pretutindeni slava lui stăpânește. „Să umblați voi cu vrednicie Domnului“. Aici e vorba de Fiul, care are stăpânire peste tot, și în cer și pe pământ, că adecă slava lui peste tot stăpânește. Și nu zice în mod simplu întărindu-vă, ci în așa mod, precum se cuvine celor ce servesc unui stăpân puternic. „Spre cunoștința lui Dumnezeu“, cu care ocazie se și atinge de cuvintele acelei cunoștinți, căci a nu cunoaște pe Dumnezeu după cum trebuie, aceasta înseamnă a se înșelă omul pe sine singur. Cel ce nu cunoaște pe Fiul și nici pe Tatăl, cu drept cuvânt că are nevoie de cunoștință, căci fără aceasta la nimic nu folosește viața.

„Întru toată îngăduirea și îndeluuga răbdare, zice, cu bucurie mulțumind lui Dumnezeu“ (Vers. 12). Apoi voină a-i mângâia, nu li amintește de cele viitoare, căci la acestea a făcut deja aluziune la început, zicând: „Pentru nădejdea cea gătită vouă în ceruri“, ei li amintește de cele deja existente, căci acestea sunt motivul celorlalte. Aceasta o face apostolul în multe locuri, și cu drept cuvânt, căci faptele deja petrecute asigură, și mai mult încă ridică pe auditor.

„Cu bucurie, zice, mulțumind lui Dumnezeu“. Continuitatea și asociațiunea ideilor este aceasta: «Nu contenim a ne ruga lui Dumnezeu pentru voi, și a-i mulțami pentru cele trecute». Ai văzut cum se introduce pe nesimțite în vorba despre Fiul lui Dumnezeu? Căci dacă îi mulțumim cu bucurie mare, apoi mari sunt și cele ce vorbim. Se poate de a mulțami cineva numai de frică, se poate a mulțami și când se află amărît.

după cum mulțamia Iob, întristat fiind, căci zicea: „Domnul a dat, Domnul a luat“ (Iob, 1, 21). Să nu zică cineva însă că faptele petrecute nu l' întristase, sau că durerea nu l' cuprinsese, și nici să se răpiască

acestui drept lauda cea mare ce i se cuvine. Când sunt împrejurări de acestea, noi mulțamim nu numai pentru frică sau pentru puterea lui cea negrăită, ci chiar și pentru însăși natura împrejurărilor.

„Celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților întru lumină“. Mare lucru a vorbit el aici, căci par'că zice: «Cele dăruite nouă sunt de așa natură, încât ne-a făcut puternici nu numai pentru că ni-a dat, ci și pentru că ne-a împuternicit de a și primi». Aceasta o arată el prin expresiunea „celui ce ne-a învrednicit“. De exemplu: dacă ar ajunge cineva și împărat, ar putea da cui voește stăpânia peste o provincie; dar atâta poate el da, adecă poate să dea demnitatea de guvernator, însă nu va putea niciodată a' l face pe acest guvernator apt pentru postul său, ba încă de multe ori onoarea ce i-a conferit'o îl face ridicol. Dar când dă și demnitatea, și îl faceși demn de acea cinste, îl face și destoinic la treaba încredințată lui, atunci de sigur că faptul este măreț.

Toemai aceasta spune apostolul aici, adecă nu numai că ni-a dat cinstea, ci încă ne-a făcut și puternici de a o primi. Așa dar cinstea dată nouă este îndoită, pe deoparte că ni-a dat'o, iară pe de alta că ne-a făcut vrednici de acest dar. Și privește că el nu zice „celui ce ni-a dat“, ci „celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților“, adecă celui ce ne-a rânduit pe noi împreună cu sfinții; și încă nu numai că ne-a rânduit, ci că ne-a și acordat favoarea de a ne bucura de fericirea lor. Fiecare își primește partea sa. E posibil însă de a fi cineva în acelaș loc, și să nu se bucure de aceeași fericire cu a sfinților, dar a primi aceeași parte și să nu se bucure de fericirea lor, nu e posibil. E posibil de a fi și în aceeași soartă, fără însă a avea și aceeași parte, precum de ex. toți suntem în aceeași soartă, și totuși nu avem cu toții aceeași parte. Aici însă nu spune aceasta, ci vorbește despre parte la un loc cu soarta. Și de ce oare numește el soartă? Pentru cuvântul că nimeni nu se va învrednici de împărăția cerurilor prin propriile sale fapte, ci după cum soarta depinde mai mult de o întâmplare norocoasă, tot așa și aici. Nimeni nu va putea arăta vreodată o astfel de viață neprihănită, încât prin propriile sale forțe să poată a se învrednici împărăției cerurilor, ci totul este numai din darul lui. De aceea și zice: „Când veți face toate cele ce vi s'a poruncit vouă, ziceți: că slugi netrebnice suntem, că ce am fost datorii a face,

1) Spunând acestea până acum, noi trebuie a încetă cu vorba, și a ne aminti într'una că ne-am bucurat de niște astfel de binefaceri, și vesnic să rumegăm în noi înși-ne despre darul lui Dumnezeu, adică de ce anume ne-am izbăvit și ce am câștigat, căci numai așa ne vom arăta recunoscători, și numai cu chipul acesta vom face a crește dragostea noastră către dânsul. Ce spui omule? Ai fost chemat în împărăția fiului lui Dumnezeu, și tu încă caști a lene, încă te scarpini, încă stai în amortire? Dacă ar fi trebuit ca să calci peste mii de morți pe fiecare zi, oare nu ar fi trebuit ca toate să le suferi? Când e vorba de a câștiga vre-o întâetate, voi să zic vre-o stăpânie oarecare, faci orice ca să reușești, iară când e vorba de a te face părtaș împărăției unului născut fiu al lui Dumnezeu, oare nu trebuie a sări pe deasupra a mii de săbii și a te arunca chiar în foc? Și încă nu numai aceasta, dară ce e și mai grozav, că trebuind a pleca de aici, în loc tu să plângi, te dezmerzi în petreceri cu cei de aici, ca unul ce ești iubitor al trupului. Și din ce cauză oare consideri moartea ca ceva de spaimă? Dezmerderea de sigur că este cauza acestora. Cel ce își petrece aici pe pământ de multe ori cea mai amarită viață, ar trebui ca să dorească mai curând a zbură și a scăpa de aici. Noi însă pătimim acelaș lucru ca și puii cei mici de rândunică, cari voesc a rămânea pentru totdeauna în cuibar, și carii ~~Leu~~ cât vor rămânea mai mult, cu atât vor deveni mai slabi și bicisnici. Viata prezentă este un fel de cuibar lipit cu lut și paie. Chiar de 'mi vei arăta casele cele mai frumoase, ba până și palatele împărătești care strălucesc de aur mult și petre prețioase, și tot nu voi crede că se deosebesc de cuibarele rândunelelor, care la cea mai mică intemperie vor cădea toate dela sine. Numesc intemperie acea zi îngrozitoare, pentru unii numai, și nu pentru toți, căci și Dumnezeu zi și noapte chiamă la sine pe toți deopotrivă, fie drepti, fie păcătoși. Astfel numesc și eu acea zi, intemperie, furtună, sau mai bine zis iarnă groznică. Dacă în timpul verei nu ne vom hrăni bine,

1) *Partea morală.* Trebuie a ne aminti necontenit de binefacerile lui Dumnezeu și a nu ne abate dela dânsul. Despre judecată și pedeapsă, și că noi trebuie a plânge și a ne întrista, ca să ne izbăvim de dânsa. (*Veron*).

ca să putem zbură când va veni acea iarnă, nu ne vor luă pe lângă ele mumele noastre, ci ne vor lăsa spre a ne prăpădi de foame, sau că cuibarul căzând jos ne vom nimici. Intocmai ca și pe un cuibar, și chiar mai ușor decât pe un cuibar, va strică Dumnezeu totul, refăcând și reformând din nou. Cei ce nu pot zbură, nu vor putea întâmpina pe Dumnezeu în văzduh, de oarece fiind hrăniți rău nu au aripile ușoare; toți aceștia vor cădea jos, după cum se cade a pătimi. Puii cei mici de rândunică când cad jos, iute sunt pierduți, noi însă nu ne vom pierde, ci vom fi munciți vecinic. Iarna și intemperie grozavă va fi și timpul acela, ba încă mai cumplită decât acestea, căci nu vor fi puhoae de ape, ci râuri de foc, nu va fi întuneric din cauza norilor, ci întuneric nesfârșit, încât nu se va mai vedea nici cerul, nici aerul, ca astfel să se îngrozască mai mult decât cei îngropați în pământ.

De multe ori spunem acestea, dar nu convingem pe unii; decât, nu este nimic de mirare, dacă și eu ca un om de nimic pătimesc de acestea, de vreme ce și profeții au pățimit așa vorbind de astfel de lucruri, ba încă vorbindu-li câteodată de resboiu chiar, sau și de robie. Și Sedechia era înfruntat de Ieremia, și totuși nu se rușină. De aceea și ziceau Profeții: „Vai de cei ce zic: degrabă să se apropie cele ce va face, ca să vedem, și să vie sfatul sf. lui Israil, ca să'l cunoaștem“ (Isaia 5, 19). Deci să nu ne mirăm de aceasta. Nici cei de pe vremea potopului nu credeau, ci tocmai atunci au crezut când nu mai aveau nici un folos. Nici cei din Sodoma nu credeau și nici nu se așteptau la catastrofă, ci au crezut tocmai când nu mai aveau nici un câștig din credința lor: Și ce vorbesc eu de cele viitoare? Cine se așteaptă chiar în prezent, la atâtea fapte ce se succedeză periodic în diferitele părți ale pământului, ca de pildă rezboae, cutremure de pământ, omoruri, etc.? Deși acestea sunt mai convingătoare decât istoria potopului, totuși lasă în nepăsare pe mulți. Aceia de pe timpul potopului nu mai avusesse înaintea lor vr'un exemplu, nici nu auzise de sf. Scripturi, pe când în timpul acesta mii de fapte s'au desfășurat, fie în ochii noștri, fie în timpul părinților noștri, și totuși mulți nu cred. Dar de

despre carele
cele luxur
= aile de
rândunică

unde vine oare necredința aceasta? Din ușurătatea sufletului; mănâncă și bea, și de aceea nu cred. Ceea ce voește cineva aceea și crede, aceea și așteaptă, iară cei ce vorbesc contrariul, după părerea lor aiurază.

Dar să nu pățim și noi ca aceia. Nu va mai fi potop de acum, și nici osânda nu este aici până în sfârșit, ci începutul pedepselor este moartea celor necredincioși, căci va fi judecată atunci. «Și cine a venit de acolo, zici, și ne-a spus»? Dacă voești să glumești vorbind aceasta, nu este bine, căci nu e bine de a glumi în astfel de lucruri primejdioase. Dar dacă este așa cu adevărat, și tu nu crezi că vor fi, apoi cum de te numești creștin? — și aici nu vom spune nimic din celelalte argumente. Pentru ce ai primit baea renașterii? Pentru ce vii la biserică? Nu cumva oare noi făgăduim atunci (la botez) numai principii, numai banalități? De ce deci vii dacă nu crezi scripturilor? Toată speranța noastră este la cele viitoare. Deci dacă tu nu crezi cuvintelor lui Christos, eu nu te voi numi creștin, să nu fie, ci mai rău încă și decât păgânii. Și de ce? Pentru că crezând pe Christos de Dumnezeu, nu crezi lui ca lui Dumnezeu. O astfel de consecință are numai neevsevia păgânilor, căci cel ce nu crede pe Christos a fi Dumnezeu, de necesitate că nici nu crede în el; dar neevsevia ta nici măcar nu are o consecință logică, căci îl mărturisești a fi Dumnezeu, însă nu voești a crede cuvintelor lui. Aceste vorbe sunt zise din beție, din dezmierdări, din îmbuibări. „Să mănâcăm și să bem, căci mâine vom muri“ (I Corinth. 15, 32), zice Apostolul, repetând principiul școalei lui Epicur, deși eu zic că nu mâine, ci atunci când zici asemenea vorbe, dejă ai murit. Așa dar cu nimic nu ne vom deosebi de porci sau de ne cuvântătoare? spune-mi. Căci dacă nu este nici judecată, nici recompensă, nici tribunal, apoi din ce cauză am fost cinstiți cu un astfel de dar, cu darul cuvântului zic, și al rațiunii, și toate le avem supuse nouă? De ce oare noi stăpânim, iară animalele și toate celelalte sunt stăpânite? Privește cum diavolul din toate părțile se grăbește a ne înduplecă ca să ignorăm darul lui Dumnezeu. Amestecă la un loc pe sclavi cu stăpânii lor, întocmai ca și un neguțător de sclavi sau slugă nerecunoscătoare, care se silește de a atrage pe cel liber în aceeași înjosire ca și dânsul. Dar apoi

mi se pare că cel ce distruge ideea de judecată, distruge totodată și ideea de Dumnezeu. Diavolul în totdeauna este același, căci el ni pune înaintea toate în mod metodic, și nu deodată, ca astfel să ne păzim de el. Dacă nu este judecată, apoi Dumnezeu nu este drept, — acestea le vorbesc ca om, — dar dacă Dumnezeu nu este drept, apoi nu este Dumnezeu, și dacă Dumnezeu nu există, apoi totul din lume se poartă la întâmplare, nu este prin urmare nici virtute și nici răutate. Dar el nu spune pe față nimic din acestea. Ai văzut eugetul cel viclean al diavolului? Ai văzut cum el voeste a aduce pe om în rândul necuvântătoarelor, sau mai bine zis în rândul fiarelor sălbatice, în rândul demonilor? Deci să nu'i credem lui. Este judecată omule, nenorocit! Eu știu de unde ajungi la niște astfel de raționamente; multe nu'ți sunt cunoscute, te-ai lovit de multe obstacole, nu ai curaj, crezi că ești consecințe cuvintelor tale, consecințe și cu natura lucrurilor. «Nu am să'mi torturez eu spiritul, zici, cu așteptarea gheeni; chiar de ar fi gheena eu îl voi convinge că nu este, zici, mă voiu ocupa aici cu plăcerile și cu dezmierdările». Apoi de ce adaogi păcate peste păcate? Dacă ai păcătuit și crezi că este gheena, vei da seama numai de acestea, dar dacă vei mai adăoga și o asemenea impietate, vei da seama și de aceste raționamente greșite, așa că mângâerea ce o ai avut pe un timp scurt, va fi cauză de o pedeapsă încontinuu. Dar lie; ai păcătuit. Apoi atunci de ce îndemni și pe alții să păcătuiască, spunând că nu este gheena? De ce înșeli pe cei mai simpli? De ce deslegi mânele poporului? În partea ta totul s'a răsturnat pe dos; nici cei însemnați nu vor deveni mai însemnați, ci leneși, și nici cei răi nu se vor depărta de rele, ci încă mai răi vor fi. Nu cumva oare dacă vom corupe pe alții, vom avea iertarea păcatelor? Nu ai văzut pe diavol cum s'a încercat să prăbușească pe Adam? Și oare prin aceasta a căpătat el vre o iertare? O astfel de purtare este motiv însă de o mai mare pedeapsă, căci un astfel de om va fi pedepsit nu numai pentru propriile sale păcate, ci și pentru păcate străine. Să nu ne închipuim că dacă vom prăbuși pe alții în prăpastia în care suntem noi, vom face tribunalul acela mai indulgent către noi, ci încă din contra se va arăta către noi mai aspru. De ce ne împingem unii pe alții ca să ne pierdem? Acest

fapt este satanicesc. Ai păcătuit, omule? Ai pe stăpânul filantrop; roagă-l, plângi, oftează, înfricoșază și pe alții, și li cere ca să nu cadă și îi în aceleași păcate. Dacă un servitor alungat din slujbă, ar spune acasă fiului său cauza pentru care a fost alungat, și i-ar zice: «Fiule, eu am disprețuit pe stăpân, tu însă silește-te de a-i plăcea, ca să nu pățești ca mine», care nu va avea iertare? spune-mi. Nu-l va muia și îmblânzi pe stăpân? Dar dacă tu lași la oparte asemenea cuvinte, și-i vorbești contrariul, că adică nu răsplătește fiecăruia după osteneala sa, că toate cele din casa lui se petrec în învălmășală, și cele bune ca și cele rele, că nu este mulțămire în casa aceasta, — apoi atunci cam ce idee va avea de tine stăpânul? Oare nu vei avea o mai mare răspundere? Cu drept cuvânt că vei avea; în cazul acela greșala lui se va justifica oare-cum, deși poate nu în total va fi ușurat, dar în cazul din urmă nicidecum. Dacă nu altceva, cel puțin adu-ți aminte de bogatul din evanghelie, care găsiindu-se în gheena, zicea: „Părinte Abraame, rogu-te ca să'l trimiți pre dânsul în casa tatălui meu, că am cinci frați, ca să li spună lor, ca să nu vie și îi la acest loc de muncă“ (Luca 16, 27. 28), și cum n'a putut să trimită pe Lazăr, ca astfel să nu cazi și tu în aceeași nenorocire. Să fugim deci de asemenea vorbe satanicești.

«Dar ce? zici tu, când ne întreabă despre aceasta Elinii, oare nu trebuie să li răspundem?» Așa dar punând pe creștin în confuziune, sub pretext de a răspunde Elinului, tu consfințești o astfel de dogmă satanicească? Fiindcă tu discutând despre suflet nu te convingi de acestea, apoi voești a aduce pe alții de martori. Dacă este nevoie de a discuta cu Elinul, nu de aici trebuie să începi discuțiunea, ci de acolo, că sau Christos este Dumnezeu, și fiul lui Dumnezeu, sau demonii lor sunt Dumnezei. Când tu deslegi mai dinainte aceasta, toate cealalte vin dela sine. Inșă mai înainte de a stabili acest princip, este în zadar de a discuta despre rezponzabilitate și recompense; mai înainte de a cunoaște începutul, sau principiile elementare, este ceva prostesc de a începe cu sfârșitul. Nu crede Elinul în judecata cea mai de pe urmă? Aceiași suferă ca și tine, fiindcă și el are pe mulți din ai săi, cari au filosofat asupra acestui punct, deși spuneau

că va suferi numai sufletul separat de corp, dar cu toate acestea au stabilit și ii un tribunal oarecare. Însemnătatea acestui princip este atât de învederată, încât nu este nimeni care să o ignoreze, ci și poezii și cu toți în fine concordează în aceea că va fi tribunal, va fi judecată. Astfel că și el mai întâiu nu credea celor spuse de ai săi. Nici Iudeul nu se îndoeste despre aceasta, și nici chiar cel mai simplu om. De ce dar să ne înșelăm pe noi înși-ne? Iată asemenea vorbe le spui mie, dar ce vei putea spune lui Dumnezeu care a plăsmuit inima noastră a fiecăruia în parte? Ce-i vei răspunde lui, care știe toate cele din cugetul tău? Ce vei spune celui ce există și lucrează, și este mai tăios decât orice sabie ascuțită pe amândouă părțile? Căci spune-mi în sinceritate: tu nu te scârbești în sufletul tău când păcătuiești? Dar, cum oare s'a putut infiltra în tine automat o astfel de înțelepciune, că păcătuind să te întristezi singur, și să te scârbești contra ta? Aceasta cu adevărat că este o mare înțelepciune. Tu singur te mârnești și 'ți pare rău de păcatul făcut, dar oare cel ce 'ți a dat ție o astfel de pricepere, lasă ca totul din lumea aceasta să se poarte încoace și încolo fără nici o rațiune, fără nici un scop final? Regula generală este și va fi: Nici un muritor care viețuește în fapte bune, nu se îndoeste despre judecata cea mai de pe urmă, fie el Elin, fie eretic, și nimeni din acei ce trăesc în fapte rele — afară poate de puțini — nu acceptă credința despre înviere. Aceasta o și spune Profetul: „Cel păcătos, după mulțimea mâniei lui nu va căuta, nu este Dumnezeu înaintea lui“, și de ce oare? „Spurcă-se căile lui în toată vremea“ (Ps. 9, 24. 25), zice, adică „să mâncăm și să bem, căci ca mâine vom muri“, aceasta este deviza lui. Vezi că este înjositor de a spune aceasta? Deci, toate acele vorbe contra învierii obstesci sunt zămislite din a mânca și a bea. Inșă sufletul nostru nu primește o astfel de judecată greșită, căci ar fi întocmai cu acel omoritor de oameni, care închipuindu-și că nu va fi prins, omoară, pe când dacă în criteriul conștiinței lui ar fi judecat profund, nu ar fi ajuns atât de repede la crimă. Știa el foarte bine, însă s'a prefăcut că nu știe, ca să nu se chinuiască cu conștiința și cu frica, căci de altminteru ar fi fost mai slab așa, zicând în en-

tezanța sa. Tot așa și cei ce păcătuiesc, căci și aceștia rostogolindu-se pe fiecă zi în păcatele lor, nu vor a cunoaște, deși conștiința lor li spune ceea-ce e bine.

Dar să nu ne uităm la aceștia, căci va fi judecată; va fi judecată, zic, va fi înviere, căci Dumnezeu nu va lăsa în părăsire atâtea fapte ale sale.

De aceea vă rog, ca depărtându-ne de rele, să ne îndeletnicim cu faptele cele bune. ca astfel să primim cuvântul cel adevărat prin Christos Iisus Domnul nostru. Deși de altminterlea ce este mai ușor de primit? Oare nu este mai ușor de a primi învierea morților, decât destinul sau fatalitatea acelor? Credința aceea este credința nedreptății, a nelogicei, a cruzimei, a neomeniei, pe când aceasta este a dreptății, a aceluia care împărțește după vrednicie; și totuși îi nu primesc acest raționament. Care este cauza? Lenea și trândăvia, căci nimeni, având în capul său minte, nu acceptă acea credință rătăcită. Chiar și printre Elini, numai acei cari spun că și plăcerile au un sfârșit, primesc acea credință, pe când cei ce iubesc virtutea nicidecum, ei o aruncă ca nelogică. Deci dacă printre Elini este așa, apoi cu atât mai mult se poate zice de creștinii cari viețuiesc în virtute și cred în cuvântul învierii. Acum tu privește cum diavolul a făurit două lucruri contrare; pe de o parte să neglijam în fapta bună, iar pe de alta ca să'l servim pe el, și prin fiecare din acestea el prinde în cursă pe păcătos. Dar ce răspuns va putea să dea acel ce nu crede în niște fapte atât de miraculoase, ei în aiurările și în bârfelile acelor? Să nu ne hrănim cu speranța că poate vom căpăta iertare, ei venindu-ne în fire, să ne îndeletnicim cu virtutea, și să viețuim cu adevărat în Dumnezeu, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, să cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, întâiu născut decât toată zidirea. Căci întru dânsul s'au zidit toate, cele cerești și cele pământești, cele văzute și cele nevăzute, ori

domniile, ori începătoriile, ori stăpâniile, toate printr'ânsul și întru dânsul s'au zidit. Și el este mai 'nainte de toate, și toate întru dânsul sunt așezate, și este capul trupului bisericei". (Cap. 1, 15—18).

Astăzi este necesar de a'mi plăti datoria pe care am amânat'o ieri, ca astfel să o propun eugetelor voastre reîntinerite. Vorbind Pavel de demnitatea Fiului a spus acestea, după cum am arătat: „Care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut“. Al cărui chip voiești să fie? Al lui Dumnezeu? Așa dar este întocmai cu a celui pe care 'l pui înainte. Dacă este chipul lui Dumnezeu, bine, căci este Dumnezeu și Fiul lui Dumnezeu, dar dacă este chipul omului, spune-mi, și mă voiu depărta de el ca de un maniac. De ce oare nicăieri nu se numește îngerul nici chip, nici fiu, ci în ambele cazuri se zice numai despre om? Pentru ce? Pentru că atunci învederându-se sublimitatea naturei, iute ar fi adus pe mulți în adorațiunea îngerilor, și deci în cea mai mare impietate; pe când așa umilința și micimea garantează siguranța faptului, și nu ne lasă, chiar de am voi, ca să bănuim așa ceva și să pogorîm pe Cuvântul (fiul lui Dumnezeu) jos. De aceea unde este multă umilință, acolo scriptura cu curaj vine și precizează onoarea, pe când unde natura este mai mare niciodată. Inșă chipul celui nevăzut, este și el deopotrivă nevăzut, căci altminterea nu ar mai fi chip. Chipul, sau icoana, întru cât este chip, chiar și printre noi oamenii trebuie a fi întocmai, ca de ex. în fiziognomie și asemănare. In cazul de față însă, nu este posibil aceasta, și dacă ai căuta să afli așa ceva cu precizie, ai dovedi prin aceasta mai mult o abilitate oarecare omească, care în multe părți greșește, sau mai bine zis totdeauna, pe când unde este Dumnezeu, ca în cazul de față, niciodată nu greșește, și nici că n'ar putea izbuti în cercetările sale. Deci dacă el este creatură, cum de este chipul Creatorului? Căci nici calul nu este chipul omului. Dacă chipul nu învederează perfecta asemănare cu cel nevăzut, ce împiedecă și pe îngeri de a nu fi și ii chip, căci și dânsii sunt nevăzuți, nu însă și loru-și nevăzuți? «Dar, zic ereticii, spiritul este nevăzut». Și fiindcă este nevăzut, apoi pentru aceasta

este chip? Și nu cumva și îngerii sunt chipuri în așa fel ca și dânsul?

„Întâiu născut decât toată zidirea“. Deci ce zice ii? «Iată că a fost creat». Și de unde o scoți aceasta? spune-mi; «Fiindcă apostolul a spus „întâiu născut“. Dar n'a spus întâiu creat, ci întâiu născut. Apoi dacă vorbind de cel întâiu născut zici că el a fost creat, ce vei spune când vei auzi numindu-se și frate? Căci Sf. Scriptură îl numește frate deopotrivă cu noi în totul. Acum tu privește, că prin aceasta noi îi vom sustrage și însușirea lui de creator, și vom pretinde că el nu se deosebește de noi nici cu demnitatea, și cu nimic nu este mai superior nouă. Dar cine, având minte, ar putea susține aceasta? A fi cel întâiu născut nu este semnificativul nici al demnității, nici al cinstei și nici al altceva, ci numai al timpului. Ce înseamnă deci „cel întâiu născut“? «A fost creat» zici. Bine, dar dacă e așa, apoi atunci are și frați. Dealtminteri cel întâiu născut este la fel, voi să zice de o ființă, cu cei al căror întâiu născut este. Deci fiul fiind cel întâiu născut înaintea tuturor, căci zice „decât toată zidirea“, urmează de la sine că D-zeu-Cuvântul este de o ființă și cu pietrele, și cu lemnele, și cu mine. Dar spune-mi ce învederează zicerea „Cel întâiu născut din morți“ (Colos. 1, 18)? și privește că n'a zis al morților, ci cel întâiu născut din morți. Și n'a zis că el cel întâiu a murit, ci, că cel întâiu născut din morți a înviat. Astfel că nimic alta nu învederează, decât că el s'a făcut pârgă a învierii. Tot așa deci și în cazul de față.

După aceasta apostolul intră în înseși dogma. Și pentru ca să nu și închipuie ii pe Fiul lui Dumnezeu a fi mai tânăr oarecum, că adecă mai 'nainte îngerii atrăgeau cătră Dumnezeu, iară acum Fiul, arată mai întâiu că îngerii nu au putut face nimic, și al doilea că Fiul este înainte și de îngeri, iară dovada că el există mai înainte și de îngeri este, că și aceștia au fost creați de dânsul. „Căci întru dânsul s'au zidit toate“ zice. Ce pot spune aici discipulii lui Pavel al Samosatelor? „Cele din ceriu“, adecă tocmai ceea ce era atunci în discuțiune, apostolul o a pus mai înainte. Și cele de ne nământ“, iară mai departe zice

„Cele văzute și cele nevăzute“, adică nevăzute ca de ex. spiritul și câte au fost create în cer, iară văzute ca de ex. oamenii, soarele, cerul, etc. „Ori scaunele“,—adecă ceea-ce este de toți mărturisit o lasă și pune ceea-ce eră în discuțiune.—„Ori scaunele, ori domniile, ori începătoriile, ori stăpâniile“. Zicerea „ori“ „ori“ este periliptică al totului, sau mai bine zis coprinde în sine totul, în acelaș timp încă începând cu cele mari ajunge la cele mici. „Toate printr'însul și întru dânsul s'au zidit“, zice: Iată acum că expresiunea ἐν αὐτῷ însemnează printr'însul, căci după ce zice că „întru dânsul“ (ἐν αὐτῷ) adaogă imediat „printr'însul“ (δι' αὐτοῦ). Dar ce înseamnă oare expresiunea „întru dânsul“? Adică că de dânsul depinde ființarea tuturor. Nu numai că le-a adus la ceea-ce sunt, din ceea-ce nu erau, dar că tot el le stăpânește și acum, așa că dacă s'ar sustrage de sub pronia lui, s'ar pierde și s'ar nimici. Apostolul n'a zis că el le stăpânește, căci ar fi fost poate cuvântul mai greoiu, ci, că de dânsul depind. E de ajuns ca ele să caute numai cătră dânsul, și el le stăpânește și le concentrează, le reunește la un loc. Astfel deci „cel întâiu născut“ este ca temelie. însă aceasta nu învederează că el este de o ființă (ὁμοούσιος) cu creaturile, ci, că prin el sunt toate și printr'ânsul se guvernează, fiindcă și Pavel când zice „Temelie am pus“ (I. Corinth. 3, 10) nu spune de existența, de ființa acelei temelii, ci de acțiunea ei. Și ca să nu crezi că el este servitoriu, arată că însuși el stăpânește cele făcute,—deși după noi este un fapt mare, căci nu este mai puțin ca a creă, de oarece a creă este chestiune de artă, pe când a stăpâni este rezultatul proniei sale.

„Și el este mai 'nainte de toate“ zice. Aceasta se cuvine lui Dumnezeu. Dar unde este Pavel al Samosatelor? „Și toate întru dânsul sunt așezate“, adică crearea lor, ființa lor de dânsul depinde. Vedeți cum el incontinuu se învârtește cu cuvintele în jurul aceleeași idei, ca și chirurgul în jurul mai multor rane, cu scop vădit de a scoate din rădăcină credința cea vătămătoare a ereticilor. Dacă el a spus atâtea, și încă s'a ivit după trecere de atâta timp Pavel al Samosa-

telor cu eresul său, cu cât mai mult încă dacă nu ar fi spus acestea? „Și toate întru dânsul, zice, sunt azeșate“. Dar cum sunt așezate în cel ce nu există? Așa că și crearea îngerilor tot la dânsul se rapoartă. „Și el este capul trupului bisericei“ (Vers. 18). După ce a vorbit despre demnitatea lui, mai la urmă spune și despre filantropia lui. „El este, zice, capul trupului bisericei“. Nu zice că el este capul plinității, ci al trupului bisericei, voind prin aceasta a ni-l arată mai familiar, mai apropiat, învederând încă că cel ce este atât de înalt și mai presus de toți, și-a apropiat de dânsul pe toți cei de jos. Peste tot locul deci, el este cel întâiu; sus cel întâiu, în biserică cel întâiu, căci este cap, în înviere cel întâiu. Și aceasta este ceea-ce spune mai la vale: „Ca să fie întru toate el cel întâiu“, în cât și în creațiune el este cel întâiu. Și tocmai aceasta este principalul pentru Pavel, adică să arate că el este cel întâiu și în creațiune, căci dacă se probează că el este mai înainte și de îngeri, dela sine urmează că îngerii fac ceea-ce el poruncește. Este de admirat cum Pavel se luptă de a-l arată tot pe el cel întâiu și în creațiune (ca om), deși aiurea (în Cartea Facerei) se spune că cel întâiu este Adam, ceea-ce și este, — însă el (Christos) este capul bisericei mai înainte încă de facerea lui Adam, mai înainte de ori-ce om. El este capul bisericei, adică cel întâiu, după cum este cel întâiu în creațiune, și după cum este cel întâiu și între oameni, întâiu după trup, zic. De aceea și aici ca și acolo, el este cel întâiu; de aceea și aici apostolul îl numește cel întâiu născut (πρωτότοκος).

Deci ce înseamnă „Cel întâiu născut din morți?“ Adecă cel întâiu înviat înaintea tuturor, cel ce este mai înainte de veci. Aici însă apostolul a întrebuințat expresiunea pângă (ἀπαρχή) zicând: „Care este începătură (ἀπαρχή = pângă) întâiu născut din morți, ca să fie întru toate el cel întâiu“ arătând prin aceasta că sunt și alții înviați din morți, pe când fiind vorba de creațiune nu întrebuințează această expresiune. Acolo îl numește „chip al celui nevăzut și numai după aceasta adaogă „întâiu născut“ (πρωτότοκος).

„Că întru el bine a voit să locuiască toată

împlinirea, și printr'ânsul să împace toate spre sine, făcând pace prin sângele crucei lui printr'ânsul¹⁾, ori celor de pe pământ, ori celor din cer". (Vers. 19. 20). «Câte sunt ale Tatălui, zice, acestea sunt și ale Fiului, și încă cu mai multă putere, căci a fost și mort, și astfel s'a unit pe sine cu noi». El numește pârgă (*ἀπαρχή*) vorbind ca de un fruct oarecare. Nu a zis înviere, ci pârgă a învierii arătând prin aceasta că pre toți ne-a sfințit, și el s'a proadus ca o jertfă. „Implinirea“. Această expresiune unii o raportează dumnezeirii sale, după cum Ioan, când zice: „Și din plinirea lui noi toți am luat“ (Ioan, 1, 16), adecă unde este Fiul, acolo locuiește, și nu vre-o energie numai ci însăși ființa sa. Nu arată nici o altă cauză, fără numai bunavoință a lui Dumnezeu, după cum și zice: „Că întru el bine a voit“. „Și printr'ânsul să împace toate spre sine“. Ca nu cumva să crezi că el a luat slujba servitorului, de aceea apostolul zice „spre sine“. Și cu toate acestea în alt loc (II. Corinth. 5, 18) zice că toate sunt dela Dumnezeu, care ne-a împăcat prin Iisus Christos. Bine a zis „Printr'ânsul să împace“, pentru că deși eram împăcați, totuși eră trebuitoare împăcarea desăvârșită, în cât să nu'l mai dușmănim. Și cum aceasta? O lămurește mai jos, căci arată nu numai împăcarea, ci și modul împăcării: „Făcând pace, zice, prin sângele crucei lui, printr'ânsul“. Pe de o parte împăcarea aceasta arată dușmănia ce eră, iar pe de alta încetarea războiului²⁾ „Prin sângele crucei lui printr'ânsul, ori celor de pe pământ, ori celor din cer“. Mare fapt este și de a împăcà, însă a împăcà prin-

¹⁾ *Notă.* În edițiunea pe care a avut'o în vedere Sf. Chrisostom, nu există expresiunea *printr'ânsul* în această frază, ci numai în cea precedentă. Adaosul acesta este după Codicul E. (Trad).

²⁾ *Notă.* Textul este precum urmează: „Δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ...“ Verbul ἀποκαταλλάττω se întrebuintează principalmente când e vorba de împăcarea a doi oameni cari se dușmăneau, pe când verbul εἰρηνοποιῶ se întrebuintează vorbindu-se de împăcarea celor ce se războiesc, celor ce se bat în războiu.

astăzi ura nu s-a rănit
ci deapsă nemarea credincioșilor

tr'ânsul încă mai mare. Si cum este mai mare faptul împăcării printr'ânsul? Pentru că s'a săvârșit prin sângele lui, și nu numai prin sângele lui, ci ceea-ce este mai mare încă, că prin cruce. Astfel că patru sunt minunile săvârșite de el cu această ocazie: ne-a împăcat cu Dumnezeu, prin'trânsul, prin moarte și prin cruce. Vai! Cum le-a amestecat el pe toate iarăș! Ca să nu crezi că toate aceste fapte sunt unul numai, și nici crucea să o crezi că este ceva mare prin sine înseși, apoi zice mai la urmă „prin'trânsul“. Si cum de zice el că acesta este un fapt mare? Pentru că nu a spus numai vorbe, ci s'a dat pre sine preț de împăcare, și astfel totul a făcut.

Dar oare ce înseamnă: „cele din cer“? Cele de pe pământ cu drept cuvânt le-a împăcat, de oare ce eram plini de dușmănie și în multe feluri ne depărtasem de dânsul, și fiecare din noi se resculă nu numai contra celorlalți, ci și contra sa însuși, — dară cele din ceruri cum le-a împăcat? Ce? Oare eră și acolo luptă? Oare eră și acolo războiu? Dar atunci cum de ne rugăm noi: „Facă-se voea ta, precum în cer, și pre pământ“ (Math. 6, 10)? Deci ce înseamnă aceasta? Se despărțise pământul de cer; îngerii devenise războitori ai oamenilor, fiindcă vedeau pe stăpânul lor insultat de om. „Ca toate să le uniască, zice, sub un cap întru Christos, cele cerești și cele de pe pământ“ (Efes. 1, 10), însă cum? Cele din ceruri astfel: a strămutat acolo pe om, a ridicat în ceruri pe dușman, pe cel ce'l ură și eră urât. Nu ca să rămână pe pământ a făcut el împăcarea, ci l-a ridicat în ceruri pe el, dușmanul și războinicul. Si aceasta este pace profundă. Ingerii iarăș se arată pe pământ, fiindcă și omul s'a arătat în ceruri. Mi se pare că răpirea lui Pavel la cer din cauza aceasta a fost, ca să i se arate că și Fiul acolo s'a înălțat. Pacea de pre pământ a fost îndoită, căci a avut ca consecință împăcarea cu cele cerești, împăcarea și a celor pământești, însă în ceruri a fost simplă. Pentru că dacă pentru un singur păcătos ce se pocăește se face mare bucurie în ceruri, dar încă pentru atâția? «Toate acestea însă, numai puterea lui Dumnezeu le-a săvârșit, zice; apoi de ce atunci vă

Pace profundă

boinici ai voștri devenise, și a trebuit ca însuși Dumnezeu să vă împace cu dâșii».

¹⁾ «De ce deci alergați la îngeri»? Zice.

Voești poate să afli ura ce îngerii aveau cătră noi, și cum îi ne disprețuiau pururea? Pe timpul Israiliților, pe timpul lui David, pe timpul Sodomitenilor și în valea plângerii ²⁾, îngerii au fost trimiși spre pedepsirea oamenilor. Astăzi însă nu este așa, ci din contra, căci pe pământ îi cântă de bucurie mare; și pe dâșii el i-a pogorât la noi, dar și pe noi oamenii ne-a ridicat acolo. Și privește încă minune: pe dâșii i-a pogorât mai 'ntîiu aici, și numai după aceasta a ridicat pe om spre dâșii; pământul a devenit cer, fiindcă cerul urmă a primi cele de pe pământ. De aceea și noi mulțămindu-i zicem: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, și pre pământ pace, întru oameni bună-voire“ (Luc. 2, 14). Și acum iată că și oamenii s'au arătat mulțămindu-i. Ce înseamnă «bună-voire»? Adecă împăcare, adecă că cerul nu mai este peretele cel din mijloc al vrajbei. La început îngerii erau după numărul națiunilor (Deut. 32, 8), astăzi însă, nu sunt după numărul națiunilor, ci după numărul credincioșilor. Și de unde se învederează aceasta? Ascultă pe Christos ce zice: „Căutați să nu defăimați pe vre unul dintru acești mai mici, că zic vouă, că îngerii lor în ceruri pururea văd fața Tatălui meu carele este în ceruri“ (Math. 18, 10). Așa dar fiecare credincios are un înger al său, după cum încă din început fiecare bărbat dintre cei meritabili avea un înger al său, după cum zice Iacob: „Ingerul care mă hrănește, și mă apără din tinerețile mele“ (Cart. Fac. 48, 16).

Deci dacă avem îngeri păzitori, să fim trezi, căci îi, întocmai ca și un pedagog, sunt neconținut lângă

¹⁾ Partea morală. Că fiecare credincios are pe lângă Dumnezeu un înger păzitor. Despre pacea lui Dumnezeu și că trebuie creștinul să se încreadă preoților ca lui Dumnezeu. (Veron).

²⁾ Notă. Expresiunea „in valea plângerii“ este din Ps. 83, 6. unde nu se face aluziune la îngeri. Se vede că Sf. Chrisostom a făcut aluziune la cele din cap. 5, 18—22. II Impărați, unde se menționează de biruința lui David asupra Iehuseilor și arderea zeilor

De pământ a
devenit cer

ce - nimic nu
egal ei

noi. Este de față și diavolul, și de aceea tocmai ne rugăm și cerem înger de pace, și peste tot locul cerem pacea. Și în adevăr că nimic nu este egal ei. De aceea în biserici cerem pace, în rugăciuni, în litanii, și chiar în salutările noastre zilnice cerem pace. De aceea proestოსul bisericii și odată, și de două-ori, și de trei-ori și în fine de multe-ori ni recomandă și ni dă pacea. „Pace vouă“ zice, „Pace tuturor“ Pentru ce? Pentru că pacea este muma tuturor bunătăților, pentru că ea este obiectul bucuriei și a veseliei sufletesti. De aceea și Christos poruncește apostolilor ca intrând în casele oamenilor, imediat să li anunțe pacea, ca un simbol al bunătăților. „Intrând în casă să'i urați ei grăind: Pace casei aceștia“ (Math. 10, 12), căci dacă nu este pace, toate celelalte sunt de prisos. De aceea și zicea Christos ucenicilor săi: „Pace las vouă, pacea mea dau vouă“ (Ioan 14, 27). Pacea este care pregătește calea iubirii. Și vedeți că proestოსul bisericii nu zice simplu „Pace“, ci „Pace tuturor“. Pentru că ce folos este dacă cu unul avem pace, iară cu celălalt luptă și războiu? Nici în corpul nostru nu poate fi sănătate, dacă numai unele din elementele nutritive sunt liniștite, pe când celelalte sunt resculate; ci numai atunci este sănătate complectă, când cu toatele sunt în bună ordine și în armonie, căci dacă nu sunt toate liniștite și în hotarele lor, totul se restoarnă pe dos. Dar apoi chiar în mintea noastră se petrece tot așa, căci dacă nu vor fi în pace toate facultățile gândirei, nu va fi pace și liniște. Atât de mare bun este pacea, încât chiar poeții și propagatorii ei se numiau fii lui Dumnezeu. Și cu drept cuvânt, de vreme ce și Fiul lui Dumnezeu în acest scop a venit pe pământ, ca să împace cele de pe pământ cu cele din ceruri. Deci dacă făcătorii păcei sunt fiii lui Dumnezeu, apoi resvrătitorii sunt fii diavolului. Ce spui? Bagi intrigi și certe între alții? Și cu toate acestea, cine este atât de mișel? zici tu. Ei bine, sunt mulți cari se bucură de certele dintre alții, și sfășie trupul lui Christos mai rău chiar decât ostașii care l-au împuns cu sulița, mai rău decât Iudeii cari îi străpungeau mânele și picioarele cu cuele. Și încă acest fapt este mai mic decât celălalt, căci aici membrele străpunse se unesc iarăși, pe când acolo dacă se rupe unul din membrele bisericii, și nu se

ca iubirii

rețorū păcū sunt fii lui Dumnezeu

unește imediat, nu se va mai uni niciodată, ci va rămâne afară de trupul lui Christos. Când voești a resboi pe fratele tău, înțelege că te resboești contra membrilor trupului lui Christos, și contenește cu mânia. Și ce este dacă altul este disprețuit de alții? Ce este dacă e nebagat în seamă? „Așa nu este voea înaintea Tatălui nostru celui din ceruri, ca să piară unul dintr'acești mai mici“ și iarăși: „Că îngerii lor în ceruri pururea văd fața Tatălui meu care este în ceruri“ (Math. 18, 14. 10). Dumnezeu pentru tine a devenit și rob, și a fost jertfit; și tu crezi că aceasta nu este nimic? Prin urmare tu te lupți și pentru aceasta contra lui Dumnezeu, căci faci contrariul de cele poruncite de dânsul. Când proestosul intră în biserică zice „pace tuturor“, când vorbește „pace tuturor“, când binecuvintează „pace tuturor“, când poruncește de a ne săruta unii pe alții „pace tuturor“, când jertfa se săvârșește „pace tuturor“, și în fine pe la mijlocul liturghiei „char vouă și pace“ zice. } Apoi cum să nu fie absurd, ca auzind de atâtea ori vorbind despre pace și primind-o, noi totuși să ne răsboim unii pe alții? Cum să nu fie absurd, că după ce am primit pacea dela preot în biserică, și după ce și noi i-am înapoiat'o, la urmă să'l răsboim pe preot afară de biserică? Când el îți spune «pace tuturor» și tu îi răspunzi imediat «și duhului tău», de ce afară de biserică îl defaimi? Vai! Cum formele cele mai importante din biserică au devenit numai niște forme seci, care numai adevăr nu sunt. } Vai! Cum simbolele taberii ostașilor lui Christos au ajuns a fi numai vorbe goale. De aici se vede, că nu știți pentru ce el spune «pace tuturor». Inșă ascultați ce zice Christos: „și ori în care cetate sau oraș veți intra, cercetați cine este într'ânsul vrednic... și intrând în casă, să-i urați ei grăind: pace casei acesteia. Și de va fi casa aceea vrednică, va veni pacea voastră peste dânsa, iară de nu va fi vrednică, pacea voastră se va întoarce la voi“ (Math. 10, 11. 12. 13). De aceea nu știm, pentrucă noi credem acestea numai ca chip al unor vorbe, sau că nu cugetăm cu mintea. Nu cumva poate eu sunt care vă dau pacea? Christos

Vai

:-))

• Obisnuinta lui Dumnezeu e de a ingaduie si pe
ca acestia pt. cei multi.

este care vorbește prin mine. Dacă tot timpul celalalt suntem goli de char, în timpul acesta însă (fiind în biserică, sau săvârșind leturghii bisericești) nu suntem așa pentru voi. Dacă charul lui Dumnezeu a lucrat și în asin, și în vrăjitor, pentru iconomia și folosința Israelitilor, este învederat că nici în noi nu va refuza de a lucra, ci va îngădui și aceasta pentru voi.

Deci, nimeni să nu spună, că eu sunt de nimic și nevrednic de vr'o considerațiune, și astfel să nu mi dea atențiune. Sunt în adevăr așa însă obisnuinta lui Dumnezeu este de a îngădui și pe unii ca acestia pentru cei multi. Si ca să afli că așa este, adu-ți aminte că însuși el a vorbit cu Cain pentru fratele seu Abel, cu diavolul a vorbit pentru Iob, lui Faraon 'i-a vorbit pentru Iosif, lui Nabuchodonosor 'i-a vorbit pentru Daniil, lui Baltasar deasemenea. Apoi și magii s'au învrednicit de revelatiune, și Caiafa a profetizat, deși a fost omorîtor al lui Christos și nevrednic, însă s'a învrednicit a profetiza din cauza demnității lui de arhieru. Se zice apoi, că și Aaron, tot din această cauză nu a fost atins de lepră. Căci de ce, spune-mi, dacă amândoi ¹⁾ au clevetit pe fratele lor Moisi, numai ea (Mariam) a fost lovită de lepră? Nu te minună, căci dacă și în demnitățile lumești de ar fi cineva oricât de mult acuzat, și totuși nu este dat în judecată până ce mai 'ntâiu nu este scos din slujbă, ca astfel să nu se dispretuiască acea demnitate, — apoi cu atât mai mult în cele duhovnicești, unde, orice s'ar întâmplă, lucrează charul lui Dumnezeu, care nimicește pe toți cari se împotrivesc. Numai când se desparte cineva de această demnitate, fie că se duce de aici, fie că rămâne aici, numai atunci zic, el va da samă și va primi pedeapsa meritată. Să nu credeți că acestea sunt vorbele noastre proprii, adevărat că charul lui Dumnezeu lucrează în cel nevrednic nu pentru noi, ci pentru voi, căci ascultă ce spune Christos: De va fi, zice, casa aceea vrednică, va veni pacea voastră pentru dânsa; și cum se va face vrednică? „De vă vor primi pre voi” zice. „Iară de nu vă va primi pre voi, nici nu va ascultă cuvintele voastre... amin grăiesc vouă că mai ușor va fi pământului Sodomei și Go-

Atentie!

le nu

morei în ziua judecăței, decât cetăței aceleia“ (Math. 10, 13—15). Ce folos este, că ne primiți pre noi, dar nu ascultați de cele ce vă vorbim? Ce folos că sunteți serviți de noi, și totuși nu luați samă de cele ce vă vorbim? Atunci este cinste pentru noi, atunci este servire miraculoasă, când ni folosește și nouă și vouă, însă se cere ca voi să ne ascultați. Auziți ce spune Pavel: „Nu am știut, fraților, că el este arhieru“ (Fapt. 13,5), ascultați apoi și ce zice Christos: „Toate câte vă zic vouă să faceți, faceți (Math. 23, 3). Nu mă disprețuești pe mine, ci preoția. Când mă vei vedea desbrăcat de acest sacerdotiu, să mă disprețuești, atunci nici eu nu voi mai porunci. Până când însă ne găsim pe acest tron, și pe cât timp avem președinția, avem și vrednicia și puterea, deși suntem nevrednici. Dacă tronul lui Moisi eră atât de respectabil încât ascultau de dânsul, apoi cu atât mai mult tronul lui Christos. Noi am succedat acel tron, pe care și Christos ni-a încredințat puterea împăcării, și tot de pe acesta vă vorbim și noi. Solii, orice fel ar fi ii, pentru demnitatea cu care sunt investiți, se bucură de cinste, pentru că privește cum ii se duc singuri în mijlocul barbarilor, printre atâția ostași, și cu toate acestea fiindcă legea soliei are o mare putere, toți îi cinstesc, toți se uită la dânsii cu respect, toți îi trimit îndărăt în siguranță. Și noi am primit solia cuvântului și sosim ca soli din partea lui Dumnezeu, căci aceasta este demnitatea episcopală. Sosim la voi în solie, cerând ca să contenească războiul, și zicem tuturor: nu vă făgăduim a vă da cetăți, nici atâtea și atâtea măsuri de grâu, nici robi, nici aur, ci împărăția ceriurilor, viața veșnică, petrecerea cea împreună cu Christos, și în fine toate celelalte bunuri, care nu este posibil nouă nici a vi le spune, pe cât timp ne găsim îmbrăcați cu acest corp, și pe cât timp suntem în viața aceasta. Așa dar venim în solie, și voim a ne bucura de cinstea cuvenită, nu pentru noi, să nu fie, căci cunoaștem micimea noastră, ci pentru voi, ca să ne ascultați cu plăcere, pentru ca voi să vă folosiți, ca nu cumva din lene și nebagare de samă să nu dați atențiune celor ce vă vorbim. Nu vedeți cum toți însoțesc cu cinste pe soli? Dar și noi suntem soli trimisi de Dumnezeu la oameni. Deci dacă

Asemănau
 fumează cu
 solii

demnitatea episcopală cu care suntem învestiți, nu cutare persoană, ci episcopul. Nimeni să nu mă asculte pe mine personal, ci să asculte de demnitatea ce o am.

Deci toate să le facem câte le voește Dumnezeu, ca în slava lui să viețuim, și să ne învrednicim tuturor bunurilor celor făgăduite celor ce-l iubesc pre dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sfânt se cuvine slava, acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

OMILIA IV.

„Și pre voi, cari erați oarecând vrăjmași și înstrăinați cu mintea întru lucrurile cele rele, iată acum v-a împăcat în carnea trupului lui prin moarte, să vă pună pre voi sfinți și fără de prihană și nevinovați înaintea sa“ (Cap. 1, 21. 22).

Aici în fine arată, că și nevrednici fiind noi de împăcare, ne-a împăcat. Căci când spune că am fost sub stăpânirea întunericului, arată nenorocirea în care ne aflam. Inșă, ca nu cumva auzind de stăpânirea întunericului, să'ți închipui că a fost vre-o necesitate la mijloc, el adaogă: „Și pre voi cari erați înstrăinați“, ceea-ce deși se pare că este acelaș lucru, înșă în realitate nu este acelaș, căci nu e tot una: de a suferi rele din necesitate, din silă, cu a le suferi de bună voe, și apoi a te scăpa de ele. Cel dintâiu este vrednic de milă, pe când cel de al doilea vrednic de urât. «Inșă voi, zice, nu fără voe și nici siliți, ci de bună voe v'ați depărtat de dânsul, și fiind nevrednici el v'a scăpat».

Apoi fiindcă a amintit de cele din ceruri, arată că dușmănia toată de aici își are obârșia, și nu de acolo. «Aceia (îngerii) încă de mult voiau împăcarea, și o voia și Dumnezeu, voi înșă n'ați voit». Și în general, el arată că îngerii n'au putut face nimic pe pământ în timpurile vechi, ci au rămas dușmani, și nici n'au putut îndupleca pe oameni, precum și nici dacă i-ar fi înduplecat nu ar fi putut să'i scape de diavolul. A'i îndupleca numai, nu ar fi fost nici un folos, dacă cel ce'i stăpâniă nu ar fi fost legat, precum și a'l legă numai nu ar fi fost nici un folos, dacă cei stăpâniți nu ar fi

voit a se re'ntoarce, ci amândouă trebuiau a se iace. Deci ceea-ce dânsii n'au putut face, Christos le-a făcut pe amândouă. Așă că a sfărâmă puterea mortii este cu mult mai minunat, decât de a înduplecà, sau de a convinge. Moartea erà cu totul a lui, și singur el erà stăpân pe ea; pe când a înduplecà nu erà numai el, ci și noi. Și noi mai cu ușurință facem acele ce sunt în stăpânirea noastră și singuri noi suntem stăpâni, decât acele ce nu sunt în stăpânirea noastră.

Și n'a zis simplu că eram dușmani, ci „înstrăinați“, ceea-ce este o mai mare dușmănie, și nici numai înstrăinați, ci încă ne mai așteptând vre-o reîntoarcere. „Și vrăjmași cu mintea“ zice. Apoi înstrăinarea noastră nu se mărginea numai până la intențiune, ci adaogă încă că eram „întru lucruri rele“, adecă «erați și dușmani, și făceați tot-odată și cele ale dușmanilor». „Iată acum v'a împăcat în carnea trupului său, prin moarte, să vă pună pre voi sfinți, și fără de prihană, și nevinovați înaintea sa“. Aici iarăși arată modul împăcării, adecă că aceasta s'a făcut în trupul său, nu numai fiind rănit, nici numai bătut sau numai vândut, ci mort, și încă cu cea mai rușinoasă moarte. Iarăși face mențiune la cruce și iarăși ni pune înainte binefacerea izvorită din ea. Nu numai că ne-a împăcat, dar ceea-ce a spus și mai sus „celui ce ne-a învrednicit pre noi“, aceasta o zice și aici, sau mai bine zis, la aceasta face aluziune și aici. „Prin moartea lui, zice, ca să vă pună pre voi sfinți, și fără de prihană, și nevinovați înaintea sa“ ca și cum ar fi zis: «Nu v'a izbăvit numai de păcate, ci încă v'a pus alătura cu cei ce sunt cinstiți. Nu a pătimit el numai ca să ne scape de rele, ci încă și pentru ca să ne readucă la starea cea dintâiu, după cum ar eliberà cineva pe un acuzat nu numai de vinovăția lui, ci încă l'ar reabilită și în cinstea ce o avea mai 'nainte, și l'ar așezà printre cei ce nu au greșit cu nimic, și încă nu numai printre cei ce n'au greșit, ci chiar alătura de cei ce au avut succese mari. Și ceea-ce este mai mult, că încă i-a dat și sfințenie înaintea sa și nevinovăție». A fi și nevinovat este o intensitate a celui neprihănit, adecă că nimic din faptele lui nu ȳlasă de dorit. Deci, după ce i-a pus înainte totul, și că toate acestea le-a câștigat

prin moartea sa, ca să nu zică cineva că «dacă e așa, apoi noi nu mai avem trebuință de nimic», adăoge imediat: „De veți rămânea întru credință întemeiați și întăriți, și nemișcați din nădejdea evangheliei“ (Vers. 23). Aici le taie din rădăcină lenea. Și nu a zis simplu „de veți rămânea“, căci se poate să rămână mișcându-se în toate părțile și clatinându-se, ci „de veți rămânea, zice, întemeiați și întăriți, și nemișcați“. Vai! De ce metaforă uzează el! «Nu numai să nu vă legănați cât de puțin, ci încă nici să vă mișcați din loc». Și privește, că el nu pune aici nimic greu de purtat, nimic dureros, ci credință și nădejde, adică «dacă rămâneți credincioși, că credința celor viitoare este adevărată». Aici de sigur că este posibil de a se mișca cineva și chiar de a se abate, fie chiar cât de puțin, dela virtute, acolo însă nu e posibil de loc. De altfel ceea-ce ni se cere, nu este ceva greu de purtat.

„Din nădejdea evangheliei care ați auzit, ceea-ce s'a propoveduit întru toată zidirea cea de sub cer“, zice. Dar oare care poate fi nădejdea evangheliei, decât Christos? Căci el este pacea noastră, el este și cel ce face toate acestea. Așa că tot cine dă atențiune la alte credinți, s'a mișcat deja, și totul a pierdut, dacă nu crede în Christos. „Care ați auzit“ zice, după care îi aduce și pe ii de marturi și chiar lumea întreagă. Apostolul nu zice numai că evanghelia s'a predicat, ci, că a fost crezută și predicată, după cum face chiar și pe la începutul epistolei, voind ca prin mărturia multora să-i întăriască și pe dânsii în credință. „Și căreia m'am făcut eu Pavel slujitor“. Și aceasta contribue la adevărirea faptului. „Eu, zice, Pavel slujitoriu“. Mare cu adevărat a fost demnitatea lui, ca dascăl al lumii, și lăudată pretutindeni.

„Acum mă și bucur întru patimile mele pentru voi, și împlinesc lipsele necazurilor lui Christos, în trupul meu pentru trupul lui, care este biserica“ (Vers. 24). Dar oare care este continuitatea sensului aici? Mie mi se pare că prin această frază el a complectat ideia, și deci continuitatea este

văzută. Și „slujitoriu“ zice, în loc să spună că «nimeni n'am introdus dela mine, ci numai cât vestesc cele ale lui. Astfel cred, că chiar și pătimesc pentru dânsul, și nu numai că pătimesc, ci încă mă și bucur pătimind, uitându-mă numai la speranța celor viitoare; și pătimesc nu pentru mine, ci pentru voi». „Și împlinesc, zice, lipsele necazurilor lui Christos în trupul meu“. Aici mi se pare că a vorbit un lucru mare, și nu este nici decum vre-o ușurință din parte-i — să nu fie, — ci este vorba aici de o mare dragoste pentru Christos. El nu voește ca patimele acelea să fie ale lui proprii, ci ale lui Christos chiar, voind prin aceasta de a-i alipi de dânsul. «Ceea-ce eu pătimesc, zice, pentru dânsul pătimesc, așa ca să nu 'mi mulțumii mie, ci lui, căci el pătimește toate acestea». Ca și cum cineva fiind trimis către altul, ar ruga pe unul și i-ar zice: «te rog, du-te la cutare, în locul meu», apoi acesta ar spune că el face totul în locul celui ce l-a trimis, — tot așa și Pavel nu se rușinează de a spune de patimile lui. «Nu numai c'a murit pentru noi, dar și după moarte el este gata de a suferi strămătorări pentru noi». Se silește în fine apostolul ca să arate, că el (Christos) și acum se primejduieste pentru biserică prin corpul său, și totodată își are încordată atențiunea către aceea de a proba că «nu prin noi vă alipiți de dânsul, ci printr'ânsul numai, deși noi facem acestea; pentrucă nu am primit noi, sau mai bine zis nu am luat asupra noastră lucrul acesta al rescumpărării, ci lucrul lui». Este întocmai ca și cum o armată și-ar avea generalul său, care să o comande și să o apere, dar care după ce s'ar duce în războiu ar fi silit de împrejurări să plece, și în locu-i ar lua comanda Locot-General, și acesta ar lua asupra-și toate greutatele aceluia până la finitul războiului. Cum că apostolul face acestea pentru Christos, ascultă ce spune: „Pentru trupul lui“ zice. Sau că poate prin aceste vorbe voește a spune «nu pentru că să vă fac vouă plăcerea, ci ca să mulțămesc pe Christos, și ceea-ce trebuiă a pătini el, pătimesc eu în locul său». Și acum tu privește câte idei introduce el deodată cu aceste vorbe. Mai întâiu arată iubirea lui cea mare, după cum și în epistola II către Corintheni, zice: „Care ni-a dat nouă slujba împăcării, și iarăși: „In

!!!

!!!

locul lui Christos vă rugăm, ca cum Dumnezeu s'ar ruga prin noi" (II Corinth. 5, 18. 20). Aceasta o spune și aici, ca și cum ar zice: «Pentru dânsul pătinesc, ca mai mult să vă atrag pre voi; adecă, de și cel ce vă datoră vouă s'a dus, iată că eu mă predau în locu-i». De aceea a și spus el de lipsuri, ca să arate că ceea-ce a pătimit până acum, nu o crede a fi totul. «Pentru voi, zice, pătinește și după moarte, de cumva a rămas oarecari lipsuri». Aceasta o spune și în epistola către Romani: „Christos este cel ce a murit și mai ales care a și înviat... care și se roagă pentru noi" (Rom. 8, 34) arătând că el nu s'a mulțămuit numai cu moartea, ci și după aceea multe face pentru noi. Deci apostolul nu zice aceste vorbe ca să se laude, ci voește a arată că Christos și acum se îngrijește pentru noi. Al doilea apoi că și cuvântul său devine mai demn de crezut, mai ales când adaoge: „Pentru trupul lui“, ca și cum ar spune: «Cum că faptul este așa, și că eu nu spun nimic absurd, se învederează din aceea, că cele ce eu fac, pentru trupul lui le fac. Privește, zice, cum ne-a alipit de el; deci pentru ce introduceți pe îngeri intermediari?» „Căreia, zice, m'am făcut eu slujitor“ (Vers. 25), și cum voi introduceți pe îngeri? Eu sunt slujitor.

[Apoi arată că el nimic n'a făcut, deși este slujitor.]

„Căreia m'am făcut eu slujitor, după iconomia lui Dumnezeu, care mi s'a dat mie spre voi, ca să împlinesc cuvântul lui Dumnezeu“, adică, că astfel a voit, ca ducându-se el să primim noi și să continuăm noi acea iconomie, ca să nu fiți părăsiți; el este care a pătimit, și tot el este care se cinstește. Sau că poate spune prin aceste vorbe: «că pe mine tocmai, cel mai aprig persecutor, pentru aceea m'a lăsat ca să persecut biserica, ca să devin mai demn de crezut în ceea-ce predic», sau că prin vorba „iconomie“ spune că «n'a cerut dela mine nici fapte, nici succese, ci numai credință și botezul; pentru că altminterea n'ați fi primit cuvântul meu». „Spre voi, zice, ca să împlinesc cuvântul lui Dumnezeu“. Aici vorbește de ginți, arătând că ele se legănau ca și corabia pe valurile mării. Căci dacă gințile cele căzute

au primit a se ridica la atata inaltime a credintei, apoi aceasta nu a fost fapta lui Pavel, ci din iconomia lui Dumnezeu, «pentru ca eu nu asi fi putut face aceasta» zice. Aratand deci ca patimile lui sunt ale lui Christos, adauga apoi mai clar, ca si a implini cuvântul lui Dumnezeu către voi tot a lui Dumnezeu este. Mai arata încă—de si nu tocmai clar—ca si aceasta este iconomia lui Dumnezeu, de a va vorbi acum, când puteți asculta, si nicidecum din cauza neglijenței, ca astfel să deveniți primitori ai cuvântului lui Dumnezeu. Aceasta tocmai este cauza pentru care si Christos a venit acum, si nu mai de mult. De altfel se spune si în evanghelie, ca pentru aceea a trimis întâiu pre servii săi, ca să nu ajungă i la a omorî pe fiul. Dar dacă nici după trimiterea servilor nu s'au rușinat de fiul care a venit, cu atât mai mult încă nu s'ar fi rușinat mai înainte de aceasta. Dacă dânsii nu ar fi ascultat de ordinațiunile cele mai mici, cum ar fi putut asculta de cele mai mari?

1) «Dar ce? Nu sunt oare si acum Iudei si Elini cari se găsesse departe de adevăr»? Aceasta este întrebarea ce se poate face în cazul dn față. Da, respondem noi, se găsesse, însă aceasta e mai mult cauza unei leni grozave, căci dacă după trecere de atata timp si după atâtea dovezi pipăite, si încă sunt nedesăvârșiți, de sigur ca cauza nu poate fi alta decât o mare lenevire. Când Elinii întreabă de ce Christos a venit tocmai acum, noi să nu i lăsăm de a spune ii aceasta, ci să i întrebăm dacă Christos n'a reușit în lucrul său pentru care a venit. După cum dacă ar fi venit mai de mult si nu ar fi reușit, nu ar fi putut fi suficient timpul pentru justificarea noastră, tot așa si după ce el a reușit, nu vom putea fi considerați ca drepti si să scăpăm de răspundere din cauza timpului, pentru ca nici pe medic nu l învinovățește cineva din cauza timpului, după ce a fost scăpat de boală si însănătoșat bolnavul, si nici nu dă vina pe medicamente, după cum nici pe un general învingător nu l cercetează cineva, de ce a învins în timpul acela si nu altădată, în locul acesta

1) *Partea morală.* Noi trebuie a primi cu recunoștință cele date de Dumnezeu, si să nu cercetăm cu amănunțime dumnezeieștile lui economii, ci să i mulțămim pentru toate, si să nu ne depărtăm de dânsul. (Veron).

și nu aiurea. Astfel de întrebări se fac atunci când el n'a reușit, dar după ce a reușit trebuie a primi cu mulțămire și a'l aproba. Căci spune-mi: ce este mai demn de crezut? raționamentul tău și clewetirea, sau finitul unui fapt săvârșit în perfecțiune? A învins el, sau n'a învins? aceasta arată-mi. A stăpânit, sau nu? A dus la un sfârșit bun lucrul început, sau nu? Acestea sunt responsabilitățile. Spune-mi, te rog: mărturisești că Dumnezeu există cu adevărat; deci te întreb; este Dumnezeu fără început? De sigur, vei zice tu. Apoi atunci spune-mi: de ce n'a făcut pe oameni cu milioane de ani mai înainte? căci ar fi trăit mai mult timp. Pentrucă dacă e bine de a există, de sigur că a există, a trăi încă mai mult timp, este cu mult mai bine. Acum însă oamenii au fost păgubiți pentru că nu au fost creați mai înainte. Însă nu au fost păgubiți, iubitele; și cum aceasta? Apoi o știe numai el ca creator. Iarăși te întreb: de ce n'au fost creați toți oamenii deodată? De ce sufletul celui întâiu om a trăit cu trupul atâția ani, pe când al altuia mai puțin, sau de loc? De ce pe unul l'a creat l'a început, iară pe altul după aceasta? Și acestea sunt în adevăr demne de întrebare, nu însă și de vorbă multă, pe când faptul venirii lui Christos nu primește chiar nici întrebare. Totuși eu îți voi spune cauza. Presupune natura omenească ca pe o vârstă oarecare, în care genul omenesc în primele timpuri eră în rândul copiilor, cei după aceasta în rândul tinerilor, și cei din timpurile apropiate în rândul bătrânilor. Când spiritul este viguros, și membrele corpului slăbesc, așa că războiul dintre dănsule a conținut, atunci ne ridicăm la adevărata filosofie. «Și cu toate acestea se petrece contrariul, zici tu, căci pe când suntem copii noi învățăm». Da, însă nu învățăm cele mari, ci ritorica și puterea cuvântului, pe când dogmele cele mari le învățăm când suntem în vigurozitatea spirituală și corporală. Privește cum același lucru l'a făcut și Dumnezeu cu Iudeii, căci li-a dat ca și unor copii pe Moisi de pedagog, care li reprezentă adevărurile prin tipuri și i învăță ca și pe copii, după cum și noi învățăm literile alfabetului. „Petru că legea având, zice, umbra bunătăților celor viitoare, iară nu însuși chipul lucrurilor“ (Ebr. 10, 1). După cum și noi momim pe copii cu plăcinte, și le dăm și

parale, cerând dela dânsii un singur lucru, ca să se ducă la școală, tot așa și Dumnezeu pe lângă bogăție li da și hrană, cerând în schimbul mării lui indulgențe un lucru numai, de a ascultă de Moisi. Și tocmai de aceea i-a încredințat acestui dascăl, ca nu cumva să'l disprețuească pe dânsul ca și copiii pe tatăl lor, care îi iubește din cale-afară. Și privește cum Israeliții numai de Moisi se sfiau, căci nu întrebau unde este Dumnezeu, ci, unde este Moisi, și când el eră prezent îi apucă groaza. Când făceau ceva rău, privește cum imediat îi pedepsea. Dumnezeu voia a'i pedepsi cu asprime, el însă (Moisi) nu l'a lăsat. După cum părintele amenință, dară și dascălul amenință a demisiona din post și zice «mie îmi ierți dacă îl vei ierta pe el, și de acum îl iau pe răspunderea mea», tot așa a făcut și Moisi, iară Dumnezeu a cedat. Cu modul acesta pustiul a devenit un fel de școală pentru dânsii. Și după cum copiii întârziind prea mult în rămânerea lor în școală, se îngreuiază și voesc a pleca, tot așa și îi cereau încontinuu înapoierea în Egipt, căci plângeau și ziceau: „Ne-am topit, ne-am prăpădit, ne-am potopit“ (Num. 17, 12). Dar încă și tablele lor le-a sfărâmat Moisi, scriind pe ele ca niște nume oarecare, ceea ce face și dascălul, căci luând din mâna elevilor caetele și văzându-le rău scrise, le aruncă jos, voind a arăta prin aceasta marea lui supărare, și chiar de le-ar rupe părinții lor nu se supără. El (Moisi) ședea aplecat și li scria pe tablă, iară îi ne-uitându-se la dânsul își aveau privirea întoarsă în altă parte și erau în dezordine. Și după cum copiii în șederea lor într'un loc se isbesc unul în altul, tot așa și Israeliții, se loveau între dânsii, din care cauză și Moisi a ordonat a fi pedepsiți. Și după cum iarăși dascălul dând lecție copilului îi cere de a o învăța, iară copilul nu știe când este ascultat, din care cauză este pedepsit, tot așa s'a petrecut și cu Israeliții. Moisi de exemplu îi întrebă: «Care sunt cunoștințele sau învățăturile cele esențiale ale puterii lui Dumnezeu? Cele din Egipt poate?» Da, răspundeau îi. «Dar acele cunoștinți au dat pe față ranele, au pedepsit pe dușmani, și în fine au fost ca o școală pentru voi. Ce alt au fost decât pedeapsa dușmanilor, decât binefacerea către voi?» Se petrecea acelaș lucru ca și cu copilul, care spune că știe literile alfabetului, însă dacă este întrebat pe sărite și nu de

laolaltă, el se încurcă și nu le găsește, pentru care este pedepsit. Tot așa și Israelii spuneau că știu puterea lui Dumnezeu, dar când li se cerea pe sărite acea cunoștință, îi nu puteau răspunde, pentru care erau pedepsiți. «Ai văzut apa? Ești dator să-ți amintești de apa din Egipt, căci cel ce a făcut sângele din apă, va putea face și aceasta.» Tot astfel zicem și noi de multe-ori copiilor: când vezi în carte litera A adu-ți aminte că o ai scrisă în abecedar. «Ai văzut boala? Amintește-ți că el a fost care a pierdut pe toți cei întâi născuți ai Egiptenilor. Ai văzut războaie? Amintește-ți de cufundarea armatelor Egiptene în marea Roșie. Ai văzut că cei ce locuiesc pe pământ sunt mari și puternici? Dar nu sunt mai mari decât Egiptenii. Apoi cel ce te-a scos din mijlocul lor, oare nu va putea cu atât mai mult ca să te scape când ești afară de Egipt?»

La toate aceste întrebări pe sărite așa zicând, îi nu știau ce să răspundă, și de aceea erau pedepsiți. Mâncau și beau, și apoi loveau cu piciorul. Trebuia ca îi să nu se dezmerde în mâncare, adică să nu caute în mana ce o primeau îmbuibare, și din această îmbuibare să capete înclinare spre rele. Israelii au făcut întocmai ca un copil ce ar fi trimis la școală, și el ar cere ca să fie dus de servitori, cărora el să li servească, — întocmai așa au făcut și îi, căutând și cerând mereu Egiptul. Deși primeau în toată libertatea hrana necesară, și ședeau la masă cu tatăl, îi erau nemulțumiți și cereau ca să fie împreună cu servii, să se bucure de infecțiunea mesei lor celei pline de tulburări. Spuneau lui Moisi: „Așa este Doamne, toate câte ni spui vom face și vom ascultă“ (Exod. 24, 7), și totuși nu făceau. Și ceea-ce se întâmplă cu copiii zburdălnici, când tatăl lor voește a 'i certa, iară dascălul se împotrivese și amenință cu demisia, aceiași se petrecea și cu dânșii

Dar de ce oare vi s'a spus acestea? Pentru că și noi nu ne deosebim cu nimic de copii.

Voesti acum a auzi și despre credințele lor, că sunt credinți copilărești? „Ochiu pentru ochiu, zice, și dinte pentru dinte“ (Levit. 24, 20). Nimic nu ațită atât de mult la apărare și împotrivire contra altuia, ca eugetul copilăresc. Si fiindcă patima aceasta este rezultată din lipsa de judecată, de aceea la vârsta copilăriei

este un pustiu mare de judecată, și cu drept cuvânt că copilul este tiranisit de mânie. Și atât de mare este tiranisirea aceasta, încât de multe ori îi vezi în luptele lor căzuți jos și apoi iarăși ridicându-se, loviți poate la genunchi, sau la glezne de rivalul lor, și numai atunci încetează furia și se stinge mânia lor. Cam așa a făcut și Dumnezeu, când li-a îngăduit ca să se scoată ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte, nimicind pe Egiptenii și Amaliciții care îi amărau pe dânșii, — ca și cum ar zice copilul: «Tată! cutare m'a lovit», iară el ar răspunde: «Este un om rău acela, și deci îl vom urî». Tot așa a făcut și Dumnezeu, căci zice: „Vrăjmaș voi fi vrăjmașilor tăi și împotrivnic împotrivnicilor tăi“ (Exod. 23, 22). Și earăși, când Balaam binecuvânta pe Israiliți, o asemenea complezență făcută lor eră mai mult o complezență copilărească. După cum se întâmplă și cu copiii, când se sperie de lucruri unde nu poate fi spaimă, ca de ex. de un miel, sau de altceva, când, zic, deodată se sperie și încep a țipă, iară noi pentru a alungă dela ii spaima facem ca mielul să fie târît de înseși mânele lor, tot așa a făcut și Dumnezeu, căci spaima ce ii o aveau de vrăjitor o a prefăcut în îndrăzneală. Și după cum cele ce înțarcă copiii au la îndemână în coșuleț toate cele necesare pentru hrana lor, tot așa și Moisi, totul avea la îndemână, și totul li da, ba se găseau până și în cea mai mare dezmerdare. Cu toate acestea, după cum copilul cere mereu țâță, tot așa și ii cereau într'una Egiptul și cărnurile de acolo. Astfel că nu ar greși cineva dacă l-ar numi pe Moisi și dascăl, și hrănitor, și pedagog în acelaș timp, și ar recunoaște marea lui înțelepciune. Pentrucă altceva este de a conduce cineva pe niște bărbați filosofi, și altceva de a conduce pe niște copii fără judecată. Și dacă voiți, ascultați și altceva: după cum doica zice copilului «când te duci afară, ridică-ți haina într'atât, încât să poți stă bine», tot așa a făcut și Moisi cu ii. In copilărie toate patimile tiranisesc pe copii, dacă mai ales nu au un povătuitor bun. Mândria, pofta, absurditatea, mânia, invidia și altele de acest fel, stăpâneau pe Iudei întocmai cum stăpânesc pe copii, căci și ii, ca și copiii, scuipau în față pe Moisi și-l amenințau. După cum copilul ridică piatra de jos, iară noi îi strigăm: «nu da», tot așa și

• -)

ii ridicau pietrele și aruncau asupra părintelui lor, iară el fugia. Și după cum copiii când văd vre-o podoabă oarecare la tatăl lor o cer ca să li se dea lor, tot așa și cei de pe lângă Dathan și Aviron s'au resculat asupra lui Moisi, și cereau dela el preoția și înțeleptatea ¹⁾ erau cu un cuvânt invidioși mai mult decât toți, mici de suflet și în totul lipsiți de judecată.

Apoi, atunci oare trebuia ca să se arate Christos? spune-mi. Atunci oare trebuia să li se dea astfel de învățături filosofice, când ii ca niște nebuni erau stăpâniți de poftă, și desfrânați ca niște cai, când erau sclavii banului și al pântecelui? Dar de sigur că conversând atunci cu ii niște astfel de învățături filosofice, le-ar fi aruncat ca niște proști ce erau, și nu ar fi învățat nici acestea și nici acelea. După cum dascălul nu învață pe copii a ceti, până ce mai 'ntăiu nu 'i învață literile alfabetului, tot așa și cu dânșii. Dar nu este tot așa acum, ci cu charul lui Dumnezeu mare este blândețea, și virtutea se prinde ori-unde este plantată.

Să mulțămim deci lui Dumnezeu pentru toate și să nu vorbim de prisos. Noi nu știm timpul ci numai creatorul timpului și al seculilor. Lui să 'i recunoaștem dreptul asupra tuturor, căci aceasta va să zică a slăvi pe Dumnezeu, iar nu să 'i cerem socoteală de cele ce el face. Tot așa și Abraam slăvia pe Dumnezeu, după cum zice: „Și adevărit fiind, că ce 'i a făgăduit puternic este a și face“ (Rom. 4, 21). Acela nu întrebă nici măcar pentru cele viitoare, pe când noi cercetăm până și cele trecute. Privește, câtă prostie și câtă nerecunoștință din parte-ni.

Deci să contenim cu astfel de întrebări, căci nu avem din ele nici un folos, ci chiar o mare vătămare. Să fim cu recunoștință cătră stăpânul a toate, și să înălțăm slavă lui Dumnezeu, ca astfel arătându-i mulțămiri pentru toate, să ne învrednicim de filantropia lui, prin charul și iubirea de oameni a unicului său fiu, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

¹⁾ A se vedea Cap. 16. din Numere. (Trad).

OMILIA V

„Taina cea ascunsă din veci și din neamuri, iară acum s'a arătat sfinților lui, căroră a voit Dumnezeu a li arăta, care este bogăția slavei tainei aceștia întru neamuri, care este Christos întru voi, nădejdea slavei. Pre care noi îl propoveduim, sfătuind și învățând pre tot omul întru toată înțelepciunea, ca să punem de față pre tot omul desăvârșit întru Christos Iisus“ (Cap. 1, 26—28).

Spunând despre bunătățile de care ne-am învrednicit, și arătând filantropia lui Dumnezeu, cum și valoarea măreției celor ce ni s'au dat, iarăși introduce o altă intensitate de idei, adecă că nimeni mai înainte de noi n'a putut află ceva, ceea-ce de altfel face și în epistola către Efeseni (Cap. 3, 5 (?), unde spune că nici îngerii n'au știut, nici domniile și nici vre-o altă putere creată, ci numai Fiul lui Dumnezeu știa de aceasta. Si priviți, că el n'a zis că taina aceasta a fost dosită, (κεκρυμμένον) ci ascunsă de tot (ἀποκεκρυμμένον) și că desi s'a descoperit acum, totuși este veche, și că Dumnezeu a voit așa din început și astfel a fost prescris. Pentru ce așa? Nu spune apostolul. „Din veci“, zice, adecă cum ar zice cineva, din început. Și o numește cu drept cuvânt taină, pe care nimeni nu o știa, afară de Dumnezeu. Dar unde a fost ascunsă această taină? In Christos, după cum zice și în epistola către Efeseni ¹⁾, sau după cum zice și Prorocul „Din veac și până în veac tu ești“ (Ps. 89, 2), „Iară acum s'a arătat sfinților lui“, zice, așa că totul este din iconomia lui Dumnezeu. „Sa arătat sfinților lui“, așa că și acum acea taină este ascunsă, dacă s'a arătat numai sfinților. «Deci, zice, să nu vă amăgiască pre voi aceia

¹⁾ In capitolul 3, 5 din epistola către Efeseni, în adevăr că se spune aceasta, însă cu mai mult cuvânt s'ar putea zice, că Sf. Chrisostom a voit să spună de pasajul din epistola către Romani, cap. 8, 38. (Trad.).

(Ingerii) căci îi nu știu». Și de ce oare numai unora, și nu tuturor? „Căroră a voit Dumnezeu“ zice. Privește cum el peste tot locul li închide gura la întrebările lor. „Căroră a voit Dumnezeu a li arăta“, iară voința lui nu poate fi absurdă. Prin aceste cuvinte nu'i lasă ca să cugete lucruri mari despre succesele lor, ci mai mult îi constituie ca rezponzabili de charul ce l'au primit „Căroră a voit a li arăta“. „Care este bogăția slavei tainei aceștia întru neamuri“ Aici a spus un lucru măreț și pompos, căutând în marea lui dispozițiune ca să adauge intensități peste intensități. Căci și aceasta este o intensitate, când el zice: „Bogăția slavei tainei aceștia întru neamuri“, căci mai cu samă întru neamuri se arată, după cum zice și aiurea: „Eară neamurile pentru milă să proslăvească pre Dumnezeu“ (Rom. 15, 9). Se arată de sigur și în alții, însă cu mult mai vârtos întru neamuri, unde mare este bogăția slavei. Căci a face îngeri fără de veste pe niște oameni ce erau mai nesimțitori decât pietrele, și a'i ridica la acea demnitate numai prin simple cuvinte și prin credință, fără nici o altă osteneală, cu adevărat că este slava și bogăția tainei. După cum cineva ar lua un câine prăpădit de foame și de râe, urâcios și împutit, și care nici n'ar putea să se miște de jos, și deodată l'ar face om și l'ar pune pe tronul împărătesc, tot așa a făcut și el cu omenirea. Se închinau pietrelor și pământului; știau că cerul și soarele sunt mai superioare, și că întregul univers li serviă lor, însă erau prizonieri legați ai diavolului, care deodată s'a ridicat deasupra pe capul omenirii, și'i poruncia și o tiraniza. Fiind îi prizonieri și sclavi ai demonilor, deodată s'au făcut corpul stăpânului îngerilor și al arhanghelilor. Nu știau ce este Dumnezeu, și totuși deodată au devenit părtași ai tronului lui Dumnezeu. Voesti acum a vedea miile de trepte pe care îi le-au trecut în curgerea timpului? Mai 'ntâiu trebuiă ca să cunoască că pietrele nu sunt dumnezei; al doilea, că nu numai că nu sunt dumnezei, ci chiar mai inferioare decât omul; al treilea, că sunt mai inferioare chiar și decât animalele necuvântătoare; al patrulea, că sunt încă mult mai inferioare și decât plantele; al cincilea, că extremitățile în fine se reuniau în acelaș cuvânt, că nu sunt nici măcar pământ, nici vietăți, nici plante,

nici om, nici cer; sau iarăși dela început, că nici pietrele, nici vietățile, nici plantele, nici elementele naturei, nici cele de sus, nici cele de jos, nici omul, nici demonii, nici îngerii, nici archanghelii, și nici vre-o alta din puterile acelea nu trebuia a fi închinată de om, sau a fi adorată de el. Scoși ea dintr'un adânc înfricoșat, îi trebuia a afla că numai stăpânul a toate este Dumnezeu adevărat, că numai pe el trebuie a-l servi, că viața corectă este frumoasă și admirată, că moartea de acum nu este moarte adevărată, că viața nu este viață, că corpul învie, că devine nestricăcios, că în ceruri se ridică, că se bucură de nemurire, că cu îngerii stă, și că în fine se strămută de aici acolo. Deci, pe cel ce sedea aici jos, și care a sărit peste toate aceste scări l'a pus pe tron, și l'a făcut pe dânsul, care era mai pre jos de pietre, mai însemnat decât îngerii și archanghelii, decât tronurile și decât stăpâniiile.

Cu adevărat că bine a zis apostolul: „Care este bogăția slavei tainei aceștia“! Ca și cum ar lua cineva un nebun, și deodată l-ar face filosof, tot așa a făcut el cu noi. Inșă orice ar spune cineva, nimic nu ar putea spune după cum trebuie, căci chiar și cele ce spune Pavel, sunt nehotărîte.

„Care este bogăția slavei tainei aceștia întru neamuri, zice, care este Christos întru voi“. Trebuia iarăși ca să afle, că cel ce este mai presus de orice, cel care stăpânește pe îngerii și începătoriile, ca și pe celelalte puteri, s'a pogorît jos pe pământ, și s'a făcut om, a pătimit multe, a înviat și s'a înălțat. Toate acestea au fost urmările tainei celei din veac. „Care este Christos întru voi“, zice, «și dacă el este întru voi, de ce umblați căutând pe îngerii?» „Tainei aceștia“, de unde urmează că mai este și altă taină, înșă cu adevărat că aceasta este taină, pe care nimeni nu o a știut, taină care este minunată, care a fost contra așteptării comune, care era ascunsă. „Care este Christos întru voi, zice, nădejdea slavei pe care noi îl propovăduim“, adică «dela început chiar noi îl propovăduim, iară nu îngerii». „Sfătuind și învățând“ nu în mod poruncitor și nu siliți, căci și aceasta este din filantropia lui Dumnezeu, de a nu atrage pe cineva în mod tiranic. Fiindcă expresiunea „învățând“, arată

Atenție!

ceva mare, de aceea adaugă a doua expresiune „sfătuind“, care e mai mult treaba părintelui decât a dascălului. „Pe care noi îl propoveduim, zice, învățând și sfătuind pre tot omul întru toată înțelepciunea“, adică spunând totul cu înțelepciune, așa că este nevoie de toată înțelepciunea în propoveduirea lui. Dar apoi și a putea să afle cineva asemenea lucruri, nu este dat fiecăruia. „Ca să punem de față pre tot omul desăvârșit întru Christos Iesus“. Ce spui Pavele? Pre tot omul? «Da, răspunde el, spre acest scop tindem noi». Și ce este dacă încă nu s'a îndeplinit această dorință? E deajuns că fericitul Pavel se grăbiă să ajungă la acest rezultat. „Desăvârșit“ zice, prin urmare aceasta este desăvârșire adevărată, aceasta este perfecțiune, pe când aceea este imperfecțiune. „Desăvârșit întru Christos Iesus“, zice, și nu în lege, sau în îngeri, căci acolo nu este perfecțiune. „Întru Christos“ adică în cunoștința lui Christos. Cel ce știe ce a făcut Christos, va judeca mai pre sus de îngeri. „Întru Christos Iesus, întru care mă și ostenesc“ (Vers. 29), adică «nu numai că mă gândesc, ci încă mă și ostenesc cu multă sârguință, cu multă băgare de seamă. Și dacă eu sunt neadormit pentru binele vostru, apoi cu atât mai mult voi sunteți datorii a o face aceasta». Apoi arată că lucrul acesta al apostoliei lui, este dumnezeesc, și ca astfel trebuie a fi considerat. „După lucrarea lui, zice, care se lucrează întru mine întru putere“, adică: «Cel ce m'a făcut puternic în acest lucru, este învederat că voește aceasta», pentru care chiar dela început el a și spus: „Prin voea lui Dumnezeu“. Astfel deci el nu numai că a spus acestea cu modestie, ci încă le-a și adevărat cu cuvântul și cu fapta luptându-se. Spunând acestea el mai arată încă, că erau mulți cari îl combăteau.

Mai departe apostolul li arată dragostea lui cea mare, căci zice: „Pentru că voesc să știți voi, câtă nevoie am avut pentru voi, și pentru cei din Laodicia“ (Cap. 2, 1). Apoi pentru ca să nu se pară că această osteneală a lui provenia numai din slăbiciunea lor, a pus și pe alții la mijloc ca să nu 'i dis-

*nu e dat
fiecăruia!*

curajeze, căci adaogă: „Și câți n'au văzut fața mea în trup“. Aici arată ceva dumnezeesc, că adecă îl vedeau încontinuu cu duchul. Așa dar prin aceste cuvinte li mărturisește o mare iubire.

„Ca să se mângâe inimile lor, tocmiți ¹⁾ fiind întru dragoste, și spre toată bogăția încredințării înțelegerei, spre cunoștința tainei lui Dumnezeu și Tatăl, și lui Christos, întru care sunt toate vistierile înțelepciunii și ale cunoștinței ascunse“ (Vers. 2. 3). Iată că dejă apostolul se grăbește și se muncește ca să intre în înseși dogma, nici acuzând, dară nici apărându-i de acuzațiuni. „Nevoință am avut“, zice, și de ce oare? „Ca să se mângâe inimile voastre, uniți fiind“, adecă să fiți înțepenți în credință. Inșă nu zice tocmai așa, ci taie oarecum ideia de vr'o acuzare, sau mai drept vorbind îi îndeamnă să se uniască cu dragoste și nici cât din silă, sau împinși de împrejurări. Ceea-ce am spus și altădată, că apostolului nu 'i venia greu de a 'i îndemna pururea, aceiași o spun și acum. «Mă nevoesc, zice, ca să 'i văd uniți cu dragoste, fiindcă voesc a 'i apropia de Christos cu buna lor voință, și nu numai cu gura, sau ca adunările lor să se facă de formă, ci „ca să se mângâe inimile lor“.

„Uniți fiind ii întru dragoste, și spre toată bogăția încredințării înțelegerei,“ adecă de nimic să nu se îndoiască, despre toate să fie deplin încredințați. «Vorbesc, zice, de încredințarea (asigurarea) credinței, căci este și (asigurarea) încredințare rezultată din judecata omenească, însă o asemenea încredințare nu este demnă de nimic. Știu, zice, că voi credeți, însă voesc ca voi să vă încredințați, nu numai de bogăția, ci de toată bogăția, ca astfel să fiți bine încredințați despre toate». Acum tu privește înțelepciunea acestui fericit, căci nu zice «rău faceți, căci nu sunteți încredințați», ca și cum i-ar acuză, ci «nu știți cum mă

¹⁾ Traducerea Română din ediția de Buzău nu este tocmai clară. Mai exact ar fi dacă s-ar zice: *uniți fiind întru dragoste*, etc. mai ales că prima și principala semnificare a verbului *συνήβαλλον* este *a uni*, *a combina la un loc*. (Trad).

silesc, ca voi să fiți încredințați cu înțelepciune, și nu cum s'ar întâmpla. Și fiindcă am vorbit de credință, să nu vă închipuiți că am spus ceva simplu și fără folos, ci voesc ca acea credință să fie cu înțelepciune și iubire.

na
apierii
ului de
mnezeu

„Spre cunoștința tainei lui Dumnezeu Tatăl, și lui Christos“. Așa dar taina aceasta a apropierei omului de Dumnezeu prin Fiul, este a lui Dumnezeu. „Și lui Christos, zice, întru care sunt toate vistieriile înțelepciunii și ale cunoștinței ascunse“. Deci, dacă vistieriile înțelepciunii sunt în el, urmează că cu înțelepciune a făcut de a venit acum, și nu mai de mult. De ce dară învinovățesc unia din cei proști? Și privește cât de simplu vorbește apostolul. „Întru care sunt toate vistieriile“ zice, așa că el toate le știe. „Cele ascunse“, ca și cum ar zice: «Să nu vă închipuiți că aveți totul, căci vistieriile lui sunt ascunse și de îngeri, iară nu numai de voi, așa că de-la dânsul trebuie a cere totul, el singur dă înțelepciunea și cunoștința». Când el zice vistieriile, arată prin aceasta mulțimea lor, iară când spune toate, învederează că nimic nu ignorează, și în fine prin expresiunea ascunse dă a înțelege că singur el le știe.

„Iară aceasta zice, ca nu cineva să vă amăgească pre voi cu cuvinte înșelătoare“ (Vers. 4). Acum tu privește, că de aceea a spus așa, ca nu cumva ii să aștepte dela oameni. „Să vă amăgească, zice, cu cuvinte înșelătoare“¹⁾. Și ce este dacă cineva vorbește cu probabilitate de un lucru?

„Că deși sunt cu trupul depărtat dar cu duchul împreună cu voi sunt“ (Vers. 5). Urmarea naturală aceasta trebuiă să fie, și deci așa trebuiă să zică: «Sunt departe de voi cu trupul, însă cunosc pe acei înșelători». Mai departe el sfârșește cu laudă: „Bucurându-mă și văzând rânduiala voastră, și tăria credinței voastre întru Christos“. Prin vorba

¹⁾ Expresiunea din original *πιθανολογία* mai cu înțeles s'ar traduce prin cuvântul *probabilitate*, căci *πιθανός* înseamnă *probabil, putincios a se crede*. (Trad.)

Nicăieri nu e Dumnezeu, și cu toate acestea, el

rânduială el înțelege buna ordine. „Și tăria cre-
dinței întru Christos“. In aceste vorbe mai ales este
lauda ce li-o aduce. Și n'a zis credința simplă, ci
tăria credinței, ca și cum ar vorbi cineva către niște
ostiași cari stau în ordine drepti și neclintiti. Ceea-ce
este tare, nu poate fi mișcat nici de amăgire și nici de
ispită. «Nu numai că nu ați căzut, zice, dar nici chiar
nu a putut cineva să vă rupă rândurile». S'a pus pe
dânsul ea fiind față cu ii, ca astfel să se teamă de el, ca
prezent, pentru ca așa să poată ținea ordinea. De
la desimea rândurilor, adecă când ele sunt lipite bine
și nedespărțite ca de ex. un zid, de la aceasta depinde
tăria. Această tărie însă, este dragostea, căci numai ea
face ca cei ce cred să se lipească bine unul de altul,
și deci numai ea îi face tari. De altfel și credința face
acelaș lucru, însă dacă nu lasă ea să se introducă ra-
ționamente false. După cum raționamentele false des-
bină și elatină, tot așa și credința dreaptă face ca să
se întărească și înțepenească.

1) Dacă bunul Dumnezeu ne-a acordat ceva mai
bun și mai mare decât raționamentul omenesc, apoi
cu drept cuvânt că aceasta este credința pe care a
infiltrat'o în noi. Nu e posibil ca cel tare în credință
să ceară raționamente omenești. Căci iată de pildă că
toate cele mai însemnate ale noastre sunt lipsite de
raționamente omenești, și se sprijină numai pe credință.

→ Niciăeri nu este Dumnezeu, și cu toate acestea
el este pretutindeni. Ce poate fi mai nelogic decât
aceasta? Fiecare lucru observat în parte, te lasă în
mare nedumerire. De sigur că Dumnezeu nu este
în spațiu sau în loc, dar nici nu este vr'un loc
în care să nu fie. Nu s'a făcut el pe sine, și
nici nu a început a fi. Acum, ce raționament ome-
nesc primește acestea, dacă nu ar fi credința? Sau
oare nu s'ar părea ridicol, și mai mult o enigmă fără
sfârșit? Că el este fără început și nenăscut, nemărginit
și necoprins de mintea omenească, toate acestea sunt
nepricepute, însă că el este ne'ntrupat, să vedem dacă

1) *Partea morală.* Dumnezeu este pretutindeni, că el este ne-
mărginit; despre energia providenței divine și despre mișcare, și
că noi din faptele săvârșite în timp, putem ca urmând sf. scripturi
să nu ne îndoim în credință. (Veron).

nu cumva vom putea examina cu raționamentul. Dumnezeu este fără trup. Și ce va să zică fără trup? Un cuvânt gol numai, căci cugetul n'a acceptat nimic, și nici că și-a întipărit în el o asemenea idee, căci de și-ar întipări-o ar ajunge la înseși natura trupului, adică și-ar întipări și înseși membrele trupului. Așa că gura zice că este fără trup, însă cugetul nu știe ce spune gura, ci numai un lucru știe, că nu este trup, aceasta numai știe și nimic alt. Și ce vorbesc eu de Dumnezeu? Ce va să zică oare că spiritul omului, care își are început, este închis în corp și este mărginit, este fără trup? Spune-mi, arată-mi. Însă nu ai ce spune. Este poate aer? Dar aerul este un corp, deși nu este așa de des, căci se învederează în multe părți că este un corp rar. Focul încă este un corp, însă energia spiritului este ceva necorporal. De ce? Pentru că se întinde peste tot locul. Dacă el este în trup, apoi atunci nematerialul este în spațiu și în loc, și deci este mărginit, iară ce este mărginit are o formă oarecare, însă formele sunt compuse din linii, iară liniile din corpuri. Și iarăși: ceea ce este fără formă, ce semnificație are? Nu este, sau mai bine zis, nu are formă, nici chip și nici specie, sau caracteristica sa specială. Vezi cum ametește cugetul? Și iarăși: Oare natura spiritului său este neaccesibilă de rele? Însă cu voința sa spiritul este bun, și deci este accesibil și de rele. Dar aceasta nu se poate zice, să nu fie. Și iarăși: Oare cu voința lui a fost adus el la existența sa, sau fără voința lui? Nici aceasta nu se poate spune. Și iarăși: Oare mărginește el lumea aceasta, sau nu? Dacă nu o mărginește, el se mărginește, și dacă o mărginește, el este nemărginit în natura sa. Și iarăși: Oare se mărginește el pe sine însuși? Dar dacă se mărginește pe sine însuși, urmează că nu este fără început în raport cu sine însuși, ci numai în raport cu noi, și deci nu este din natură fără început. Peste tot locul deci, raționamentul nostru omenesc trebuie a judeca contrariul. Vezi acum ce confuziune și ce întunecime mare? Și pricepi de ce este nevoe de credință peste tot? Credința deci este tăriă cea mai mare. Dar de voiți să venim la cele mai mici. Ce înseamnă oare energia lui? Căci ființa lui are energie. Oare este vr'o mișcare oarecare? Deci el nu este neschimbat—căci ceea-ce se mișcă nu poate fi neschimbăcios—pentru că din nemișcare el se schimbă

Emu

în mișcare. Și cu toate acestea el se mișcă, și nicio dată nu stă. Inșă ce fel de mișcare? spune-mi, căci printre noi oamenii sunt șapte feluri de mișcări: în jos, în sus, înăuntru, afară, la dreapta, la stânga și împrejur, —și dacă nu este așa, apoi ca consecință va rezulta creștere, micire, început, deteriorare și în fine prefacere. Inșă nu este nici una din acestea. Dar oare mintea lui are vre-o mișcare? Și ce anume mișcare? Inșă nici aceasta nu este; să nu fie una ca aceasta, pentru că mintea pune în mișcare multe și chiar absurdități.

Oare a voi ceva, este acelaș lucru cu a aveà energie, cu a lucrà, sau nu? Dacă a voi este tot una cu a lucrà, apoi de ce oare nu devin toți oamenii buni, și nu toți pot să fie mântuiți, după cum voește? Așà dară alteeva este a voi, și alteeva a lucrà? Prin urmare nu este deajuns spre lucrare numai voința. Și dacă este așa, apoi cum de zice scriptura: „Toate câte a voit a făcut“ (Ps. 113, 11)? și iarăși, cum de zice leprosul lui Christos: „De vei voi, poți să mă curățești“ (Math. 8, 2)? Deci dacă odată cu voința urmează acțiunea sau energia, ce putem spune? Voiți acum a vă vorbi și alteeva? Cum din ceea-ce nu erau, s'au făcut cele ce sunt? Cum totul se poate discompune și reduce la nimic? Ce este deasupra cerului? Și iarăși ce este deasupra acestuia, și după acesta? Ce este de desuptul pământului? Marea, zici tu. Dar de desuptul acesteia ce este? Și după aceasta iarăși ce este? Ce este la dreapta? Ce este la stânga? Oare toate acestea nu sunt chestiuni nepricepute de om?

Toate acestea sunt nevăzute, inșă de voiți, eu voi vorbi și de cele văzute, și de cele petrecute dejà. Spune-mi, te rog, cum chitul acela a putut avea în pânțece pe Ionà? și totuși Ionà nu s'a prăpădit. Oare nu este ceva nelogic aici? Cum de a cruțat pe dreptul Ionà? Cum de nu l-a înădușit căldura? Cum de nu a putrezit? Pentru că dacă a stà cineva în adâncul mării este imposibil, dar încă a stà și într'o căldură atât de mare cu cât mai imposibil? Dacă noi respirăm fiecare aerul trebuitoriu, apoi cum de erà deajuns și pentru Ionà aerul ce'l respirà chitul? Cum aceeași cantitate de aer erà suficientă pentru două vietăți deodată? Cum de l-a lepădat chitul din pânțecele său nevătămât? Cum de vorbea Ionà? Cum de se rugà în pânțecele fiarei?

Oare toate acestea nu sunt de necrezut? De sigur că dacă le-am examina cu rationamentul nostru omenesc, sunt de necrezut, însă dacă le cercetăm cu credința, sunt foarte ușor de crezut. Să spun încă ceva mai mult? Iată că firul (bobul) de grâu aruncat în sânul pământului putrezește, însă și înviază. Acum tu privește minuni contrare și una pe alta biruind: minunat lucru este de a nu putrezii bobul de grâu, însă mai minunat încă este de a putrezii, și din putred să învieze. Unde sunt acum cei ce bârfesc necrezând în înviere și zic: „cum se va putea lipi osul acesta de acela?” Unde sunt cei ce iau aceste credinți drept mithuri? Spune-mi, te rog: Cum s'a ridicat Ilie la cer pe o căruță de foc? căci focul are obiceiul să ardă, iară nu să ridice pe cineva la cer. Cum de trăește de atâta timp? În ce loc este el? De ce oare s'a petrecut faptul acesta așa? Unde s'a mutat oare Enoch cu trupul? Și acolo se bucură oare de aceeași hrană ca și noi? Și ce'l împiedecă de a fi aici pe pământ? Poate nu se bucură de hrană? Și de ce s'a mutat?

Acum tu privește cum Dumnezeu, ca și un pedagog, ne-a învățat pe noi nu deodată, ci treptat și câte puțin. A strămutat pe Enoch cu trupul la cer — ceea-ce nu este un fapt atât de mare, — însă prin aceasta ne-a învățat pe noi, sau mai bine zis ne-a pregătit pentru înălțarea lui Ilie. A închis pe Noe în corabie — ceea-ce iarăși nu este un lucru atât de mare, — însă prin aceasta ne-a pregătit așa zicând pentru închiderea lui Ionă în pântecul chitului. Astfel deci, și cele vechi au avut nevoie de înainte-mergători și de tipuri. După cum se petrece și cu scara, că treapta întâiu te duce pe a doua, iară dela treapta întâia ca să sai pe a patra nu se poate, tot așa și în cazul de față. După cum mai înainte de a pași pe treapta întâia, nu e posibil de a ajunge la a doua, pentru că cea întâiu este ca drum așa zicând, pentru a doua — tot așa și aici. Și privește minunea minunilor, ce o vei vedea în scara pe care a văzut-o Iacob: „Deasupra, zice, Domnul ședea, iară îngerii se suiau și se pogorau pe ea“ (Facer. 28, 13), căci prin această minune s'a profetizat că Tatăl are Fiu, și deci trebuiă a se adevăra această. De unde voești ca să'ți dovedesc minunile lui? De sus în jos, sau de jos în sus? Că este posibil a naște fără patimă? Pentru adevărarea acestei minuni ni servește cea stearpă,

*nașterea
patimă*

care a născut, — însă mai cu seamă să îndreptăm cuvântul mai sus, căci trebuie să se adevărească, că din el și prin el se face aceasta. Deci ce? Aceasta se petrece — deși cam întunecat oarecum, căci e învălit în tip și în umbră, — dar se petrece, iară rezultatul devine și mai lămurit. Din cel întâiu bărbat se crează femei, și bărbatul rămâne întreg. Deci trebuie ca să dea o dovadă și din îngrecarea unei fecioare. Cea stearpă naște nu numai odată, ci și de două ori, și de trei ori, și de mai multe ori. Deci nașterii din fecioară a servit ca tip cea stearpă, iară aceasta înalță cugetul prin credință. Și iarăși, aceasta a servit ca tip pentru nașterea lui Dumnezeu.

Dar apoi mai este și o altă naștere ca tip al adevărului, nașterea noastră cea duhovnicească. Tip al acestei nasteri iarăși ni poate servi cea stearpă, naștere nu din sânge, ci naștere de sus. Nașterea aceasta arată că numai din el se derivă, iară cealaltă (din cea stearpă) ne lasă indiferenți.

Christos este deasupra tuturor și stăpânește totul, dar aceasta trebuie a se adevăra. Ei bine, iată că adevărarea se face pe pământ, odată cu crearea omului: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră“ (Facer. 1, 26) zice, iară după creare îl instuie stăpân a tuturor vietăților. Astfel deci, el ne-a învățat nu prin vorbe, ci prin fapte. Sublimitatea naturei o învederă paradisul acela, și omul care eră superior tuturor.

Purmes!
Christos trebuie ca să învieze; iară pentru adevărarea acesteia privește câte dovezi ni dă: Enoch, Ilic, Ionă, Coconii cei din cuptorul Babilonului, potopul din timpul lui Noe, botezul, semințele, plantele, nașterea noastră, nașterea tuturor vietăților. Fiindcă prin faptul venirii lui Christos totul eră în primejdie, de aceea a și făcut uz de atâtea tipuri. Cum că totul se guvernează de providența divină și că nimic nu scapă îngrijirii sale, putem și noi a o judeca din faptele noastre; pentru că și popoarele, și animalele și totul în fine, au nevoie de o stăpânire și de îngrijire. Cum că totul ce vedem în univers nu s'au produs în mod automat, ni probează gheena, ne-a probat'o potopul de pe timpul lui Noe, înecarea armatelor Egiptene în marea Roșie, cele petrecute cu Israelii în pustie, focul Sodomei și a Gomorei, și altele. Trebuie apoi ca să premerge ceva și botezului, și multe ni sunt ca premergătoare, precum: cele din vechiul Te-

stament, cele dela lacul Siloamului, curățirea celui bolnav, însuși potopul și câte s'au întâmplat în ape, botezul lui Ioan, etc. Trebuie apoi a adeveri că Dumnezeu va predă pe fiul său cel unul născut, iară minunea aceasta o a preînchipuit mai 'nainte un om, Abraam patriarchul, în jertfa unicului său fiu Isaac.

Deci, pentru toate de vom voi, vom găsi tipuri în sf. scripturi. Inșă să nu ne îngreuem, iubiților, ci să ni regulăm viața noastră cât suntem aici pe pământ. Să avem credință tare, și să arătăm o viață neprihănită, ca prin toate să mulțămim lui Dumnezeu, și să ne învrednicim de bunătățile făgăduite celor ce'l iubesc pre el, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Deci precum ați primit pre Christos Iisus Domnul, întru dânsul să umblați, înrădăcinați fiind și zidindu-vă întru dânsul, și întărindu-vă întru credință, precum v'ați învățat, prisosind întru ea cu mulțămită“ (Cap. 2, 6. 7).

Iarăși îi preîntâmpină cu mărturia sa proprie, zicând: „Precum ați primit“, adecă «noi nu întroducem nimic străin, și deci nici voi să nu introduceți». „Intru dânsul să umblați“, căci el este calea care duce la Tatăl, și nu prin îngeri, căci acea cale nu duce acolo. „Inrădăcinați fiind“, adecă fiind înțepeniți bine, nu câteodată abătându-vă pe această cale, altădată pe cealaltă, ci înrădăcinați, căci ce este înrădăcinat nu se poate strămuta din loc în loc. Privește, cum el pune cuvintele cele mai principale. „Și zidindu-vă“, adecă cu cugetul sosind la el. „Și întărindu-vă întru el prin credință“, adecă avându-l pre el, și zidindu-vă ca pe o temelie. Aici îi arată pre dânsii ca oare-cum

căzuți, căci expresiunea „zidindu-vă“ aceea înseamnă. Credința cu adevărat că este o zidire, o clădire oarecare, și deci are nevoie de o temelie puternică, pentru ca zidirea să fie în siguranță. Clădirea care nu este pe o temelie sigură, se clatină. „Precum v'ați învățat“, — iarăși întrebuintează vorba „precum“ — „prisosind întru ea cu mulțămintă“, căci acesta e faptul celor recunoscători. Și nu zice simplu mulțămind, ci cu multă prisosință, mai mult decât ați învățat, sau cum s'ar zice cu mult zel și ambițiune.

„Vedeți ca să nu vă fure pe voi cineva“ (vers. 8). Ai văzut cum a arătat pe fur, pe străin, și care intrase pe tăcute? căci prin vorba „vedeți“ adecă luați seama bine, îl prezintă ca deja intrat. Bine a zis el „să nu vă fure“ căci după cum tâlharul sapă pe dedesupt peretele fără să facă vuet, pentrucă la din contra se trezește stăpânul casei, — tot așa fac și cei ce vor să vă fure pe voi, însă voi fiți cu băgare de seamă. Treaba tâlharului aceasta este, de a nu trezi pe cei din casă, însă voi privighiați. Arată apoi și calea pe unde pot intra «prin această cale» zice, ca și cum ar zice cineva «prin această cămăruță» tot așa face și apostolul. „Cu filosofia“ zice, iară mai departe, fiindcă filosofia se crede a fi respectabilă, adăogă „și înșelăciunea deșartă“. Se poate să fie și înșelăciune bună, sau de bună credință, cu care s'au înșelat mulți, și pe care nici nu trebuie a o numi înșelăciune, despre care înșelăciune și zice Ieremia (Cap. 20, 7): „Amăgitu-m'am Doamne, și m'ai amăgit“, eu însă nu o socot ca amăgire, sau înșelăciune, căci aceasta nu trebuie a se numi înșelăciune. De altfel și Iacob a înșelat pe tatăl său, însă n'a fost înșelăciune, ci iconomie.

„Cu filosofia, zice, și cu înșelăciunea deșartă, dupre predania oamenilor, după stihiile lumii, și nu după Christos“. Aici se atinge de observările zilelor, de stihiile (elementele) lumii, soare și lună, pentru care-i dojeneste, după cum face și în epistola către Galateni, zicând: „Cum vă întoarceți iarăși la cele slabe și sărace stihii“ (Galat. 4, 9)? Și nu spune de observarea zilelor, ci vorbește de lume în

general, ca astfel să arate micimea ei, căci dacă lumea de față este o nimica, apoi cu atât mai mult stihile ei. După ce mai întâiu a arătat de câte bunătăți s'au învrednicit și câte au câștigat, arată mai la urmă și acuzațiunea, ca astfel mai mare să se pară, și să ridice pe auditori. Aceasta o fac pururea și Profetii, căci după ce arată mai întâiu binefacerile, pun pe față și acuzațiunea, după cum zice Isaia: „Fii am născut și am înălțat, iar aceia s'au lepădat de mine“ (Is. 1, 2), și iarăși: „Norodul meu ce 'ți-am făcut, sau cu ce te-am supărat, sau cu ce te-am necăjit“? (Mich. 4, 3), și David când zice: „Auzitu-te-am întru ascundere de vifor“ (Ps. 80, 6) și iarăși: „Deschide gura ta și o voiu umplea pe ea“ (Ibid. 9). „Și nu după Christos“ zice, adecă «acum mai cu seamă, când sunteți deabea intrați în creștinism, și prin urmare pe jumătate creștini, așa că puteți a servi și acestia (filosofiei) și aceleia (religiunii Mosaice), nu vă lasă de a viețui după Christos». Iar aceasta se deduce de acolo, că după ce mai întâiu zguduie observațiunile Elinilor, apoi restoarnă și pe acele ale Iudeilor. Căci și Elinii ca și Iudeii observau multe, cei dintâiu după filosofie, iar cei de al doilea după lege. De aceea se atinge de filosofie mai întâiu, unde eră și acuzațiunea mai mare. Dar cum oare să fie furați nu după Christos? „Căci întru dânsul locuiește toată plinirea Dumnezeirei trupești, și sunteți întru dânsul plini, care este capul a toată începătoria și stăpâniea“ (Vers. 9. 10). Privește cum în acuzațiunea lor, tocmai aceea scoate la iveală, punând mai întâiu rezolvarea chestiunii și apoi imediat antithesa. O astfel de rezolvare este nebanuită, și mai ales auditorul o primește cu mulțumire, pentrucă cel ce vorbește nu se silește de a demonstra amănunțit. In acest de pe urmă caz oratorul se silește din toate puterile ca să nu fie învins, pe când în cazul dintâiu nu are nevoie.

„Căci întru dânsul locuiește“, adecă în el locuiește Dumnezeu. Dar ca nu cumva să'ți închipui că Dumnezeu este închis în el ca într'un corp, adaoge: „Toată plinirea Dumnezeirei trupește, și sunteți întru dânsul plini“. Unia zic că vorbește de biserică,

că adecă ea este plină de Dumnezeirea lui, după cum zice în alt loc: „Plinirea celui ce se împlinește cu toate întru toți“ (Efes. 1, 23), iar expresiunea „trupește“ de aici, o iau ca pe trup în legătură cu capul. Dar atunci de ce n'a adaos «care este biserica»? Alții iarăși zic că se spune aici despre Tatăl, adecă că plinirea Dumnezeirii întru dânsul locuiește; dar nu este așa, căci mai întâiu expresiunea „locuiește“ nu se rapoartă principalmente la Dumnezeu, și al doilea, că „plinirea“ nu este, sau mai bine zis nu joacă rolul principal, nu este ceea-ce se caută aici, căci zice: „A Domnului este pământul și plinirea lui“ (Ps. 23, 1), și iarăși apostolul: „Până ce va intra împlinirea neamurilor“ (Rom. 11, 25). Așa dar sub numele de plinire se înțelege totalul. Dar prin expresiunea „trupește“ ce voește să arate? Adecă precum trupul este în raport cu capul. Dar de ce oare zice aceiași: „Și sunteți întru dânsul plini“? Adecă că «cu nimic nu sunteți mai pe jos de dânsul, și după cum a locuit întru el, tot așa locuiește și întru voi». Totdeauna și peste tot locul Pavel ne siluiește, ca să ne pună cât mai aproape de Christos, după cum zice: „Împreună cu dânsul ne-a sculat și ne-a pus a ședea“ (Efes. 2, 6), și: „De răbdăm, împreună vom și împărăți“ (II Timoth. 2, 12) și iarăși: „Cum nu împreună cu el și toate ni va dărui nouă“ (Rom. 8, 32), numindu-ne în acelaș timp și împreună moștenitori (Ib. vers. 17). Mai departe vorbește și despre demnitatea lui: „Care este capul a toată începătura și stăpânirea“. Deci dacă el cel mai presus de toate este cauza tuturor, apoi oare nu este de o ființă cu Tatăl? După aceasta adaogă cu sublimitate și binefacerile lui, și încă cu mai multă sublimitate decât în epistola către Romani, căci acolo zice: „Tăierea împrejur a inimii, întru duhul iar nu prin literă“ (Rom. 2, 29), pe când aici zice clar „Intru Christos“.

„Intru care sunteți și tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mână, întru dezbrăcarea trupului păcatelor cărnei, întru tăierea îm-

stament, cele dela lacul Siloamului, curățirea celui bolnav, însuși potopul și câte s'au întâmplat în ape, botezul lui Ioan, etc. Trebuie apoi a adeveri că Dumnezeu va predă pe fiul său cel unul născut, iară minunea aceasta o a preînchipuit mai 'nainte un om, Abraam patriarchul, în jertfa unicului său fiu Isaac.

Deci, pentru toate de vom voi, vom găsi tipuri în sf. scripturi. Inșă să nu ne îngreuem, iubiților, ci să ni regulăm viața noastră cât suntem aici pe pământ. Să avem credință tare, și să arătăm o viață neprihănită, ca prin toate să mulțămim lui Dumnezeu, și să ne învrednicim de bunătățile făgăduite celor ce'l iubesc pre el, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Deci precum ați primit pre Christos Iisus Domnul, întru dânsul să umblați, înrădăcinați fiind și zidindu-vă întru dânsul, și întărindu-vă întru credință, precum v'ați învățat, prisosind întru ea cu mulțămită“ (Cap. 2, 6. 7).

Iarăși îi preîntâmpină cu mărturia sa proprie, zicând: „Precum ați primit“, adecă «noi nu întroducem nimic străin, și deci nici voi să nu introduceți». „Intru dânsul să umblați“, căci el este calea care duce la Tatăl, și nu prin îngeri, căci acea cale nu duce acolo. „Inrădăcinați fiind“, adecă fiind înțepeniți bine, nu câteodată abătându-vă pe această cale, altădată pe cealaltă, ci înrădăcinați, căci ce este înrădăcinat nu se poate strămuta din loc în loc. Privește, cum el pune cuvintele cele mai principale. „Și zidindu-vă“, adecă cu cugetul sosind la el. „Și întărindu-vă întru el prin credință“, adecă avându-l pre el, și zidindu-vă ca pe o temelie. Aici îi arată pre dânsii ca oare-cum

căzuți, căci expresiunea „zidindu-vă“ aceea înseamnă. Credința cu adevărat că este o zidire, o clădire oarecare, și deci are nevoie de o temelie puternică, pentru ca zidirea să fie în siguranță. Clădirea care nu este pe o temelie sigură, se clatină. „Precum v'ați învățat“, — iarăși întrebuintează vorba „precum“ — „prisosind întru ea cu mulțămită“, căci acesta e faptul celor recunoscători. Și nu zice simplu mulțămind, ci cu multă prisosință, mai mult decât ați învățat, sau cum s'ar zice cu mult zel și ambițiune.

„Vedeți ca să nu vă fure pe voi cineva“ (vers. 8). Ai văzut cum a arătat pe fur, pe străin, și care intrase pe tăcute? căci prin vorba „vedeți“ adecă luați seama bine, îl prezintă ca deja intrat. Bine a zis el „să nu vă fure“ căci după cum tâlharul sapă pe dedesupt peretele fără să facă vuet, pentrucă la din contra se trezește stăpânul casei, — tot așa fac și cei ce vor să vă fure pe voi, însă voi fiți cu băgare de seamă. Treaba tâlharului aceasta este, de a nu trezi pe cei din casă, însă voi privighiați. Arată apoi și calea pe unde pot intra «prin această cale» zice, ca și cum ar zice cineva «prin această cămăruță» tot așa face și apostolul. „Cu filosofia“ zice, iară mai departe, fiindcă filosofia se crede a fi respectabilă, adăogă „și înșelăciunea deșartă“. Se poate să fie și înșelăciune bună, sau de bună credință, cu care s'au înșelat mulți, și pe care nici nu trebuie a o numi înșelăciune, despre care înșelăciune și zice Ieremia (Cap. 20, 7): „Amăgitu-m'am Doamne, și m'ai amăgit“, eu însă nu o socot ca amăgire, sau înșelăciune, căci aceasta nu trebuie a se numi înșelăciune. De altfel și Iacob a înșelat pe tatăl său, însă n'a fost înșelăciune, ci iconomie.

„Cu filosofia, zice, și cu înșelăciunea deșartă, dupre predania oamenilor, după stihiiile lumii, și nu după Christos“. Aici se atinge de observările zilelor, de stihiiile (elementele) lumii, soare și lună, pentru care-i dojeneste, după cum face și în epistola către Galateni, zicând: „Cum vă întoarceți iarăși la cele slabe și sărace stihii“ (Galat. 4, 9)? Și nu spune de observarea zilelor, ci vorbește de lume în

general, ca astfel să arate micimea ei, căci dacă lumea de față este o nimica, apoi cu atât mai mult stihile ei. După ce mai întâiu a arătat de câte bunătăți s'au învrednicit și câte au câștigat, arată mai la urmă și acuzațiunea, ca astfel mai mare să se pară, și să ridice pe auditori. Aceasta o fac pururea și Profeții, căci după ce arată mai întâiu binefacerile, pun pe față și acuzațiunea, după cum zice Isaia: „Fii am născut și am înălțat, iar aceia s'au lepădat de mine“ (Is. 1, 2), și iarăși: „Norodul meu ce 'ți-am făcut, sau cu ce te-am supărat, sau cu ce te-am necăjit“? (Mich. 4, 3), și David când zice: „Auzitu-te-am întru ascundere de vifor“ (Ps. 80, 6) și iarăși: „Deschide gura ta și o voiu umplea pe ea“ (Ibid. 9). „Și nu după Christos“ zice, adecă «acum mai cu seamă, când sunteți deabea intrați în creștinism, și prin urmare pe jumătate creștini, așa că puteți a servi și acestia (filosofiei) și aceleia (religiunii Mosaice), nu vă lasă de a viețui după Christos». Iar aceasta se deduce de acolo, că după ce mai întâiu zguduie observațiunile Elinilor, apoi restoarnă și pe acele ale Iudeilor. Căci și Elinii ca și Iudeii observau multe, cei dintâiu după filosofie, iar cei de al doilea după lege. De aceea se atinge de filosofie mai întâiu, unde eră și acuzațiunea mai mare. Dar cum oare să fie furați nu după Christos? „Căci întru dânsul locuiește toată plinirea Dumnezeirei trupești, și sunteți întru dânsul plini, care este capul a toată începătoria și stăpâniea“ (Vers. 9. 10). Privește cum în acuzațiunea lor, tocmai aceea scoate la iveală, punând mai întâiu rezolvarea chestiunii și apoi imediat antithesa. O astfel de rezolvare este nebanuită, și mai ales auditorul o primește cu mulțumire, pentrucă cel ce vorbește nu se silește de a demonstra amănunțit. În acest de pe urmă caz oratorul se silește din toate puterile ca să nu fie învins, pe când în cazul dintâiu nu are nevoie.

„Căci întru dânsul locuiește“, adecă în el locuiește Dumnezeu. Dar ca nu cumva să'ți închipui că Dumnezeu este închis în el ca într'un corp, adaoge: „Toată plinirea Dumnezeirei trupește, și sunteți întru dânsul plini“. Unia zic că vorbește de biserică,

că adecă ea este plină de Dumnezeu, după cum zice în alt loc: „Plinirea celui ce se împlinește cu toate întru toți“ (Efes. 1, 23), iar expresiunea „trupește“ de aici, o iau ca pe trup în legătură cu capul. Dar atunci de ce n'a adaos «care este biserica»? Alții iarăși zic că se spune aici despre Tatăl, adecă că plinirea Dumnezeirei întru dânsul locuiește; dar nu este așa, căci mai întâiu expresiunea „locuiește“ nu se rapoartă principalmente la Dumnezeu, și al doilea, că „plinirea“ nu este, sau mai bine zis nu joacă rolul principal, nu este ceea-ce se caută aici, căci zice: „A Domnului este pământul și plinirea lui“ (Ps. 23, 1), și iarăși apostolul: „Până ce va intra împlinirea neamurilor“ (Rom. 11, 25). Așa dar sub numele de plinire se înțelege totalul. Dar prin expresiunea „trupește“ ce voește să arate? Adecă precum trupul este în raport cu capul. Dar de ce oare zice aceiași: „Și sunteți întru dânsul plini“? Adecă că «cu nimic nu sunteți mai pe jos de dânsul, și după cum a locuit întru el, tot așa locuiește și întru voi». Totdeauna și peste tot locul Pavel ne siluiește, ca să ne pună cât mai aproape de Christos, după cum zice: „Împreună cu dânsul ne-a sculat și ne-a pus a ședea“ (Efes. 2, 6), și: „De răbdăm, împreună vom și împărăți“ (II Timoth. 2, 12) și iarăși: „Cum nu împreună cu el și toate ni va dărui nouă“ (Rom. 8, 32), numindu-ne în acelaș timp și împreună moștenitori (Ib. vers. 17). Mai departe vorbește și despre demnitatea lui: „Care este capul a toată începătura și stăpânirea“. Deci dacă el cel mai presus de toate este cauza tuturor, apoi oare nu este de o ființă cu Tatăl? După aceasta adaogă cu sublimitate și binefacerile lui, și încă cu mai multă sublimitate decât în epistola către Romani, căci acolo zice: „Tăierea împrejur a inimii, întru duhul iar nu prin literă“ (Rom. 2, 29), pe când aici zice clar „Intru Christos“.

„Intru care sunteți și tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mână, întru dezbrăcarea trupului păcatelor cărnei, întru tăierea îm-

prejur a lui Christos" (Vers. 11). Privește cum se apropie de faptul în sine: „Întru dezbrăcarea" zice, și nu numai aruncarea momentană. „Trupului păcatelor", adică a vieții de demult. Această idee o pune înaintea încontinuu, deși poate în diferite chipuri, ca de ex., în pasagiul de mai sus, unde zice: „Care ne-a izbăvit pe noi din stăpânirea întunerecului, și ne-a mutat la împărăția fiului dragostei lui". Niciodată el nu spune că tăierea împrejur constă în cuțitul cu care se operează, ci în însuși Christos, pentru că în această tăiere împrejur nu lucrează mâna ca acolo, ci duhul, nu se taie numai o părticică a trupului, ci întregul om. Trup este și acesta ca și acela; unul însă se taie în carne, celălalt duhovnicește; nu după cum se taie Iudeii, nu carnea se leapădă ci înseși păcatele. Când anume, și unde? În botez. O astfel de tăiere împrejur, el o numește mormânt. „Păcatelor cărnei" zice, adică pe care le-a săvârșit în carne.

O astfel de tăiere împrejur el o numește mult mai superioară decât cea Iudaică, căci nu numai că se leapădă partea tăiată, ci chiar se nimicește cu totul. „Îngropați fiind împreună cu el prin botez, întru care v'ați și sculat împreună, prin credința lucrării lui Dumnezeu celui ce l'a sculat pre el din morți" (Vers. 12). Dar nu este numai mormântul, căci privește ce spune: „Întru care v'ați și sculat împreună prin credința lucrării lui Dumnezeu". Și bine a zis „prin credință", căci totul este prin credință. «Ați crezut că Dumnezeu poate a'l scula din morți, și așa fel s'a sculat». Mai departe dă și dovada cea mai demnă de credință, căci zice: „Celui ce l'a sculat pe el din morți", cu care ocazie arată deja învierea.

„Și pre voi, cari erați morți întru păcate și întru netăierea împrejur a trupului vostru v'a înviat împreună cu dânsul" (Vers. 13), ca și cum ar zice. «Vă găseați sub condamnațiunea de a muri; dar acum chiar și de muriți, moartea este folositoare». Privește apoi cum iarăși arată de ce anume pedeapsă

eram vrednici, căci adaogă: „Dăruindu-vă vouă (iertându-vă) toate greșalele, ștergând cu dogmele zapisul ce erà asupra voastră, care erà protivnic vouă, și pe acela l'a luat din mijloc pironindu-l pe cruce, dezbrăcând începătoriile și domniile, i-a vădit de față, arătându-i pre dâșii biruiți întru dânsa“ (Vers. 14, 15). Ni-a dăruit (iertat) toate păcatele, zice, adecă acelea ce purtau cu sine moartea. Și ce încă? Oare a mai rămas ceva din ele? Nu, căci el le-a șters cu totul de pe zapis, iară nu numai le-a astupat ca să nu se vadă pe un timp oarecare.

„Cu dogmele“, zice. Care dogme? Adecă cu credința. Nu a adăogat fapte peste fapte, ci credință cu fapte la un loc. Și ce încă? „Și pre acela (zapisul) l'a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce“, zice, adecă nu numai că nu l'a păstrat, ci încă l'a rupt pironindu-l pe cruce. „Dezbrăcând începătoriile și domniile, i-a vădit de față, arătându-i biruiți pe dâșii întru dânsa“. Nicăiri nu a vorbit cu o așa voce puternică, ca aici. Ai văzut câtă muncă a întrebuintat spre a face ca să dispară zapisul? De ex. toți eram în păcate și în pedeapsă, — el însă primind pedeapsa, a dezlegat păcatul, în acelaș timp și pedeapsa, căci a fost pedepsit prin cruce. Pe cruce deci l'a pironit, ca cel ce are putere, și astfel l'a rupt. Dar care anume zapis? Sau că spune de acela despre care vorbește Moisi (Exodul 24, 3): „Toate cuvintele care le-a grăit Domnul, le vom face și le vom ascultă“, sau dacă nu aceasta, apoi pentru că suntem datori a ascultă de Dumnezeu, — sau de nu nici aceasta, apoi zapisul acela pe care îl făcuse Dumnezeu cu Adam zicându-i: „Că ori în ce zi vei mânca din pom, vei muri“. (Facer. 2, 17). Acest zapis nu ni l'a dat nouă Christos, ci luându-l din stăpânirea diavolului l'a rupt. „Dezbrăcând începătoriile și domniile“, numind prin această expresiune puterile drăcești, fie că natura omenească erà îmbrăcată cu acele puteri, fie că devenind om a dezbrăcat pe diavol de motivul pentru care stăpânea pe om. Dar ce va să zică: „I-a vădit de față“? De altfel bine a zis căci niciodată diavolul

nu s'a arătat mai uricios ca atunci. Așteptându-se ca să aibă în stăpânire pe om, el a pierdut și ceea-ce avea, căci trupul lui Christos fiind pironit pe cruce, morții dejă înviau.

¹⁾ Acolo a primit diavolul rana cea grozavă; în corpul cel mort a primit cea de pe urmă lovitură; căci după cum luptătorul, crezând pe adversarul său doborât, primește lovitura mortală dela acesta, tot așa a pățimit și diavolul. Prin cuvintele „I-a vădit de față“, mai arată încă, că a murit cu curaj, va să zică a rușină pe diavolu. Diavolul făcuse tot ce i-a stat prin putință, ca să convingă pe oameni, că Christos nu a înviat. Fiindcă pentru învierea lui orice timp după aceasta eră ca dovadă, pe când dacă moartea lui nu s'ar fi petrecut, nici un alt timp nu ar fi putut servi de dovadă, de aceea și el a murit în public văzut de toți, n'a înviat însă în public, știind că în urmă orice timp va servi de martur al acestui adevăr. Căci faptul minunat acesta este, că lumea a văzut șearpele sfâșiat sus pe cruce. Dar, ce n'a făcut diavolul ca să poată împiedeca moartea lui? Ascultă pe Pilat zicând: „Luați-l voi și'l restigniți, că eu nici o vină nu aflu întru el“ (Ioan 19, 6) și de ne-numărate ori împotrivindu-se cerinței Iudeilor. Ascultă apoi și pe Iudei, când ziceau: „Dacă tu ești fiul lui Dumnezeu, pogoară-te de pe cruce“ (Math. 27, 40), dar el fiindcă primise rana mortală nu s'a pogorât, și pentru aceasta a fost și înmormântat. Putea el să învieze imediat, însă n'a înviat atunci, ca faptul să se adeverească mai bine. Deși la încetarea oamenilor din viață, e permis poate de a se vedea micime de suflet, aici însă nici aceasta nu s'a văzut. Și ostașii apoi, nu au zdrobit fluerele lui, ca pe ale celorlalți, spre a se învederă că a murit, și cu toate acestea marturi învederați sunt acei cari i-au îngropat trupul. Tot pentru aceasta și Iudeii au pecetluit mormântul împreună cu ostașii. Dealtminterea principalul tocmai acesta eră, ca moartea și înmormântarea lui să nu se poată dosi de nimeni. Mai sunt apoi și marturii invocați de dușmanii lui, voiū să zic de Iudei, căci ascultă-i ce spun ii lui

¹⁾ *Partea morală.* Despre patimile și despre punerea în mormânt a stăpânului Christos. Despre cele cu care ne împreunăăm prin botez și despre unirea cu sf. și dumnezeescu trup. (*Veron*),

Pilat: „Adusu-ni-am aminte că înșelătorul acela, a zis încă fiind viu, după trei zile mă voi scula. Deci poruncește să se întărească mormântul până a treia zi“ (Math. 27, 27. 28), și s'a făcut așa, pecetluind îi mormântul împreună cu ostașii. Ascultă-i apoi și după aceasta cum vorbeau îi apostolilor: „Voiți să aduceți asupra noastră sângele omului acestuia“ (Fapt. 5, 28), de unde se învederează, că modul crucificării lui nu-i lăsau în liniște.

Dar fiindcă îngerii nimic din acestea n'au pățimit, apoi apostolul face totul ca să probeze, că numai moartea lui Christos a săvârșit lucruri mari și miraculoase. A fost un fel de duel așa zicând, în care moartea a străpuns pe Christos, însă așa rănit cum era, Christos a răpus-o la urmă. Ceea-ce se credea a fi nemuritor, s'a sfârșit într'un corp mort, și aceasta a văzut'o lumea întreagă. Și ceea-ce este cu adevărat minunat, e că el n'a dat voie altuia să facă aceasta, ci singur a făcut'o. S'a făcut apoi iarăși un zăpis, însă nu ca cel dintâiu. Vedeti deci, nu cumva să ne găsim vinovați după acest zăpis, și după ce am declarat, «mă lepăd de Satană, și mă împreună cu tine Christoase». Mai bine ar fi ca să se numească tractat de pace (συνθήκη) și nu zăpis, căci zăpis atunci este, când cineva se face responsabil pentru oarecare datorii. Acesta deci este tractat de pace, căci nu prevede pedeapsă, nici nu spune dacă aceasta se face, sau nu se face. Moisi, care a luat sângele și a stropit poporul, a zis: „Iată sângele legăturii care a făcut Domnul cu voi pentru toate cuvintele acestea“ (Exod. 24, 8), și în urma acestora Domnul a făgăduit viața veșnică. Acela a fost zăpis, iară acesta este tractat de pace. Acolo vorbește sluga către stăpân, iară aici prietenul către prieten. Acolo spune: „In ziua în care veți mânca, cu moarte veți muri“, adică amenințare din capul locului, iară aici nu e nimic din acestea. Se pogoară Dumnezeu pe pământ, ca și în raiu; și aici este goliciune, ca și acolo, însă acolo Adam s'a văzut gol după ce a păcătuit, pe când aici Christos se golește, ca să împăce pe om cu Dumnezeu. A fost dezbrăcat Adam atunci de slava pe care o avea, se dezbracă și acum cel ce se botează, de omul cel vechiu, mai înainte de a se băga în

baea renașterii, și atât de ușor se dezbracă, ca și de niște haine. Se unge apoi, după cum se ung și luptătorii, cari se pogoară în stadiu. Indată se naște aici, după cum s'a născut cel întâiu om, nu câte puțin, ci deodată, tot așa și aici; și nu se unge după cum preoții în legea veche își ungeau capul numai, ci mai mult chiar. Acela își ungea capul, urechea dreaptă și mâna, ca să'l miște spre supunere și fapte bune, pe când acesta este uns peste tot. Acesta intră în luptă deodată, nu numai învățat, ci și exercitat bine, și se luptă pentru premiu. El se ridică la fapta cea nouă, sau mai bine zis, aparține faptei celei nouă, căci când el mărturisește în viața veșnică, a mărturisit deja o altă faptură, o altă creațiune. La început Dumnezeu a luat țărână din pământ, și a creat pe om; iară prin baea renașterii omul nu mai este creat din țărână, ci se renaște prin Duchul Sfânt: în acesta se formează, în acesta se întocmește, după cum și Christos în mitra fecioarei. Și nu zice în raiu, ci în ceruri¹⁾. Să nu crezi că dacă el este pe pământ, rămâne pe pământ; el s'a mutat acolo la ceruri, și acolo se găsește cu îngerii. Dumnezeu îți ridică sufletul sus, și acolo îl întocmește, și îl așează lângă tronul împărătesc. Se reformează în apă, și ia duchul sfânt. După ce el este creat așa, nu i se mai aduce animalele, ca lui Adam, ci demonii și căpetenia lor, și zice: „Călcați peste șerpi și peste scorpii“ (Luc. 10, 19). Nu zice aici: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră“ (Facer.), dar ce? Li dă putința de a deveni fii lui Dumnezeu. „Ci dela Dumnezeu s'au născut“ (Ioan 1, 13) zice. Apoi ca nu cumva să ascuți de șearpe, imediat te învață să zici: «mă lepăd de el», în loc să zici, «nu mai ascult de el». Și ca nu cumva să fii prins de alții, preotul îți zice să te lepezi și de toți îngerii lui, și de toată slujba lui. Așa dar te-a pus nu ca să păzești raiul, ci să trăești în ceruri. Imediat ce te-ai ridicat, preotul grăiește aceste cuvinte: „Tatăl nostru carele ești în ceruri, facă-se vocea ta, precum în cer, și pe pământ“ (Math. 6, 9. 10). Nu eazi pe fața

¹⁾ A se vedea rugăciunile dela botez. (Trad.)

pământului ¹⁾ (adecă pe pajiște), nu vezi pomul cunoștinței, nu vezi izvoare, ci imediat primești pe stăpânul, te amesteci cu corpul lui, te frământă cu corpul lui cel de sus, unde nu poate diavolul să se apropie. Nu este acolo femeie, care să se apropie și să te amăgească, căci zice: „Nu este parte bărbătească, nici femeiască“ (Galat. 3, 28). Dacă tu nu te vei pogori la el (diavol), nici el nu va putea să se ridice acolo unde ești; căci ești în ceruri și cerul este necălcăt de diavol. Nu ai acolo pomul cunoștinței binelui și al răului, ci numai acela al vieții. Nu se mai plăzmuiește din coasta ta femeie, ci cu toții suntem una plăzmuiți din coasta lui Christos. Dacă cei unși de oameni nu pătimesc nimic din partea șerpilor, tu nu vei pătimi ceva întrucât ești uns, ca să poți stăpâni și înăduși pe șearpe, sau cum zice, să calci peste șerpi și peste scorpii. Inșă, după cum darurile sunt mari, tot așa și pedepsele sunt mari. Nu a fost posibil că odată căzuți din raiu, să mai poată locui dinaintea raiului, după cum nici noi nu ne vom mai putea reîntoarce în locul de unde am căzut. Inșă, ce va fi după aceasta? Gheena și viermele cel neadormit.

Să nu fie înșă una ca aceasta! Să nu ne găsim vinovați de o astfel de pedeapsă, ci viețuind cu vrednicie, să căutăm de a săvârși toate cele plăcute lui. Să mulțămim lui Dumnezeu, ca să putem scăpa de osândă, și să câștigăm veșnicile bunătăți. Cărora fie a ne învrednici cu toții, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VII

„Deci nimeni pe voi să nu vă judece pentru mâncare sau băutură, sau pentru partea sărbătorii, sau a lunei nouă, sau Sâmbetelor, care

¹⁾ Originalul este precum urmează Οὐκ ἐπ' ὄψιν πίπτει τὸ παιδίον, οὐ ξύλον ὄρας, οὐδέ πηγῆν, etc. de unde se vede o eroare de tipar în cuvântul παιδίον. Cred că e vorba de πέδον = pajiștea pă-

sunt umbră celor viitoare, iară trupul al lui Christos. Nimeni pre voi să nu vă amăgească, voind prin smerenie și slujba îngerilor, la cele ce nu le-a văzut cu mândria umblând, în deșert umflându-se din mintea trupului său, și neținând capul, dintru care tot trupul, prin încheeturi și legături primind darea și întocmindu-se, crește creșterea lui Dumnezeu“ (Cap. 2, 16—19).

Mai 'nainte vorbind enigmatic: „Socotiți ca să nu vă fure pre voi cineva... după predania oamenilor“ și mai sus ceva: „Aceasta o zice, ca nu cineva să vă amăgească pe voi cu cuvinte înșelătoare“, și preîntâmpinând spiritul și făcându-l cu băgare de seamă, — și după ce adaogă și binefacerile câștigate, învederându-le cu mai multă putere, la urma tuturor adaogă și mustrarea, căci zice: „Nimeni să vă judece pe voi pentru mâncare sau băutură, sau pentru partea sărbătorii, sau a luni nouă, sau a Sâmbetelor“. Vezi cum le dărâmă acestea? «Dacă poate ați făcut din acestea, zice, de ce vă credeți pe voi răspunzători pentru niște astfel de lucruri mici»? Dar apoi chiar și ia în derâdere asemenea obiceiuri, căci zice. „sau în partea sărbătorii“, adecă parte din sărbători, căci ii acum nu le mai țineau pe toate, ca mai 'nainte. „Sau a luni nouă, sau a Sâmbetelor“. El nu zice: «să nu le mai țineți acestea», ci „Nimeni să nu vă judece“. Prin aceste cuvinte deci, 'i-a arătat pe dânșii ca călcători ai legii, însă vinovăția o aruncă asupra celorlalți. «Nu suferiți pe cei ce vă judecă, zice, nici aceasta să nu li-o îngăduiți măcar, ci răspundeți-li, că „nu aveți voi dreptul de a judecă“ ; și prin aceasta li veți închide gura». Și vedeți că apostolul nu spune de bucatele cele curate și necurate, nici nu vorbește de sărbătoarea corturilor, sau de azime și de sărbătoarea cincizecimei, ci „în parte sărbători“, căci nu îndrăzniau a țineă sărbătorile în total, și chiar dacă poate le țineau, nu le serbau totuși. „In parte“, zice, învederând prin aceasta că

cele mai multe erau părăsite, — și chiar de păzeau Sâmbăta, nu o făceau cu exactitate. „Care sunt umbră celor viitoare“, adică a Noului Testament. „Iară trupul al lui Christos“. Această frază unii o punctuiază astfel: „Iară trupul, al lui Christos“, adică, adevărul sub Christos s'a arătat; iară alții: „Trupul lui Christos, nimeni să nu vă supere“, adică să nu vă necăjască. «Ai stat, zice, mai presus de diavol și de păcat; de ce iarăși te lași la păcate?»

De aceea zicea, că: „Dator este să împlinească toată legea“, și iarăși: „Au doară Christos este slujitor păcatului“? (Galat. 5, 3. 2, 17). Deci, după ce 'i-a ambiționat prin expresiunea „să nu vă supere“ începe: „Voind, zice, prin smerenie și slujba îngerilor, la cele ce nu le-a văzut cu mândria umblând¹⁾, în deșert umflându-se de mintea trupului său“. Cum însă: „Prin smerenie“ și cum „umflându-se“? Aici arată slava deșartă de care erau stăpâniți acei amăgitori. Dar care e sensul acestui pasaj în totalitatea lui? «Sunt, zice, de acei ce spun, că nu trebuie a crede că prin Christos s'a apropiat omul de Dumnezeu, ci prin îngeri, și că această idee este mai superioară decât a noastră».

De aceea apostolul face toate chipurile ca să dovedească, că Christos este cel ce a făcut aceasta, prin sângele crucei sale; de aceea spune că pentru noi a pățimit, și că ne-a iubit pe noi mult.

Acei amăgitori se îngâmfau cu ideea lor, se mândriau că prin introducerea religiunii îngerilor ii au dezlegat totul. „Pătrunzând, zice, în cele ce nu le-au văzut“, adică, nici n'au văzut măcar pe îngeri, și dânsii se găsesc ca și cum i-ar fi văzut. De aceea și zice: „In deșert umflându-se din mintea tru-

¹⁾ Notă. Textul grec este: ἃ μὴ εἶδον ἐμβατεύων, εἰκὴ φυσιοῦμενος ὑπὸ τοῦ νοῦς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ“, ceea ce în traducere esactă și clară ar fi: „Pătrunzând în cele ce nu le-a văzut, și îngâmfându-se în zadar de mintea trupului său“. Traducerea Română din edițiunea de Buzău este foarte confuză, din cauză că s'a introdus un cuvânt ce nu se găsește în original. Expresiunea ἐμβατεύων nu înseamnă cu mândria umblând, ci simplu umblând, sau în cazul de față pătrunzând, sau mai clar încercându-se a pătrunde. (Trad.)

pului său" și nici decum sprijinindu-se pe lucruri adevărate. Pe această credință falsă sprijinindu-se, îi se îngâmfilă; și pentru atingerea scopului lor, pun înainte masca smereniei. Sunt călăuziți de mintea lor trupească, și nu de cea duhovnicească; de unde urmează că este mai mult un raționament omenesc. „Și neținând capul, zice, dintru care tot trupul“, de vreme ce tot trupul de acolo își are ființa, și prin el (capul) se găsește bine. «De ce, zice, îți părăsești capul? Și dacă ai lăsat capul, oare mai poți avea membrele celelalte întregi? Dacă ai căzut de acolo, te-ai nimicit». „Dintru care tot trupul“; adică oricine ai fi tu, principalul nu este numai de a trăi, ci de a te uni cu el, ca cap al tău. Orice biserică sporește și progresează pe cât timp are cap, fiindcă și temelia ei, sau credința pe care se sprijină, nu este rezultatul vre-unei patimi omenești, ca de ex. slava deșartă sau ușurința, nu este așa zicând invențiune a cugetului omenesc. Iată acum că particula „dintru care“ se rapoartă la Fiu. „Prin încheeturi și legături, zice, primind darea și întocmindu-se, crește creșterea lui Dumnezeu“, adică creșterea după Dumnezeu, aceea a unei vieți neprihănită.

„Deci, de ați murit împreună cu Christos“ (Vers. 20), — pune expresiunea aceasta la mijloc, și ceea ce este mai vehement o pune pe ambele laturi, — „De ați murit împreună cu Christos despre stihiiile lumii. drept ce ca cum ați fi viețuind în lume primiți obiceiuri“? Fraza aceasta nu are o continuitate de idei, ci trebuia să zică «cum de vă găsiți supuși stihiiilor lumii, în timp ce viețuiți», însă apostolul lăsând aceasta, ce spune mai departe? „Nu te atinge, nici gustă, nici pipăi, care sunt toate spre stricăciune prin obișnuință, după poruncile și învățăturile oamenilor“ (Vers. 21, 22). «Nu sunteți în lume, zice, și cum atunci dați ascultare stihiiilor ei? Cum de vă supuneți observațiunilor lumii»? Și tu privește cum îi ia în derâdere: „Nu te atinge, nici gustă, nici pipăi“, zice, punându-i astfel în rândul fricoșilor cari se feresc ca de oarecare lucruri mari. „Care

sunt toate spre stricăciune prin obișnuință“. Aici a răsturnat mândria celor mulți, după care adaogă: „După poruncile și învățaturile oamenilor“. Dar ce spui? Numești aici și legea? Deci, la urmă legea este învățatură omenească cu trecerea timpului. Aici sau că face aluziune că acei amăgitori falsifică legea, sau că face aluziune la cele ale Elinilor. Așa dar, întreaga dogmă introdusă de acei amăgitori este omenească, după cum explică mai departe: „Care sunt având cuvânt numai, cuvânt al înțelepciunii, întru slujba cea din voia sa și întru smerenie, și întru necruțarea trupului, nu în vre-o cinste spre sațiul trupului“ (Vers. 23). Așa dar toate aceste născociri nu aveau cu ele adevărul, nu aveau puterea, ci erau numai vorbe, sau cum zice apostolul „cuvânt numai al înțelepciunii“, așa că chiar de ar conține poate în ele cuvântul înțelepciunii, voi să fugiți de ele. S'ar părea că apostolul este cumpătat și oare-cum respectuos față de trup, pe care se vede silit a' l disprețui, căci zice: „Nu în vre-o cinste spre sațiul trupului“, adecă Dumnezeu li-a dat trupul spre cinste, iară îi îl întrebuințează spre necinste. Astfel deci, fiindcă e vorba de dogmă, el numește trupul cinste. «Necinstesc, zice, trupul, lipsindu-l și răpindu-i autoritatea, și nu'i permit de a se stăpâni de bună voia sa, pe când Dumnezeu a cinstit trupul».

„Deci dar de v-ați sculat împreună cu Christos“ (Cap. 3, 1). După ce mai sus spune că au murit, aici îi reunește cu Christos, căci zice: „Deci dar de v'ați sculat împreună cu Christos, cele de sus căutați“, căci acolo nu sunt observațiuni ca aici pe pământ. „Cele de sus căutați, unde este Christos, șezând deadreapta lui Dumnezeu“. Vai! Unde a ridicat el cugetul nostru! Cum 'l-a umplut așa zicând de o mare înțelepciune și convingere! Nu ajungea ca să spună numai de cele de sus, și nici numai de locul unde este Christos, ci adaogă: „Șezând deadreapta lui Dumnezeu“, așa că de aici îi pregăteà de a vedea la urmă cele de pe pământ. „Cele de sus gândiți, iară nu cele pământesti, căci ați murit, și viața

voastră a fost ascunsă împreună cu Christos în Dumnezeu. Când se va arăta Christos, viața voastră, atunci și voi vă veți arăta împreună cu el întru slavă“ (Vers. 2—4). «Viața voastră, zice, nu este aceasta, ci alta». Iată că apostolul se grăbește de a-i strămuta acolo, și se luptă de a arăta că dâșii stau sus, și sunt morți, din amândouă părțile pregătindu-i ca să nu caute cele pământești. «Că dacă sunteți morți, nu trebuie să căutați a trăi, și dacă sunteți sus, iarăși să nu căutați a trăi. Nu se arată Christos? Atunci nici viața voastră nu se arată, căci el este sus întru Dumnezeu». Dar' atunci când vom trăi noi? „Când se va arăta Christos viața voastră“ (Vers. 4), atunci căutați slava, atunci căutați viața, atunci dezmerdarea. Toate acestea sunt premergătoare dezmerdării și liniștei la care el îi ridică, căci așa e obiceiul apostolului: una prepară auditorului, și la alta trece deodată. Așa de ex. face și când el vorbind despre cele ce preced ospățului, a trecut deodată la observarea tainelor. Atunci dojana este puternică, când nu este bănuită câtuși de puțin. „Atunci și voi împreună cu dânsul vă veți arăta“, zice, astfel că acum nu vă arătați. Privește, cum el i-a strămutat în cer chiar. După cum am mai zis mai sus, apostolul se luptă de a arăta, că dâșii au aceleași pe care le are Christos, și prin toate epistolele sale acesta e cuvântul său, ca să-i arate părtași cu dânsul în toate. De aceea îl numește și cap, și corp, și în fine face totul ca să reprezinte acest adevăr.

¹⁾ Deci dacă se va arăta atunci, să nu ne scârbim când nu ne bucurăm aici de cinste. Dacă viața aceasta nu este viață, ci viața adevărată e ascunsă, apoi suntem datori de a trăi în viața aceasta ca niște morți. „Atunci și voi cu dânsul împreună vă veți arăta întru slavă“, și vedeți că nu a spus întru slavă simplu, ci împreună cu dânsul, fiindcă și mărgăritarul este ascuns, întrucât se găsește în scoică. Deci dacă

---

¹⁾ *Partea morală.* Despre cinstea și mulțămirea viitoare întru Dumnezeu, și că cele prezente sunt lipsite de cinste. Contra celor ce se dezmeardă aici și abuzează de bogăția ce o au, și contra lingușitorilor. (*Veron.*)

noi suntem batjocoriți, să nu ne scârbim, și să nu facem sânge rău pentru orice am pățim. Pentru că nu viața prezentă este viața noastră, de oarece aici suntem streini și călători. „Că ați murit“, zice; și atunci cine este atât de ușor, ca celui mort cu corpul și îngropat, să-i clădească case, să-i cumpere haine prețioase și servitori? Nimeni. Deci nici noi; ci după cum un lucru căutăm, acela de a nu ne arăta în lume goli, tot așa și aici un lucru căutăm. Omul nostru cel dinainte s'a îngropat,—și s'a îngropat nu în pământ, ci în apă; nu desființându-l pe dânsul moartea, ci el desființând și îngropând pe moarte; și aceasta nu cu puterea naturii sale, ci după porunca celui mai puternic decât natura. Cele ce se fac de natură le-ar putea descompune cineva, le-ar putea desface, pe când cele ce se fac după porunca lui, nu se pot de loc desface. Nimic nu este mai fericit ca această îngropare, când atunci toți se bucură, și îngerii și oamenii, și chiar însuși stăpânul îngerilor. La această îngropare nu e nevoie nici de haine, nici de sicriu și nici de altceva de acest fel. Voesti poate a vedea aici simbolul? Ți voi arăta colimvitra, în care unul a fost îngropat, iară altul a înviat. În marea Roșie au fost îngropați Egiptenii, însă au înviat Israiliții, așa că în acelaș loc, sau mai bine zis, prin acelaș fapt, unul este îngropat, iară altul se naște. Nu te mira că la botez se petrece deodată și nașterea și distrugerea. Pentru că spune-mi: oare a distruge și a lipi la un loc cele distruse nu sunt două lucruri contrare? De sigur că așa. Ei bine, aceasta o face focul, căci iată că el topește și nimicește ceara cu totul, și tot el lipește și reunește la un loc pământul metalic, și face din el aurul. Toemai așa se petrece și în cazul de față, căci și aici puterea focului nimicind statua cea de lut, a scos la iveală o altă statuie de aur în locul aceleia. Căci cu adevărat că mai 'nainte de botez noi eram de lut, iară după botez am devenit de aur. Și de unde se învederează aceasta? Ascultă pe apostol' ce spune: „Omul cel dintâi din pământ, pământesc; omul cel de al doilea Domnul din cer“ (I. Corint, 15, 47). Eu, deși am arătat că între lut și aur este o mare deosebire, totuși am aflat că între cele pământești și cele cerești deosebirea este cu mult mai mare; și în definitiv nici nu este vre-o deosebire atât de mare

între lut și aur, pe cât de mare este între cele pământești și cele cerești. Noi eram de lut, sau de ceară; căci și pe noi ne-a topit flacăra poftelor, cu mult mai vârtos decât topește focul pe ceară, și cel atât de val, cea întâiu ispită ne fărâcă cu mult maitare, decât fărâcă piatra vasele de lut. Și, dacă voiți, vom descrie viața dinainte, ca să vedem dacă nu cumva toate sunt pământ și apă, și tot pe atât de nestatornice ca și praful care se împrăștie în toate părțile și nu stă pe loc. Și de voiți, nu vom cerceta cele dinainte, ci cele prezente, ca să vedem dacă nu cumva le vom găsi pe toate praf și apă. Ce voiți a spune? Voiți să vă vorbesc de stăpânii și de autorități? De acestea voi vorbi, mai ales că nimic în viața prezentă nu se crede mai de râvnit ca stăpânirea. Dar vei găsi aici mai mult un praf ce se ridică în aer. Cui nu sunt supuși și ascultători stăpânitorii? Sunt supuși și ascultă de toți cei ce îi lingușesc, de eunuci, de cei ce zic că îi iubesc, de cei ce fac totul pentru bani, de iritarea publicului, de mânia celor mai puternici.

Cel ce ieri era slăvit pe tron¹⁾, cel ce avea la dispoziție ritori cu voce strălucită, și mai mulți încă de acei ce alergau după el când ieșea prin târg, iată-l astăzi disprețuit și umilit, și părăsit de toți aceia, iată că a ajuns ca și praful spulberat de vânt, ca și o ondulație de apă ce trece mai departe. După cum praful (colbul) se ridică de pe picioarele noastre și se spulberă, tot așa se spulberă și stăpânirile ce se nasc din acei ce se învârtesc pe lângă bani, și cari țin locul picioarelor în toată viața lor. Și după cum praful în timp ce se ridică în aer, ocupă un spațiu mare în aer, pe când el în realitate este puțin, tot așa și cu stăpânirile. După cum apoi praful chiorăște ochii, tot așa și cu stăpânirea, căci îngâmfarea și fudulia celui ce o are îi chiorăște ochii cugetului său.

Dar ce? Voști poate să examinăm ceea ce e mai dorită și mai poftită în lumea aceasta de fie-cine? Voști să vorbim despre bogăție? Aide deci, să o examinăm în parte. Bogăția are în sine dezmerdarea, are cinstea, are în fine puterea de a stăpâni. Și mai întâiu

¹⁾ Se pare că Sf. Chrisostom face aluziune aici la *Eutropiu* cel autentic edipic, care acum la urmă căzut în disgrăția împă-

să cercetăm, dacă voești, dezmerdarea. Ei, bine, oare nu este aceasta praf? Ba încă și mai pe jos, de vreme ce trece mai de grabă decât praful, căci plăcerea de dezmerdare nu merge mai departe de limbă, și când pântecele se umple, nu ajunge nici până la limbă.

«Dar, zici tu, cinstea e un lucru plăcut». Dar ce poate fi mai dezgustător, decât cinstea aceea, care se dă din cauza banilor? Când ea nu se acordă din intențiune bună, nici din vre-o bună voință, nu ești tu care te folosești de ea, ci bogăția ce o ai. Așa că o astfel de cinste, face pe cel bogat mai necinstit decât toți. Spune-mi, te rog: dacă toți te-ar cinsti, avându-te de prieten al lor, pentru bogăția ta, pe de altă parte însă ar mărturisi că nu ești vrednic de nimic; oare te-ai crede tu obligat de a cinsti pe altul pentru bogăție, pentru care te-au necinstit și pe tine altădată? Asa dar bogăția este cauza necinstei noastre, ea care este crezută de cea mai cinstită și mai de preț dintre toate cele ce stăpânim, sau că e cauza tiraniei și a slăbiciunii noastre. Și cum să nu fie absurd, de a nu ne crede vrednici de cinste, de cât numai din cauza aurului ce l'avem? Inșă, nu se petrece tot așa și cu cel ce disprețuește bogăția; pentru el mult mai de preferat este de a nu fi cinstit, decât de a căpăta cinstea în acest mod. Spune-mi: dacă cineva ți-ar spune: «eu nu te cred vrednic de cinste pe tine personal, însă pentru casnicii tăi te cinstesc», oare ce ar putea fi ceva mai rău decât această necinste? Deci, dacă e curios lucru de a fi cineva cinstit pentru casnicii săi, cari de altfel sunt părtași cu tine aceleiași naturi, și au acelaș suflet ca și tine, dar apoi cu cât mai urâcios încă este de a fi cinstit pentru niște lucruri, care sunt de disprețuit, ca de pildă: bogății, vase de aur, haine scumpe, case și curți mărețe?

Cu adevărat că toate acestea sunt de răs; mai bine este a muri, decât a fi cinstiți în așa fel. Spune-mi, te rog: dacă cineva, om ordinar și nebăgat în seamă, te-ar vedea primejduindu-te în valurile vieții aceștia, și ar voi să te scape din primejdie, ce ar putea fi mai înjositor decât aceasta? Deci, ceea-ce voi vorbiți între voi despre cetatea aceea, voesc a vă vorbi și eu. S'a lovit oarecând cetatea noastră de cel ce împărătea pe

atunci¹⁾ iară împăratul a poruncit de a o dărâma și a o nimici, împreună cu bărbați și cu copii și cu femei și cu case . . . căci de acest fel sunt furiile împărătești; ori și ce ar voi dâșii, își satisfac cu puterea ce o au; așa de mare rău poate deveni o stăpânire. Deci se găsiă cetatea noastră în cea mai mare primejdie; când iată că cetatea vecină, cea de lângă mare, venind în ajutor, a rugat pe împăratul pentru noi, iară cei ce locuiau în cetatea noastră, ziceau între dâșii, că o asemenea intervenire este mai rea, decât dacă s'ar fi prefăcut în ruine cetatea noastră! Astfel că a fi cinstit în așa mod, este cu mult mai rău decât a fi necinstit. Acum tu privește de unde își are cinstea rădăcina: mânele bucătarilor ne fac pe noi a fi cinstiți, așa că lor li datorim grația aceasta: dar apoi și porcarii ni procură masa îmbelșugată, și țesătorii de materii, și slugile, și cei ce lucrează metăluri, și plăcintarii, și chiar lemnarii cari fac mesele. Deci a ști că noi datorim lor cinstea ce o avem, oare nu e cu mult mai bine de a nu fi cinstiți? Pe lângă aceasta apoi, cum că a fi cineva bogat este un fapt încărcat de necinste, eu mă voi încerca a o dovedi. Mai întâiu bogățiile fac spiritul nerușinat; și ce poate fi mai necinstit ca aceasta? Căci, spune-mi, te rog: dacă trupul este frumos și pe toți ceilalți îi biruește cu frumusețea, iară în acest timp bogăția intervenind ar unelti și ar contribui să'l facă netrebnic, în loc de sănătos să'l facă bolnav, în loc de liniștit să'l facă a fi împătimit și să'i bage idropica în toate membrele, să'i umfle fața și peste tot să-l acopere cu umflături, să'i umfle picioarele și să i le facă mai grele decât butucii, să-i umfle pânțele și să i'l facă mai mare decât un poloboc, iar după toate acestea nici măcar să nu permită, celor ce ar voi să'l tămăduiască, ca să se apropie — căci așa este stăpânirea, — ba încă i-ar da atâta libertate, încât chiar să respingă pe cel ce s'ar apropia de el și să'l pedepsească, — oare a fi cineva bogat în acest mod, este ceva bun? Și cum ar putea fi aceasta bine, dacă face spiritul atât de nesim-

¹⁾ *Notă.* Aici Sf. Chrisostom face aluziune la revolta Antiochenilor din anul 387 p. Chr. contra ordinului dat de împăratul Theodosie, cu care ocazie își atrăsese urgia împăratului. (A se vedea istoria bisericească). Cât despre *cetatea vecină* și de lângă mare, se crede, deși nu cu siguranță, că ar fi vorba de cetatea *Seleucia*. (*Trad.*)

țitor? Așa dar stăpânirea bogăției este mai urâcioasă decât însăși boala, căci dacă cel bolnav și împătimit după ea, nu se supune prescripțiilor doctorilor, aceasta e mai rău decât a bolii chiar. Tocmai acest lucru îl face bogăția; din toate părțile ea contribuie a se umflă spiritul și împiedecă pe doctori a se apropia de el. Așa dar din cauza stăpânirii ce exercită ea, noi să nu ferim pe cei bogați, ci să'i jelim, dupre cum nu putem ferici nici pe acel ce vede pe un idropicat, și în loc să'l împiedece de ași încărca pântecul cu băuturi și cu cărnuri vătămătoare, el îl lasă în libertate de a face ce voeste, deși ar avea puterea să'l împiedece. Așa dar stăpânirea nu poate fi pretutindeni ceva bun, după cum nici cinstea, căci și aceasta încarcă spiritul de trufie multă. Dacă chiar corpul nu ar prefera să se îmbolnăvească de dragul bogăției, apoi atunci cum de treci cu vederea spiritul, și'l lași să fie cucerit de această boală? și încă nu numai atâta, ci să primească și o altă pedeapsă? Căci și el prin bogăție capătă o ferbințeală mare, și este scuturat ca de friguri, care friguri nimeni nu le poate stinge. Bogăția nu'l lasă de a judeca drept, ci cu totul din contra: defectele el le ia ca calități, sau invers, nu suferă pe nimeni a'l contraria, și în puterea bogăției toate crede că'i sunt permise a le face.

Nu va găsi cinevâ vr'un spirit atât de încărcat de poftă și absurdități, ca spiritul celor ce vor a se îmbogăți. Câte bârfiri nu iscodesc niște astfel de spirite? Ele născocesc năsdrăvăni mai mari chiar decât acele din mitologie, ca ipocentaurii (jumătate om și jumătate cal), himerele, balaurii cei cu picioare, și alte monstruoziități de felul acestora. Dacă vr'unul din aceștia ar voi să născocească vre-o poftă oarecare, ei bine, nu ai găsi poate acolo nici ipocentauri, nici himere, nici balauri sau altceva din monstruoziitățile din mitologie; ei le vei găsi încă pe toate acestea concentrate la un loc. Poate că mă va crede cineva născut în bogăție mare, dacă arăt atât de fidel împrejurările. Se zice — și mai întâiu voiu vorbi din cele cântate la Elini, ca să vă pot încredința — se zice deci, că un rege al lor atât de mult abuza de îmbuibare, încât a făcut chiar și un platan de aur, cu cerul deasupra lui, și ședea sub dânsul, în timp ce ostașii concentrați făceau exerciții militare. Ei bine, oare pofta aceasta nu este mai

urită, decât aceea a ipocentaurilor? Nu este mai urită decât aceea a celorlalte monstruoziități? Un altul iarăși băgă oamenii în boi de lemn. Oare această poftă nu este o monstruoziitate? Intre acestea bogăția a făcut odinioară, pe cel ce mai înainte fusese împărat, l'a făcut, zic, din bărbat femeie¹⁾; și pe un asemenea om afe-meiat, ce din femeie se face ostaș, cum îl vei numi? Feară, animal necuvântător, și poate chiar mai rău decât acestea. Animalele când stau sub copac, sunt mulțumite cu ceea-ce li dă natura și nu mai cer alta nimic, iar acel rege, de care vorbiu, a întrecut și pe animale în îmbuibările sale. Așa dar, ce ar putea fi mai ușuratic decât cei bogăți? Toate acestea nu vin decât din nesățul de plăceri. Poate că mulți admiră încă pe acest rege? Ei bine, aceștia sunt părtași râsului lui. Nu bogăția se dă pe față în asemenea împrejurări, ci prostia omului. Cu cât e mai superior pământului acel platan de aur? Totdeauna cele naturale sunt mai plăcute, decât cele ce sunt nenaturale. La ceți foloseă ție cerul aurit, prostule? Privește, cum bogăția multă înnebunește pe cineva, și cum îl îngâmfă. Cred că ea (bogăția) nu cunoaște încă marea, căci atunci poate ar voi să călătorească și pe ea. Oare nu sunt acestea himerere? Oare nu sunt ipocentauri? Și încă se găsește și astăzi de acei ce cu nimic nu se deosebesc de acel rege, ba încă se arată chiar cu mult mai ușuratici decât el. Căci spune-mi: cu ce se deosebesc de platanul aurit acele vase argintate, acele oale de bucate și acele alabastre de păstrat mirodeniile? Dar încă femeile!.. 'Mi-e rușine a o spune, însă mă văd silit la aceasta. Iată că și ele își fac oala de noapte din aur, sau aurită... Voi care faceți aceasta, ar fi trebuit mai întâiu să vă rușinați. Pe când Christos e flămând, tu te dezmierzi? sau mai bine zis, te prostesti? Și de ce osândă nu sunt vrednice astfel de femei? Și încă mai întrebi, de ce sunt tâlhari, de ce sunt asăsini, de ce atâtea rele, când diavolul vă târăște în astfel de prostie? A avea cineva talgerile de argint, de sigur că nu se potrivește cu un suflet filosof, ci totul vine din dezmerdare, dar a face vase de argint până și pentru excremente și urină,

¹⁾ *Notă.* Cred că face aluziune aici Sf. Chrisostom la Sardanapal, împăratul Asirianilor, care a rămas proverbial pentru moleciunea și apiecarea lui cătră femeii. (*Trad.*)

oare se mai poate zice că vine din dezmerdare? Eu nu ași spune aceasta, ci toate acestea vin din prostie, și poate că nici din prostie, ci din nebunie, sau poate din ceva mai rău chiar și decât nebunia.

Stiu, iubiților, că poate mulți mă iau în derâdere când vorbesc de acestea, însă eu nu mă căesc, numai să rezulte ceva mai bun. Cu adevărat că bogățiile fac pe cineva prost și nebun. Atât de mare este mania după bogății, încât cei stăpâniți de această patimă ar voi ca și pământul să fie de aur, și pereții casei de aur, poate că și cerul, și aerul încă ar dori să fie de aur. Ce nebunie! Ce smintire! Ce friguri grozave! Un altul, care este după chipul lui Dumnezeu, se topește și se sfârșește de foame și de frig, și tu faci lucruri de care spuseii? Vai! ce mândrie deșartă! Și ce altar ar putea face pe cineva mai nebun, decât bogăția? Intr'atât de mult cinstești tu excrementele tale, încât să fie purtate în vase de argint? Știu bine că vă apucă amețeala la auzul acestora, însă sunt de vină acele femei care vă fac de a ameți, cum și acei bărbați cari servesc unor astfel de boale uricioase. Aceasta se numește desfrâu, cruzime, neomenie, bestialitate și cea mai josnică ticăloșie. Căci ce himeră, ce balaur, ce demon, ce diavol și ce monstru în fine, ar face aceasta? Ce folos ai de Christos? Ce folos ai de credință, când tu ești stăpânit de patimile Elinilor, și nu atâta a Elinilor, pe cât a demonilor? Dacă nu trebuie a împodobii capul cu aur și mărgăritare, dar apoi cel ce întrebuințează argintul în astfel de servicii necurate, de ce iertare se va învrednici oare? Nu ajung oare celelalte obiecte — deși nici acestea nu sunt permise creștinului — de ex. scaunele și taburetele de pus sub picioare, de argint toate? De altfel și acestea sunt făcute din dezmerdare. Dar pretutindeni nu este decât mândrie prisoselnică, pretutindeni slavă deșartă, nicăeri strictul necesar, ci peste tot locul abuz de cele de prisos. Eu mă tem ca nu cumva sexul femeesc fiind stăpânit de această manie, să ajungă a se schimba în niște monstri, de oare ce poftesc de a avea și părul de aur. Dacă ați mărturisit că v'a atins într-o câțva cele vorbite, și că v'ați revoltat în sufletul vostru, pentru că ați căzut în asemenea poftă, și dacă poate v-a coprins rușinea, nu ați mai pretinde asemenea lucruri. Pentru că dacă îndrăzniți a umbla și după asemenea lucruri, care sunt

mai absurde decât toate absurditățile, eu atât mai mult cred că veți pofti de a avea părul de aur, și a vă auri și buzele, și sprincenele, și în fine vă veți topi după aur. Dacă nu credeți, eu vă voi povesti ceea-ce am auzit, și care chiar este și astăzi. Impăratul Perșilor, celor vestiți în astfel de lururi, are barba de aur, ca tortul cel subțire, și fabricată astfel, că în perii ei sunt înfășurate foi de aur, încât seamănă cu un monstru. Slavă ție Christoase! Pentrucă de câte bunătăți nu ne ai încărcat tu pe noi! Ce nu ai făcut tu, ca să ne în-sănătoșezi? De câte monstruoziități și bestialități nu ne-ai scăpat tu?

Iată vă prevestesc, și băgați sama că nu vă mai îndemn, ci vă poruncesc — cel ce voește să asculte, asculte, iară cel ce nu voește, să nu asculte — că dacă stăruiți încă a face de acestea, eu nu vă voi mai suferi, nici că vă voi mai primi, sau că vă voi lăsa să mai pășiți pragul acesta. Ce 'mi trebuie mie atâta mulțime de bolnavi? Și ce este, dacă eu exercitându-vă în lupta vieții creștinești, încă nu vă împiedec, nu vă opresc dela cele prisoselnice? — deși Pavel a oprit și aurul și mărgăritarele. Rădem noi de cele ale Elinilor, însă și ale noastre se par ca mithuri. Dar și pe bărbați îi sfătuim acestea: duceți-vă la școală și învățați filosofia duhovnicească, alungați dela voi acea mândrie proastă. Aceasta o spun și bărbaților și femeilor, iară dacă cineva va face altfel, eu nu voi mai suferi. Doispre-zece erau numai apostolii Domnului, și ascultă ce li spune Christos: „Au doară și voi voiți să vă duceți“? (Ioan 6, 67). Dacă noi vom linguși într'una, apoi când vom mai îndrepta abaterile? Când vom putea folosi? «Dar, zici tu, sunt și alte eresuri, și cei doșăniți astfel, poate să se strămute acolo». Vorbă de nimic, căci ascultă ce spune înțeleptul: „Mai bun este unul, care face voea lui Dumnezeu, decât o mie de nelegiuți“ (Sirach. 16, 4). Pentrucă și tu ce voești? Voești a avea mii de servitori fugari și tâlhari, sau mai bine unul și credincios? Iată deci că vă sfătuesc și vă recomand, ca și podoabele cele de pe fața voastră, și vasele acelea de care am vorbit, să le fărâmați în bucăți și să le dați săracilor, și astfel să nu se mai găsească de acestea prin casele voastre. Cel ce voește să fugă, să fugă, cel ce voește să acuze, acuze, căci

eu nu mai sufăr pe nimeni de a face așa. Când va trebui să fiu judecat înaintea tronului lui Christos, voi veți sta departe, iară eu voi purta răspunderea, și atunci grațiile voastre la nimic nu 'mi vor folosi. Aceste cuvinte au corupt totul: «Să nu fugă, zici tu, și să nu treacă în alt eres; este slab și neputincios, și deci fii către dânsul îngăduitor». Până unde? Până când? Odată, de două ori, de trei ori, însă nu pentru totdeauna. Iată deci că iarăși vă recomand, și mărturisesc, cum zice și fericitul Pavel: „Că de voi veni iarăși, nu vă voi cruța“ (II. Corinth. 13, 2), că atunci când voi veți face așa, veți cunoaște câștigul cât e de mare, și ce folosință veți avea de aici. Da! Vă rog și vă provoc, și nu m'ăși da în lături chiar de a mă agăța și de picioarele voastre, și a vă face rugămintele pentru aceasta. Ce prostie este aceasta? Ce desfrânare? Ce insultă? Nu mai este aici dezmerdare, ci insultă; nu mai este ușurință, ci nebunie. Atâția săraci stau prin prejurul bisericii, biserica însă are și atâția fii bogați; ei bine aceștia nu pot oare ajuta nici măcar pe câte un sărac? Iată că pe când unul moare de foame, celălalt se îmbată, unul își leapădă excrementele în vase de argint, pe când celălalt nu are nici pâinea-de toate zilele! Ce nebunie! Ce sălbătecie grozavă! Fie ca să nu ajungem la măsura de a ne scula contra celor ce nu ascultă, și nici de a îndrepta cu mâhnire asemenea abateri, ci voi cu bună voe și cu curaj să le îndreptați toate acestea, ca astfel să viețuim în slava lui Dumnezeu, și să ne izbăvim de pedeapsa de acolo, în acelaș timp să ne bucurăm și de bunătățile făgăduite celor ce 'l iubesc pe dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

„Drept aceia omoriți mădulările voastre cele de pe pământ, curvia, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este slujire ido-

lilor, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei, întru care și voi oare-când ați umblat, când viețuiați întru acelea“ (Cap. 3, 5-7).

Știu, iubitorilor, că mulți vrăjmași mi-am făcut cu ocazia covorbirei de dinainte. Dar ce să fac? Auzit-ați ce a poruncit stăpânul? Nu cumva poate eu sunt vinovatul? Nu vedeți voi pe cei ce incasează dările, cum pe cei ce se împotrivesc ași plăti datoria îi împresoară cu un lanț? Ați auzit ce a spus Pavel astăzi? „Omorîți, zice, mădulările voastre cele de pe pământ, curvia, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este slujire idolilor“. Ce poate fi mai rău ca această lăcomie? În adevăr că aceasta este mai rea decât orice poftă. Aceasta este cu mult mai grea, decât prostia și nebunia acea după argint și aur, de care vă vorbiam. „Și lăcomia, zice, care este slujire a idolilor“. Vedeți unde duce răul? Însă să nu vă neliniștiți, căci eu nu fac aceasta de gust, și nici că am poftă de a vă avea dușmani, ci ași dorî să vă aduc spre virtute, încât să aud vorbindu-mi-se de voi cele cuvenite. Așa că aceasta nu este rezultată din autoritatea sau demnitatea sacerdoțiului meu, ci mai mult din supărarea și durerea mea. Iertați-mă, iertați-mă, vă rog; nu voesc a mă sluți vorbindu-vă de acestea, ci sunt silit de împrejurări. Eu nu vă vorbesc acestea pentru durerile și necazurile săracilor, ci pentru mântuirea voastră; pentru că sunt pierduți, și repet vorba, se pierd de bună-voia lor cei ce nu hrănesc pe Christos. Și ce folos ai dacă și hrănești pe sărac, însă te dezmerzi și risipești în modul arătat? Toate sunt atunci de prisos. Nu se cere de a da mult, ci de a nu da mai puțin în raport cu propria sa avere. A face altfel este ași bate cineva joc.

„Omorîți, zice, mădulările voastre cele de pe pământ“. Ce spui? Dar nu tu ai zis oare că «v'ati îngropat, că împreună cu el v'ati îngropat, că v'ati tăiat împrejur, că ne-am dezbrăcat de trupul păcatelor cărnei»? Și cum mai zici iarăși: „Omorîți“? Nu cumva glumești, când ni vorbești așa, ca și cum toate acestea ar fi încă în noi? Dar nu este aici nici o contradicție, ci după cum cineva ștergând o statuă murdară, sau mai bine zis turnând-o din nou și făcând-o frumoasă, zice că

s'a dus de pe ea rugina și s'a nimicit, și dacă el după aceea sfătuește de a depărta de pe ea rugina când s'ar arată — prin aceasta nu se contrazice de loc, tot așa și în cazul de față; nu a șters rugina ce erà la început, ci sfătuește de a depărta pe aceea ce s'ar face după aceasta; tot așa face și apostolul. El nu vorbește aici de omorîrea (mortificarea) cea dintâiu, nici nu spune de curviile și abaterile acelea, ci de cele petrecute în urmă. A zis mai sus că nu aceasta este viața noastră, ci o alta, adică cea din ceruri. Acum spune-mi: după ce zice „Omorîți mădulările voastre cele de pe pământ“ prin aceasta oare el defăimă pământul? sau că prin aceste cuvinte numește păcatele cele de pe pământ? „Curvia, necurăția“ zice: A trecut cu vederea fapte de acelea, de care nu este bine nici de a vorbi, așa că prin cuvântul „necurățenia“ pe toate le dă în priveliște. „Patima, zice, pofta cea rea“ și iată că el spune în general totul, căci toate nu sunt decât poște rele, pizmă, mânie, supărare. „Și lăcomia, zice, care este slujire a idolilor, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei“. Prin multe ne-a depărtat pe noi de păcat; prin binefacerile căpatate, prin izbăvirea de păcatele trecute și viitoare, arătând cine am fost și cine suntem acum. Toate acestea la un loc, adică cine am fost noi, și că ne-am izbăvit de păcate, și în ce mod, toate acestea zic, sunt suficiente spre a ne abate dela rău. Dar din toate cele zise de apostol, faptul cel mai grozav și greu de a o spune — nu însă și fără folos — acesta este: „Pentru care vine, zice, mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei“ și vedeți că nu zice, peste voi, ci peste fiii neascultărei. Mai departe zice cu sfială oarecum: „Intru care și voi, oare-când ați umblat, când viețuiați întru acelea“ (vers. 7), și apoi imediat pune de față și lauda, că nu mai viețuesc acum așa; atunci erà poate permis, nu însă și acum „Iar acum lepădați-le și voi acelea toate“. La început le spune în general, iar mai apoi și în particular, căci așa este planul tras de el: „Mânia, iuțimea, răutatea, hula, cuvântul de rușine din gura voastră“

(vers. 8). „Cuvântul de ruşine din gura voastră“ zice, arătând semnificativ prin aceasta, că asemenea fapt îi murdăreşte.

„Nu graiţi minciună unul cătră altul, dezbrăcându-vă de omul cel vechiu dimpreună cu faptele lui, şi îmbrăcându-vă întru cel nou, care se înnoeşte după cunoştinţă, după chipul celui ce l-a zidit pe el“ (vers. 9. 10). Aici este demn de a cerceta, de ce oare apostolul numeşte viaţa stricată mădulări, şi corp, şi om, precum şi viaţa virtuoasă tot cu aceste nume o reprezintă? Şi dacă omul în sine este păcatul, cum de tot el zice: „împreună cu faptele lui“? A zis odată om vechiu, arătând prin aceasta, că nu acela (cel vechiu) este om, ci acesta (cel nou), căci buna intenţiune este mai principală, este superioară aşa zicând înseşi fiinţei lui, şi prin urmare acesta este cu adevărat om, iar nu acela. Nu înseşi fiinţa, nu esenţa lui de om îl bagă în gheena, şi nici nu-l introduce în împărăţia cerurilor, ci însuşi oamenii prin intenţiunea lor. Deci dacă fiinţa sau esenţa lui este corpul, iar acea esenţă este neresponsabilă în amândouă cazurile, apoi cum de numeşte trupul rău? şi de ce zice: „împreună cu faptele lui“? Adecă intenţiunea unită cu faptele. Numeşte pe acela om vechiu, voind prin aceasta a arăta necurăţenia, urîciunea şi slăbiciunea lui; iară pe acesta îl numeşte om nou, ca şi cum par'că ar zice «să nu vă aşteptaţi că şi acesta va pătimi ca cel dintâiu, ci din contra; căci cu cât va înainta în vârstă, el nu păşeşte cu grabă spre bătrâneţe, ci spre o tinereţe mai superioară celei dintâiu. Când el va lua mai multă cunoştinţă, se va învrednici şi de mai mari, mai mult creşte, mai mult se împuterniceşte, nu atâta prin tinereţa, cât mai cu seamă prin aceia cătră care tinde el». Şi iată că zidirea acea perfectă, se numeşte viaţa, purtarea creştinului. Zice apoi apostolul: „după chipul celui ce l'a zidit pe el“, adecă după chipul lui Christos, fiindcă nici Christos nu s'a sfârşit spre bătrâneţe, ci astfel eră de frumos, încât nici nu se poate grai. „Unde nu este Elin, nici Iudeu, tăiere împrejur şi netăiere împrejur, barbar, Schit, rob, slobod, ci

toate și întru toți Christos“ (vers. 11). Iată a treia laudă a acestui bărbat, căci el nu introduce nici o deosebire, nici de națiune, nici de demnitate, nici nu face vorbă de strămoși, și în fine nu are nevoie de acestea, căci lucruri de acestea sunt ale oamenilor profani. „Tăierea împrejur și netăierea împrejur, rob, slobod, Elin“, adică prozelit, „și Iudeu“ din strămoși. «Dacă ai numai aceasta, adică dacă ești după chipul celui ce te-a zidit, te vei bucura și de acelea, de care se bucură cei ce le au».

„Ci toate și întru toți Christos“, zice, adică toate vor fi nouă Christos, și demnitate, și în fine el ni va fi nouă totul. Sau că poate zice, «că voi toți ați devenit un Christos, fiind trupul lui».

„Deci îmbrăcați-vă ca niște aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și iubiți“ (vers. 12). Aici arată ușurința în virtute, și că trebuie a o posedă incontinuu, și a face us de dânsa ca de o podoabă mare. Aici sfătuirea este unită cu lauda, pentru că atunci are mai mare putere. Au devenit sfinți, dar nu și aleși, acum însă și aleși, și sfinți, și iubiți. „Intru milostivirile îndurărilor“. Nu a pus aici cuvântul obișnuit milă (ἔλεος), ci a întrebuințat două cuvinte, care conțin în ele o mai mare energie: milostivirile îndurărilor (σπλάγχνα οἰκτιρμῶν), adică el se găsește față de noi, cum se găsește părinții față de copiii lor. Nu a zis apoi simplu „îndurări“ ca să nu’i înjosească, ci „milostivirile îndurărilor“. Mai departe apoi adaogă: „Intru bunătate, întru smerenie, întru blândețe, întru îndelunga răbdare, suferind unii pe alții, și iertând unul altuia, de are cineva împotriva cuiva păcă, precum și Christos a iertat vouă, așa și voi“ (vers. 13). Iarăși le spune după ordinea lor, căci umilința izvorăște din bunătate, iar din umilință blândețea, și din aceasta îndelunga răbdare. „Suferind unii pe alții“, adică trecând cu vederea, făcându-vă că nu ați văzut. Și privește că el nu spune aceasta, ci prin cuvântul „păcă“ totul cuprinde, după care închee: „Precum și Christos a iertat nouă“. Mare este exemplul, ceia-ce de altfel pururea face el, ndemnându-i

cu exemplul lui Christos. Când el a pronunțat cuvântul „pără“ a arătat-o ca pe un fapt mic, dar de îndată ce aduce pe Christos de exemplu, ne-a convins că chiar de am avea de acuzat pe alții pentru fapte mari, totuși trebuie a-i ierta, căci expresiunea „precum și Christos“ aceasta dă a înțelege. Și nu numai aceasta, dar încă trebuie a ierta din toată inima, ba încă și mai mult decât aceasta, a-i și iubi chiar; fiindcă dacă a pus pe Christos la mijloc, odată cu el a introdus și toate acestea. Dacă suntem nedreptățiți pentru lucruri mari sau mici, chiar de suntem noi mari, iară aceia mici, chiar de ar urma ca ii să ne insulte și după aceasta, noi să iertăm totuși, și să punem chiar sufletul nostru pentru dânșii, pentru că expresiunea „precum“ o cere aceasta. Și încă nu trebuie a ajunge numai până la moarte pentru dânșii, ci dacă se poate și după aceasta chiar.

„Iară peste toate acestea întru dragoste, care este legătura săvârșirei“ (vers. 14). Ai văzut că aceasta o spune el? Fîndcă este posibil de a ierta, fără însă a și iubi, «trebuie a și iubi», zice, și arată cu modul acesta și calea prin care se poate ierta. Căci este posibil de a fi cineva om bun și blînd, și smerit, și îndelung răbdînd, și totuși să nu iubească. De aceea chiar din început și pune expresiunea „milostivirea îndurărilor“ în care se cuprinde și iubirea, și mila. „Peste toate acestea, zice, întru dragoste, care este legătura săvârșirei“ (perfectiunii morale). Ceia ce voește a spune aici, este în totul adevărat; pentru că dacă lipsește dragostea, toate celelalte nu sunt de nici un folos, și iute se discompun. Pe toate celelalte numai dragostea le cimentează; dar dacă lipsește dragostea, orice bun ai voi să spui, nu este nimic, căci totul se prăbușește. Se petrece aici ceea-ce se petrece cu corabia, căci oricât de mari ar fi uneltele ei, dacă nu va avea în acelaș timp și legătura cerută (δρακόματα), nu va fi de nici un folos. Tot așa este și cu casa, căci dacă în trupul ei nu vor fi paiante, oricât de mari vor fi pereții, la nimic nu folosesc, fiindcă lipsesc legăturile necesare. Ori și ce calități bune ar avea cineva, toate sunt nefolositoare, dacă lipsește dragostea. Apostolul nu a zis că dragostea este vârful sau începutul

și sfârșitul tuturor, ci numai că ea este mai mare de cât toate celelalte, că este legătura care le cimentează pe celelalte, și că ea este mai necesară decât acelea. Vârful, sau capătul unui lucru, sau creștetul așa zicând, în sens figurativ, înseamnă intensiunea perfecțiunii morale, pe când legătura dragostei este aceea care reunește și ține strânsi pe cei ce tind spre perfecțiune, precum ține strâns și rădăcina trunchiul și ramurile copacului.

„Și pacea lui Dumnezeu să se dăruiască¹⁾ întru inimele voastre, la care și chemați sunteți într'un trup, și mulțămitori vă faceți“ (vers. 15). Pacea lui Dumnezeu, aceea numai este care întepenește, numai ea este sigură. Dacă ai în sine-ți pacea omească, aceasta lesne se dizolvă, pe când pacea lui Dumnezeu niciodată. Deși el a spus generalul prin vorba dragoste, totuși iarăși vine și la particularități. Căci se poate ca să fie undeva dragoste nemăsurată, și totuși din acea dragoste mare să ajungă cineva fără de veste ca să acuze pe altul, și să ajungă la lupte zădarnice și la ură înversunată. «Nu, zice el, eu nu voesc o astfel de dragoste; nu voesc ca voi să cercetați cele ce s'au întâmplat în trecut, ci precum a făcut Dumnezeu cu voi, așa să faceți și voi». Cum a făcut Dumnezeu? A voit numai, și dela noi nimica n'a primit. Dar oare, ce înseamnă „Pacea lui Dumnezeu să se dăruiască întru inimele voastre?“ «Dacă înăuntrul tău, zice, se luptă două idei, să nu lași a predomină ideea de răzbunare, ci ideea păcii. De ex. fie cineva insultat pe nedreptul; din această insultă nedreaptă s'a născut în cugetul său două idei: una care 'i poruncește de a se răzbună, și cealaltă care 'i spune de a suferi insulta, cu care ocazie ambele aceste idei se războiesc între dânsese. Dacă atunci predomină pacea lui Dumnezeu, iată că această idee face ca să triumfe, iară cealaltă să se rușineze. Și cum aceasta? Convingând că Dumnezeu este pacea, și că el ne-a împăcat pe noi. De altfel apostolul nu arată că

1) Notă. Textul grec zice: „Και ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβεύστω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν“. Verbul βραβεύω nu înseamnă a dărui, ci a fi împărțitor de premii, a predomină, a respăli, a dirija, etc. așa că sensul pasajului este următorul: „Și pacea lui Dumnezeu să predo-“

lupta aceasta ar fi un lucru simplu, ci chiar mare. «Să nu predomineze mânia, zice, nici cearta, și nici pacea omenească, pentru că pacea omenească vine sau rezultă din luptă; eu nu o voesc aceasta, ci acea pace o voesc, pe care ni-a lăsat-o el. El a pus în cugetul nostru această idee ca un fel de stadiu, ca un loc de luptă a celorlalte idei, și această idee este și lupta, și biruința, în acelaș timp tot ea acordă și premiul».

Apoi iarăși pune la mijloc îndemnul: „La care zice, și chemați sunteți“, adică întru care sunteți chemați. A amintit bunurile câte izvorăsc din pace, și la urmă pare că ar zice: «Pentru aceasta te-a chemat, întru aceasta te-a chemat», ca astfel să arate că premiul e demn de crezut. De ce a făcut trupul un totul întreg și nedespărțit? Nu oare ca pacea să prodomineze în el? Nu oare ca de aci să avem un motiv de împăciuire? De ce cu toții suntem un trup? Și cum suntem un trup? Pentru pacea care predominează între noi suntem un trup, și fiindcă trupul este un întreg, de aceea ne împăcăm.

Dar de ce oare n'a zis apostolul: Pacea lui Dumnezeu să biruiască, ci „să predomineze“, adică ea să fie aceia care să acorde premiul (βραβεῖον)? A făcut-o prin aceasta mai demnă de credință. Ea (pacea lui Dumnezeu) nu lasă ca ideea cea rea să se poată lupta cu ea până în fine, ci o doboară la pământ. Dară încă și numele de premiu înaltă oare-cum pe auditor, căci dacă s'ar acordă premiul ideei celei bune, ori și cât s'ar rușină ideea cea rea, la urmă nu este nici un folos. De altfel aceasta din urmă știind că ori și ce ar face, totuși nu ar căpăta premiul; ori și cât s'ar încumetă și s'ar încercă să atace pe cealaltă, nu va reuși, și în urma tuturor ostenelilor ea se va vedea silită a se retrage, — știindu-le zic, toate acestea, renunță de a se lupta zadarnic.

Bine a făcut apostolul, că a adăos: „Și mulțămitori vă faceți“, căci aceasta înseamnă de a fi mulțămitor cineva, când el se poartă de o potrivă cu ceilalți, după cum s'a arătat și Dumnezeu față de el; a urmă cu alte cuvinte stăpânului, a se supune lui, a mărturisii charul căpătat, chiar de l'ar insulta cineva, chiar de l'ar lovi. Această expresiune în fine este foarte atîțătoare de sfială, pentrucă cel ce mărturisește charul lui

Dumnezeu, ori și ce ar pătimi din partea altuia, nu caută a se răzbună, iară dacă se răzbună, apoi nu mărturisește acel char. Dar să nu fim ca și acel ce avea de luat de la altul una sută de dinari, ca să nu auzim și noi: „Slugă vicleană“ (Math. 18, 32), pentru că nimic nu este mai rău ca nemulțămirea. Așa dar, cei ce se rezbună, sunt nemulțămitori charului lui Dumnezeu.

Dar oare de ce dela început apostolul se atinge de curvie, — căci zicând: „Omorîți mădulările voastre cele de pe pământ“ imediat adaugă „curvia“, și aceasta o face aproape pretutindeni în epistolele sale? Pentru că această patimă stăpânește mai cu seamă printre oameni. Și Thesalonicenilor aceiași face scriindu-li. Și ce poate fi minunat, dacă și lui Timoteiu scriind îi zice: „Pe tine curat te păzește“ (I Timoth. 5, 22)? Și iarăși aiurea: „Cu toții să căutați a fi în pace, și cu curățenie, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“ (Ebr. 12, 14).

„Omorîți, zice, mădulările voastre“, căci ce este mort, este urât la privire, scârbos și dezgustător; dacă le omori, ele nu rămân moarte, ci se discompun imediat, după cum se discompune și trupul. «Stinge, deci, zice, căldura din ele, și nu va mai rămânea nimic mort». Cu alte cuvinte arată, că un asemenea om face ceea ce face și Christos prin barea renașterii. Și bine a zis el „cele de pe pământ“, pentru că aici rămân, aici se discompun, și încă cu mult mai tare decât mădularele trupului. Așa că nu atât corpul este de pe pământ, pe cât este de pământesc păcatul, căci corpul câteodată se arată și frumos, pe când păcatul nicio dată. Mădulările corpului poftesc totdeauna cele de pe pământ. Dacă ochiul este de acest fel, nu va vedea cele din ceruri; tot așa și cu auzul, cu pipăitul, și cu orice mădular ai voi să spui. Ochiul vede corpuri, și frumusețe, și bani; de acestea el se încântă, dar toate acestea sunt pământeste. Auzul se molesește la cântarea din chitară, sau din nai, sau la auzirea vorbelor murdare; însă toate acestea sunt pe pământ. Deci, după ce apostolul i-a pus sus lângă tronul lui Dumnezeu, li zice: „Omorîți mădulările voastre cele de pe pământ“, pentru că nu se poate stă lângă

acel tron cu aceste mădulări; nu se poate stă acolo, spre a face ceea-ce trebuie. Acest lut deci, este mai rău de cât celălalt, căci acela devine aur, după cum zice: „Că se cade stricăciosului acestuia să se îmbrace întru nestrăcătoreală“ (I. Corinth. 15, 53), pe când lutul acesta al păcatului nu poate să se schimbe, nu poate să se topească și curățe din nou în topitoare. Astfel că mai mult acestea sunt pe pământ, decât acelea. De aceea nici n'a zis apostolul din pământ, ci „cele de pe pământ“, căci s'ar putea ca acestea să nu fie de pe pământ. Mădulările trupului sunt de necesitate pe pământ, pe când acelea nu sunt silite de a stă pe pământ. Când de ex. auzul nu ascultă nimic din cele de pe pământ, ci numai cele din ceruri; când ochiul nu vede nimic din cele de aici, ci numai cele de sus, apoi atunci nu mai este pe pământ; când gura nu grăește nimic pământesc, ea atunci nu este pe pământ; când mâna nu face nimic din cele rele, ea nu este pe pământ, ci în cer. Aceasta a zis'o și Christos: „Dacă ochiul tău cel drept te scandalizează“, adică dacă vezi cu desfrâu, „scoate-l pe el“, adică cugetul cel rău. Mie mi se pare că necurăția, patima, pofta cea rea, sunt acelaș lucru, adică curvia, iară apostolul prin toate aceste voește să ne abată de acea patimă urâtă. Și în adevăr că aceasta este o patimă rea, căci după cum trupul suferă de friguri, sau este rănit, tot așa este și cu această patimă. Și n'a zis depărtați-le, ci „omorîți-le“, încât să nu mai poată învia la urmă, și „lepădați-le“. Ceea-ce este mort, noi îndepărtăm dela noi; de ex. umflăturile ce ar fi pe trup le scoatem și le îndepărtăm, de oarece corpul lor este mort; dar dacă le tai nefiind moarte, atunci îți pricinuește dureri, pe când dacă sunt moarte, nu simți nimic. Tot așa și cu patimile, care fac necurat sufletul, și'l transformă din nemuritor în ceva supus schimbărilor și prefacerilor.

„Slujirea idolilor“. Am vorbit de multe ori, că lăcomia este tot una cu slujirea idolilor, pentru că în adevăr, că cele ce tiranisesc mai mult neamul omenesc acestea sunt: lăcomia, desfrâul și pofta cea rea, care toate la un loc sunt egale cu idololatria. „Pentru care

zice, vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei". I-î numește fiii neascultărei, lipsindu-i de iertare, și arătând că se găsesc în asemenea stare de jelit, din cauza neascultărei lor. „Intru care și voi, zice, ați umblat oarecând“, însă acum v'ați convins. Arată aici că și ii se găseau așa, iară acum sunt de laudă. „Iară acum lepădați-le și voi acelea toate, mânia, iuțimea, răutatea, hula, cuvântul de rușine“. Vorbele cele proaste el le numește patimi și hulă, după cum și răutatea o scoate din mânie, căci așa obișnuște el, adecă din unele scoate pe altele. Aiu-rea se exprimă, tot asupra acestei chestiuni, într'un mod mai concis, zicând: „Căci unul altuia suntem mădulări“ (Efes. 4, 25), astfel că el face pe oameni ca creatori ai lor, cari primesc pe unul, și resping pe altul. A spus acolo despre mădulările lui, aici însă vorbește de totul în general. A spus de inima lui, a spus de mânie, de gură, de hulă, ochi, curvie, lăcomie, mâni și picioare, minciună, cuget și de mintea cea veche. «Dintre aceste două chipuri, zice, numai unul este care poartă chipul împărătesc, acel al lui Christos». Mie mi se pare că aceia la care face aluziune apostolul, sunt mai su seamă cei dintre ginți. După cum pământul și-a pierdut forma sa de mai 'nainte—fiind atunci o masă de năsip,—iară mai pe urmă devine de aur, și după cum lâna, ori și ce fel ar fi, își ia altă față, iară pe cea dinainte o ascunde,—tot așa și cel credincios. „Suferind, zice, unul pe altul“. A arătat ceea-ce este drept: «Sufere pe acela, zice, și acela să te sufere pe tine», ceea-ce zice și în epistolă către Galateni: „Purtați sarcina unul altuia“ (Galat. 6, 2). „Și mulțămitori vă faceți“. Mai cu seamă aceasta o pretinde peste tot locul, căci aceasta și este capitalul tuturor bunurilor.

¹⁾ Să mulțămim deci întru toate și pentru toate, căci aceasta este adevărată mulțămire. A mulțămi lui Dumnezeu când prosperăm, nu este vr'un lucru mare,

¹⁾ *Partea morală.* Despre mulțămirea în toate, până și în cele neplăcute. Noi trebuie a ne refugia la Dumnezeu, și de acolo a invocă ajutor, iară nu să căutăm ajutor de la vrăjitori și babe. (Veron.).

pentru că înseși firea lucrurilor ne împinge spre aceasta. Inșă a'î mulțămî când suntem în cele mai mari primejdii, aceasta este de admirat. Când noi mulțămim lui Dumnezeu în împrejurări de acelea pentru care alții se desnădăjduiesc și hulesc, privește la câtă filosofie am ajuns: întâiu, că prin aceasta am bucurat pe Dumnezeu, al doilea, că am rușinat pe diavolul, al treilea, că nu am judecat întru nimic faptul petrecut, și cu un cuvânt că și tu ești mulțămit, și Dumnezeu 'ți taie scârba, și diavolul se depărtează. Dar dacă tu te descurajezi și hulești, diavolul este de față și face orice voește, iară Dumnezeu care este hulit te părăsește, și în acelaș timp necazul se prelungește;—pe când dacă îi mulțamești, diavolul fuge de tine, pentru că nu reușește în planurile sale, iară Dumnezeu fiind cinstit, te va cinsti în schimb mai mult. De altfel este știut de toți că omul care mulțamește lui Dumnezeu pentru relele ce a întâmpinat, nu simte acele rele. Sufletul unui astfel de om se bucură de acestea ca de niște succese câștigate, are conștiința veselă, se mândrește la laudele ei, și în fine un astfel de suflet vesel nu poate fi trist și posomorît niciodată. Acolo, odată cu nenorocirea, vine și conștiința și'l biciuește, pe când aici îl încununează și'l laudă. Nimic nu poate fi mai sfînt ca limba aceea, care mulțamește lui Dumnezeu pentru cele neplăcute. O astfel de limbă cu nimic nu este mai pe jos de limba martirilor, și de aceea și aceasta ca și aceea se încununează. Pentru că și această limbă a fost silită de calău (diavol) ca să se lepede de Dumnezeu și să'l huliască, pentru că și aici s'a încercat diavolul cu raționamente drăcești ca să o momească și să o întunece cu fel de fel de nemulțămiri, înșă n'a folosit nimic.

Deci, dacă suferi durerile și mulțamești lui Dumnezeu, te-ai învrednicit de cununa muceniei. Copilul tău este bolnav poate, și mulțamești lui Dumnezeu pentru aceasta? Ei bine, în această mulțămire îți stă cununa. Ce durere poate fi mai mare decât aceasta? Și totuși această durere nu te poate sili nici macar de a scoate un cuvânt amărît din limba ta. Poate că a murit copilul tău, și tu totuși îi mulțamești? Ai devenit atunci fica lui Abraam, căci și el, dacă nu cu propria sa mână a sacrificat, cel puțin nu s'a scârbit când i s'a cerut de a sacrifica pe fiul său, ceea-ce este de opotrivă.

El nu s'a întristat luându-i-se înapoi darul ce'i acordase Dumnezeu.

Poate că copilul iarăși s'a îmbolnăvit, și tu nu i-ai atârnat la gât hârtiuți băbești? Ei bine, acest fapt ți se va calcula ca o jertfă, căci ai jertfit pe copilul tău voinței celei sănătoase. Căci ce este, dacă toate acele vrăji nu folosesc la nimic, ei sunt bune numai de înșelăciune și ridiculizare? Și cu toate acestea au fost și sunt încă femei, care dau crezământ la asemenea nimicuri, zicând că folosesc vrăjile și descânticele, și mai de grab ar prefera poate ca să'și vadă copilul mort, decât să fie împiedecată această idololatrie. După cum deci acea babă, care descântă sau face vrăji, fie copilului, bărbatului, fie femeii sau altuia dintre cei iubiți — este idololatră, tot așa idololatră este și aceea ce a chemat'o, pentru că și ea ar fi jertfit idolilor, dacă trebuia să jertfească, și chiar a făcut cele premergătoare jertfei. Pentru că acele hârtiuți atârnate de gâtul bolnavului — oricât de mult ar filosofa cei ce se profită din aceste nimicuri, zicând că «noi invocăm pe Dumnezeu, și nimic alta nu facem», și că este creștină și credincioasă acea babă, și altele de acest fel — nimic alta nu sunt decât idololatrie. Ești creștină și credincioasă? Fă semnul sfintei cruci și zi: «această armă am numai, aceasta 'mi este doctoria, altceva nu știu». Spune-mi te rog: dacă ar veni doctorul, și în loc să prescrie doctorii el ar descânta, oare l'am mai numi doctor? Nicidecum, pentru că nu vedem doctoriile cele obișnuite în medicină. Tot așa și în cazul de față, când numai cele ale creștinismului nu le vedem. Altele iarăși adaogă în descântecelor lor nume de râuri, și în fine cutează a face multe înșelăciuni de acestea.

Ei bine, iată o spun și vă previn pe toate, că dacă se va mai descoperi cineva făcând de acestea, fie că ar lega hârtiuți la gâtul bolnavului, fie că ar descânta, fie în fine ori-și-ce din meșteșugul acesta murdar, nu voi mai cruța de loc. «Dar ce, zici tu, să moară copilul?» Dacă el trăiește în urma acestora, atunci a murit; dar dacă fără acele descântece a murit, atunci trăiește. Acum când tu vezi pe fiul tău ducându-se la curve, dorești ca să'l înghită pământul de viu, și zici: «ce folos dacă trăiește?» și când îl vezi că se primejduiește în mântuirea lui, voești să'l vezi încă viu? Nu ai auzit pe Christos, care zice: „Cine 'și va pierde

sufletul său... îl va afla pe el, și cine va vrea să'l mântuiască, pierde-l-va pe el" (Math. 16, 25)? Crezi tu celor zise aici, sau că poate le consideri de mithuri? Spune-mi, te rog: dacă cineva ți-ar spune «du copilul în templul idolilor, și va trăi», oare ai primi? «Nu, zici tu». Și de ce? «Pentru că acolo îl vor silî să idololatrieze, pe când aici nu este idololatrie, ci un simplu descântec». Aceasta este judecată satanicească, aceasta este meșteșugire diavolică, ca să astupe rătăcirea, și doctoria cea otrăvitoare să o dea în miere. Fiindcă nu poate să momească pe altă cale, a apucat pe calea aceasta a cântecelor și a ațișoarelor atârinate la gât. Cu chipul acesta crucea se necinstește, iară zgardele și descântecele sunt cinstite; Christos este defăimat, iară în locu-i este introdusă o baă beată și neroadă; taina noastră creștinească este călcată în picioare, iară rătăcirea și înșelăciunea diavolului dăntuiesc. «Și pentru ce Dumnezeu, zici, nu ceartă pe cei ce caută ajutor în asemenea lucruri?» De multe ori a certat, și totuși nu te-a convins, iară la urmă te-a lăsat în rătăcire, după cum și zice fericitul Pavel: „I-a dat pe îi Dumnezeu într-o minte neiscusită, a face cele ce nu se cade" (Rom. 1, 28). Asemenea fapte nu le-ar putea suferi nici chiar un Elin, care are minte. Se spune că odată era în Atena un demagog, care purta la gât asemenea zgarde, și că într'una din zile văzându-l un filosof, — dascălul lui, — l'a înfruntat în drumul mare, l'a dojenit, l'a mușcat cu vorbele și l'a ridiculizat.

Așa de prost ne găsim noi față de morala și credința noastră creștină, încât am ajuns a crede și în asemenea nimicuri. «De ce nu sunt și astăzi, zici, de acei ce vindecă boalele și înviază morții?» Însă te întreb și eu: de ce nu mai sunt și astăzi de acei ce disprețuiesc viața prezentă? Ce? Oare noi slujim lui Dumnezeu cu leafă? Când natura omenească se găsea mai slabă și mai neputincioasă, când trebuia de a sădi credința, erau mulți și de aceștia; astăzi însă Dumnezeu nu mai voiește ca noi să depindem de asemenea minuni, ci să fim gata spre moarte. De ce, deci, te înrezi în viața prezentă? De ce cele viitoare nu le vezi? Pentru cele din viața prezentă primești chiar să faci și idololatrie, iară pentru cele din viața viitoare nu poți suferi nici măcar o întristare? De aceea nu mai sunt astăzi

cari să facă minuni, pentru că viața viitoare nu are nici o valoare înaintea noastră, pentru ea nu facem nimic, pe când pentru viața de față nu ne dăm în laturi de a suferi orice. Ce voiți zice apoi și de alt rizilic, când asemenea babe aduc ca leac spuza, funinginea și sarea? — iarăși aduc pe baba vrăjitoare la mijloc — «Copilul a fost deochiat» zici. Cu adevărat că este de răs și rușinos acest lucru. Dar până când oare cu asemenea copilării? Până când cu asemenea drăcii? Cum să nu râdă de noi Elinii? Cum să nu ne ia în bătae de joc, când li spunem, că puterea crucii este mare? Cum au să creadă ii, când ne văd întrebuintând asemenea mijloace, de care și dâșii râd? Pentru aceea a lăsat Dumnezeu doctori și doctorii? «Dar ce? să las copilul să moară, zici, dacă ii nu'l pot vindeca?» Dar unde se duce copilul tău, nenorocitul? La ce tiran se duce? Spre cari demoni pleacă de aici? Oare nu se duce la cer? Oare nu se duce la stăpânul său? De ce plângi? De ce te vaiți? De ce jalești? De ce iubești pe copilul tău mai mult decât pe stăpânul? Oare nu de la el ai copilul? De ce ești nemulțămător? Iubești darul mai mult decât pe cel ce l'a dăruit? «Dar sunt slab, zici, și mi se zguduie cele dinăuntru ale mele». Pune însă, în fața acestor contrarietăți, frica de Dumnezeu, pentru că dacă în relele corporale ceea-ce este mai puternic scoate și astupă ceea-ce este mai slab — ca de ex. antidotul care astupă efectele otrăvei — cu atât mai mult în relele spiritului frica de Dumnezeu alungă frica și supărarea. Poate că copilul era frumos? Dar nu va fi fost mai frumos de cât Isaac. Era poate unul născut al tău? Și acela a fost unul născut. L'ai născut la bătrânețe? Și acela a fost născut de Sara la bătrânețe. Poate că era drăguț? Dar nu va fi fost mai drăguț decât Moisi, nu va fi fost mai frumos decât acela, fapt pentru care a atras asupra-i privirea fetei lui Faraon — și aceasta s'a petrecut în acea vârstă fragedă, când nu se poate încă bine preciza frumusețea și grațiile unui copil, — și cu toate acestea pe acel copil iubit părinții l'au aruncat în apa Nilului. Tu vezi unde zace copilul, îl scobori în mormânt, și te duci la mormânt când vrei, pe când părinții aceluia nu știau cari din vietățile din apă îl vor sfâșia! Poate peștii, poate crocodilii, poate alt monstru! Și acestea au făcut ii pe acel timp, când nu știau nimic despre împărăția lui Dumnezeu, sau despre

înviere. Poate că nu erà cel unul născut al tău, și s'a dus și acesta după mulți alții dinainte. Însă nu ți s'a întâmplat o nenorocire atât de grozavă și de dureroasă ca lui Iob acela, care deodată a pierdut pe toți copiii; nu ți s'a prăbușit casa asupra lui, nu era la masă printre cei ce ospătau, nu ți-au fost mai dinainte vestite nenorocirile. Poate că erà copilul tău iubit de tine? Nu a fost însă mai iubit decât Iosif, cel mâncat de fiară, după spusa fraților lui — și cu toate acestea a suferit tatăl său Iacob acea nenorocire, și a suferit încă și altele după aceasta. A plâns, însă nu a necinstit, a jeliț, însă nu s'a desnădăjduit, ci a ajuns numai până la rostirea acestor cuvinte: „Iosif nu este, Simion nu este, și pe Benjamin să'l luați? Asupra mea au fost toate acestea“ (Facer. 43, 36). Ai văzut cum cruzimea foametei aceleia l'a făcut să disprețuiască copiii lui? Și înaintea ta nu are atâta putere măcar frica de Dumnezeu, pe cât a avut-o foametea asupra lui Iacob? Plângi, eu nu te împiedic, însă să nu zici nimic de hulă și nici să faci ceva care ar defăima numele lui Dumnezeu. Ori și ce fel ar fi fost fiul tău, nu a fost de sigur ca Abel, și nici n'a avut moartea aceluia, și totuși nimic de acest fel n'a spus Adam, deși nenorocirea aceea a fost foarte dureroasă, căci Abel a fost omorît de chiar fratele său. Dar mi-am adus aminte și de alți frați ucigași, precum de exemplu de Abesalom, care a ucis pe fratele său cel întâiu născut Amnon, (Cart. II Imp. cap. 13), iară David împăratul, care iubia pe copil, s'a îmbrăcat în sac și și-a pus cenușă pe cap, dar n'a chemat nici vrăjitori, nici descântători, deși erau și pe atunci — după cum o dovedește Saul, — ci a rugat călduros pe Dumnezeu.

Aceasta fă și tu; ceea-ce a făcut dreptul acela, fă și tu. Când îți moare copilul, zi și tu aceleași cuvinte: „Eu mă voi duce la dânsul, iară nu el va veni la mine“ (II Imp. 12, 23). Aceasta este filosofie adevărată, aceasta este adevărata iubire părintească. Ori cât ai fi iubit tu pe copilul tău, nu l'ai iubit însă așa, pe cât l'a iubit el. Dragostea și patima cătră muma copilului erà mare din partea aceluia fericit, deși ea erà dintre țiitoarile lui. Voi știți că copiii se împărtășesc de afecțiunea ce părintele o are cătră muma care i-a născut. Atât de mare erà dragostea lui cătră copil, încât îl și

acuzau chiar, el însă a mulțămît lui Dumnezeu. Ce crezi că a suferit Rebeca, când a văzut că Iacob este amenințat de însuși fratele lui? Și totuși ea n'a întristat pe barbat, ci l'a rugat de a se depărta de el. Când tu suferi vr'o supărare de acestea, gândește-te la celelalte rele cu mult mai mari decât aceasta, și vei afla o mare mângâere. Zi de pildă în sine-ți: „Dar dacă ar fi murit în războiu? Dacă ar fi murit în flacări?“ Când noi, ori ce vom pătimi, ne vom gândi la alte patimi cu mult mai mari decât ale noastre, vom avea de aici o mare încurajare. Noi atunci pururea avem în vedere pe cei ce au pătimit, și ne mângâem, deși poate și noi am avut patimi tot așa de grele, sau poate și mai grele. Așa și Pavel îndeamnă, când zice: „Încă nu ați stătut până la sânge, împotriva păcatului luptându-vă“ (Ebr. 12, 4), și iarăși: „Ispită pe voi nu v'a ajuns, fără numai omenească“ (I. Corinth. 10, 13). Ori-și-ce am pătimi, dacă noi punem înaintea noastră cele mai rele ce am pătimit altă dată — și de sigur că vom găsi multe — vom fi recunoscători lui Dumnezeu.

Deci, iubiților, să mulțămim pentru toate, și în toate necontenit, căci numai așa vor înceta tulburările noastre sufletești, și vom viețui întru slava lui Dumnezeu, și ne vom învrednici veșnicilor bunătăți făgăduite nouă. Cărora fie cu toții a ne învrednici, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

„Cuvântul lui Christos să locuiască întru voi bogat întru toată înțelepciunea, învățându-vă și înțelepțindu-vă pe voi înși-vă, cu psalmi și cu laude, și cu cântări duhovnicești, întru char cântând întru inimile voastre Domnului. Și tot orice faceți cu cuvântul sau cu lucrul, toate întru numele Domnului Iisus, mulțămind lui Dumnezeu și Tatăl prin el“ (Cap. 3, 16. 17).

După ce i-a sfătuit ca să fie mulțamitori, arătându-li și calea, după cum am spus în convorbirea din nainte, aici vine și li spune: „Cuvântul lui Christos să locuiască întru voi bogat“ —, și nu numai în acea convorbire, ci și în alta mai dinainte. Eu am spus, că pătîmind noi ceva, să ne gândim la cei ce au pătîmit poate mai grozave decât noi, și au suferit cele mai aspre încercări, și să mulțămim lui Dumnezeu, ca să nu pătîmim și noi de acelea, — dar apostolul ce zice? „Cuvântul lui Christos să locuiască întru voi“, adică învățătura, dogmele, sfătuirea, după care viața prezentă nu este nimic, și nici bunurile ei nu merită vr'o atențiune. Dacă acestea le știm, nu vom fi biruiți de nici o împrejurare neplăcută. „Să locuiască, zice, bogat“, adică nu cum s'ar întâmpla, ei cu multă prisosință. Auziți voi toți câți sunteți din lume, și aveți sub îngrijirea voastră femei și copii, că și vouă vă permite de a citi scripturile, și nu cum s'ar întâmpla, ei încă cu multă sârguință. Căci după cum cel bogat poate să încerce o mare pierdere în bani, tot așa și cel ce se îmbogățește în dogmele filosofiei creștinești, poate să îndure nu numai foamea și sărăcia, ei încă și alte nenorociri cu mult mai ușor decât acelea. Căci acolo, de necesitate că cel ce a fost odinioară bogat, să fie cercetat în paguba ce a avut, și să i se imputineze averea, și dacă aceasta i s'ar întâmpla mai de multe ori, el nu ar mai putea să se restabilească în averea dintâiu, — pe când aici nu este așa, fiindcă chiar când suntem siliți de a suferi de acelea pe care nu le vom, noi nu consumăm nimic din judecata sănătoasă, sau mai bine zis din facultățile gândirei, ei acestea rămân în noi pentru totdeauna. Și tu privește acum înțelepciunea acestui fericit, căci el n'a zis că „cuvântul lui Christos să fie întru voi“ însă ce? „să locuiască întru voi“ și încă nu cum s'ar brodi, ci „cu îmbelsugare“.

„Intru toată înțelepciunea învățându-vă și înțeleptindu-vă pre voi înși-vă“. Sub numele de înțelepciune el înțelege virtutea, precum de ex. smerenia este o virtute, eleimosina este o virtute, și altele de acest fel, virtuți se numesc, pe când cele contrare sunt rezultate din lipsă de înțelepciune, sau din prostie, ca de ex. cruzimea care nu este rezultată decât din

lipsă de minte. De aceea, de multe ori el numește păcatul în general nebunie, după cum zice și Profetul: „Zis-a cel nebun întru inima sa, nu este Dumnezeu“, și iarăși: „Impuțitu-s'au și au putrezit ranele mele de cătră fața nebuliei mele“ (Ps. 13, 1. 37, 6). Și în adevăr, ce poate fi mai prostesc decât ca cineva să se înfășoare în haine scumpe, iară pe frații lui să-i privească goli? Să crească și să hrănească câni, iar pe cel ce poartă în el chipul lui Dumnezeu să'l lase flămând? Ce poate fi mai prostesc, decât ca cineva să creadă în mod simplu că lucrurile omenești sunt nimic, iară de fapt el se alipește de ele, ca de niște lucruri nemuritoare? După cum deci, nimeni nu poate fi mai fără de minte ca acesta, tot așa nu este nimeni mai înțelept ca cel ce săvârșește fapte bune. Căci privește cum el este plin de înțelepciune: împărtășește și pe alții din ceea-ce are, este milostiv, este filantrop. El știe că natura este comună tuturor, știe că valoarea banilor nu este de nimic, și că el trebuie să cruțe mai de grabă corpurile altora, decât banii ce-i are. Cel ce disprețuește slava, este întru tot înțelept, el cunoaște lucrurile omenești. Cunoștința lucrurilor dumnezeiești și omenești este o adevărată filosofie. El știe prin urmare că acestea sunt omenești, iară acelea dumnezeiești, și de aceea fuge de acestea și face pe acelea. Știe totodată a și mulțami lui Dumnezeu întru toate, iară viața de față nu o prețuește întru nimic. De aceea nici nu se încântă la vederea aurului celui mult, și nici nu se întristează de împrejurări contrare.

Iată de ce este absolut trebuitoare cunoștința sfințelor scripturi. Pentru această cunoștință însă, nu ai nevoie și nici nu așteptă alt dascăl, căci ai acolo cuvintele lui Dumnezeu. Nimeni nu te va învăța atât de bine ca acelea. Dascălul pământesc dese-ori este urât din cauza slavei deșarte și a zavistiei lui. Auziți, vă rog, toți muritorii, și procurați-vă cărțile sfinte, medicamentele sufletului. Dacă nu voți nimic alt, cel puțin procurați-vă Noul Testament, Apostolul, Faptele Apostolilor, Evangheliile, ca să le aveți dascăli în permanență. De vei avea vre-o supărare, caută în el (N. T.) ca într'un depozit de medicamente, ia de acolo mângâierea în suferința ce ai. Dacă ai vr'o pagubă, dacă s'a întâmplat vr'o moarte, sau vr'o pierdere a unuia dintre

amen

ai tăi, caută în el, și încă nu numai să cauți, ci să ieși de acolo totul și să le ai în cugetul tău. Aceasta este cauza tuturor relelor, de a nu cunoaște sf. scripturi. Plecăm la războiu fără arme, și cum vom putea să scăpăm teferi? Este de dorit de a putea scăpa chiar cu armele ce avem, dar încă să ne mai gândim la scăpare, când nici nu le avem!

Nu aruncați totul asupra noastră; sunteți oi cuvântătoare, și nu necuvântătoare. Sunteți ființi logice și nu nelogice. Multe vă îngăduie și vouă Pavel. Cei ce învață, nu stau veșnic la învățatură, fiindcă nu vor mai învăța niciodată. Dacă vei învăța veșnic, niciodată nu vei ști. Dacă vei învăța într'una, niciodată nu vei ajunge să aprofundezi ceea-ce ai învățat, ci numai atunci vei ști cu adevărat, când vei învăța și tu pe altul. Oare cei ce învață meșteșuguri nu stau anumite timpuri la lecțiuni? Astfel deci, noi cu toții hotărîm timpul anumit pentru învățatură, și dacă cineva învață veșnic, e o vie dovadă că nu știe nimic. Această hulă a aruncat-o Dumnezeu Iudeilor prin gura Prorocului: „Voi ce vă purtați din pîntece și învățați din pruncie până la bătrînețe“ (Is. 46, 3. 4). Dacă nu ați fi așteptat în totdeauna aceasta, nu s'ar fi întors îndărăt totul. Dacă ar fi cu putință ca cei învățați să învețe și îi pe alții, ar fi progresat lucrul nostru, ar fi dat învățătura altora, și astfel ni-ar fi venit și nouă în ajutor. Spune-mi, dacă cineva s'ar duce la un dascăl, și apoi ar rămânea acolo timp îndelungat spre a învăța literile alfabetului, oare prin aceasta n'ar aduce o prea mare îngreuiare dascălului? Până când să vă tot vorbim despre viață? Pe timpul Apostolilor nu eră așa, ci într'una ieșau dela învățatură cei deja învățați, și aceștia înlocuiau pe dascălii lor în învățarea altora. Numai așa au putut apostolii să perindeze lumea întreagă, fiindcă nu erau legați într'un singur loc. De câtă învățatură credeți voi că au nevoie frații voștri cei de pe câmp, cum și casnicii lor? Inșă voi mă țineți pe loc ca pironit. Mai 'nainte de a se găsi capul în bună stare, e de prisos de a vorbi de corp. Totul aruncați asupra noastră. Voi ar trebui numai ca să învățați dela noi, înșă femeile și copiii să învețe dela voi. Voi totuși toate le lăsați în sarcina noastră, și de aceea avem o mare greutate.

„Învățându-vă și înțeleptindu-vă pe voi înși-

vă cu psalmi, și cu laude, și cu cântări duhovnicești“. Privește acum și partea ușoară și mulțămitoare, pe care Pavel o arată credincioșilor. Fiindcă cetirea aduce oarecare osteneală și e foarte plictisitoare, el nu-i îndreaptă la istorie, ci la psalmi, care în acelaș timp încântă sufletul celui ce îi pronunță, și tot-odată înlătură pe nesimțite oboseala. „Cu laude, zice, și cântări duhovnicești“. Acum însă copiii voștri recitează ode și cântări satanicești, ca și bucătarii, ca și cei ce vă târguiesc cele pentru case, ca și dăntătorii, iară cât pentru psalmi îi nu știu nici unul măcar, ba înă faptul acesta ar fi considerat de rușinos și ridicol. Și de altfel din psalmi noi scoatem o mare filosofie, și numai de acolo putem scoate mântuirea de relele cele multe. Din cauza aceasta toate răutățile se țin de dânșii. În ce fel de pământ se găsește planta, de acelaș fel va fi și rodul ei; dacă pământul e nisipos și sărat și rodul va fi la fel; dacă el va fi dulce și gras, asemenea va fi și rodul. Tot așa și învățăturile sunt pentru om ca un izvor, ca o sorginte de bunuri sau rele, după cum sunt și ele.

Învată copilul tău a cânta psalmi de aceia cari sunt plini de filosofie, — mai ales în privința înțelepciunii, și cu deosebire în privința îndepărtării de cei răi, găsești sfaturi chiar la începutul cărței psalmilor. De aceea și Profetul de aici, adecă dela înțelepciune, își începe psalmii, zicând: „Fericit bărbatul care n'a umblat în sfatul necredincioșilor“ și mai departe adaogă: „Și pe scaunul pierzătorilor n'a șezut“, și iarăși: „N'am șezut cu adunarea deșărțaciunii“, și iarăși: „Defăimează-se înaintea lui cel ce violențește, iară pe cei ce se tem de Domnul îi mărește“ (Ps. 1, 1. 2, 25, 4. 14, 4), care toate nu sunt decât sfaturi spre a fi în contact numai cu cei buni. Și de acestea vei găsi acolo multe. Vei găsi sfaturi date pentru înfrânarea pântecelui, pentru stăpânirea mânei de furtișaguri, pentru desfrânare, pentru a nu fi lacom, că bogățiile, slava și altele de acest fel, nu înseamnă nimic. Când tu vei îndruma pe copil din vârsta cea fragedă spre acestea, puțin câte puțin îl vei ridica și la altele mai 'nalte. Psalmii de acestea au, imnurile de asemenea nu conțin

Copie

în ele nimic omenească. Când el va învăța cele din psalmi, atunci va ști și imnuri, care sunt cântări dumnezeiești. Puterile cele de sus imnuri înaltă stăpânului, iar nu cântări. „Nu este frumoasă lauda în gura păcătoșului, că nu este dela Domnul trimisă lui“ (Sirach, 15, 9) și iarăși: „Ochii mei peste credincioșii pământului, ca să stea împreună cu mine“ (Ps. 6, 7) și iarăși: „Nu va locui în mijlocul casei mele cel ce face mândrie“ (Ibid.) și iarăși: „Cel ce umblă în calea fără prihană, acela îmi va slujî mie“ (Ibid.), — așa că îi asigurați nu numai cu prietenii să nu se amestece în fapte urâte, dar chiar nici cu familiarii lor. Pentru că cele mai multe rele vin de acolo, că noi punem în contact copiii cu slugile. Dacă copiii, cu toată dragostea ce o au din partea părinților, și cu toată îngrijirea părintească, și deabia pot fi scăpați, — dar încă când îi încredințăm slugilor, care se poartă cu dânșii ca cu niște dușmani, nădăjduind a-i face mai blânzi, dacă îi vor tâmpi și i vor face vicleni, și de nimic buni. Înaintea tuturor celorlalte, aceasta să urmărim în creșterea copiilor. „Iubit-am pe cei ce iubesc legea ta“, zice, și deci și noi aceasta să o căutăm, și pe astfel de oameni să iubim.

Pentru ca copiii să se înțeleptească, asculte pe Prorocul care spune: „Că șalele mele s'au umplut de ocări“ (Ps. 36, 8), și iarăși: „Pierdut-ai dela tine pe tot cel ce curvește“ (Ps. 72, 27). Și cum că trebuie a stăpâni pântecetele, audă-l pe dânșul ce spune: „Și încă mâncarea fiind în gura lor . . . a ucis pe cei mai mulți ai lor“ (Ps. 77, 34. 35). Cum că trebuie a ne stăpâni de bogății, iată ce spune: „Bogăția de ar curge, nu vă lipiți inima de ea“ (Ps. 61, 11), și în privința slavei: „Nu se va pogori cu dânșul slava lui“ (Ps. 48, 18). Că nu trebuie a râvni pe cei răi, iată ce spune: „Nu râvni celor ce viclenesc, nici pizmuî celor ce fac fărădelege“ (Ps. 36, 1). În privința tiraniei, iată ce zice: „Văzut-am pe cel necurat prea înălțându-se și ridicându-se ca chedrii Livanului, și am trecut și iată nu eră,

și l'am căutat pe el, și nu s'a aflat locul lui" (Ps. 36, 35. 36). Că toate cele prezente nu trebuie a le băga în seamă: „Fericit-au pe poporul, căruia sunt acestea: fericit este poporul, căruia Domnul este Dumnezeuul lui" (Ps. 143, 18). Cum că este răsplată, iată ce spune: „Că tu răsplătești fiecăruia după faptele lui". De ce el nu răsplătește în fiecare zi: „Dumnezeu este judecător drept și tare, îndelung răbdător și neaducând mânie în toate zilele (Ps. 7, 12). Cum că umilința este un lucru bun: „Doamne, zice, nu s'a înălțat inima mea" (Ps. 130, 1). De asemenea că mândria este un lucru rău: „Pentru aceasta, i-a cuprins, zice, mândria lor până în sfârșit" (Ps. 72, 6) și iarăși: „Dumnezeu mândrilor li stă împotriva", și iarăși: „Impărțit-a, dat-a săracilor, dreptatea lui rămâne în veac" (Ps. 111, 9). De asemenea iată cum laudă pe omul milostiv: „Bun este bărbatul care se îndură și împrumutează" (Ps. 111, 5). Și în fine vei găsi în cartea psalmilor multe învățături morale și pline de filosofie. Așa de ex. privește cum este amenințat cel ce clevește pe aproapele său: „Pe cel ce clevește întru ascuns pe vecinul său" zice, pe acela am gonit" (Ps. 100, 6).

Care este imnul pe care'l înalță lui Dumnezeu puterile cele de sus? Imnul acesta îl cunosc credincioșii. Ce spun Cherubimii sus? Ce spuneau Ingerii? „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu" (Luca, 2, 14). De aceea după cântări vin imnurile, ca ceva mai perfect. „Cu psalmi, zice, cu laude (imnuri) și cu cântări duhovnicești întru dar cântând întru inimile voastre Domnului". Sau că poate înțelege aici: «că prin char v'a acordat acestea Dumnezeu», sau «întru cântări prin char», sau «învățându-vă și îndemnându-vă întru char», sau că poate prin char aveau toate aceste daruri, sau că este o explicație, în loc de «din charul duchului».

„Cântând, zice, întru inimile voastre Domnului", adică nu simplu, din gură numai, ci cu băgare

de samă, căci aceasta înseamnă a cânta lui Dumnezeu, iară altminterea înseamnă a cânta aerului, unde vocea se împrăstie în zadar. «Nu cânta pentru ochii lumii» zice, ci chiar în târg de ești, poți să cânti în sine-ți lui Dumnezeu, fără să audă cineva, fiind-că și Moisi așa se ruga, și era auzit, căci zice: „Ce strigi către mine“? (Exod. 14, 15), de și el nu strigă, ci se rugă cu voce strigătoare numai în mintea sa, pentru care numai Dumnezeu a auzit. Nimic nu te împiedecă de a te ruga și preumblându-te, destul ca inima să-ți fie sus.

„Și orice faceți cu cuvântul sau cu lucrul, toate într-un numele Domnului Iisus, mulțămind lui Dumnezeu și Tatăl prin el“ (Vers. 17). Dacă noi facem așa, dacă numele lui Christos este invocat în faptele noastre, nimic necuviincios nu vom face, nimic necurat. Dacă mănânci, dacă bei, dacă te însori, dacă călătorești, toate în fine într-un numele lui Dumnezeu să le faci, adecă invocându-l pe el de ajutor. Mai înainte de orice lui să te rogi, și după aceea să începi lucrul. Voi ești să-ți spun ceva? Ei bine, numele lui pune-l înaintea ori-cărei întreprinderi. De aceea și noi în epistolele noastre punem la început numele Domnului nostru. Unde va fi numele lui Dumnezeu, toate sunt bune și fericite. Dacă numele consulilor inspiră încredere în diferitele acte publice, cu atât mai mult numele lui Christos. Sau că poate prin aceste cuvinte zice: «toate să le faceți și să le graiți, după Dumnezeu, și nu introduceți pe îngerii». Mănânci? Mulțamește lui Dumnezeu, și atunci, și după aceasta. Te culci? Mulțamește lui Dumnezeu, și atunci, și după sculare. Te duci în târg? Tot așa fă. Nimic lumesc, nimic pământesc. Toate fă-le într-un numele Domnului, și toate îți vor merge după dorință, căci ori și unde se va întrebuinta numele Domnului, totul va progresa. Dacă numele lui scoate draci, alungă boale, apoi cu atât mai mult va putea să-ți fie de ajutor în întreprinderi.

Dară oare ce înseamnă a face „cu cuvântul, sau cu lucrul“? Adecă sau dorind, sau făcând. Ascultă cum Abraam a trimis pe sluga sa într-un numele lui Dumnezeu, cum David a ucis pe Goliath într-un numele lui Dumnezeu. Mare și minunat este numele lui. De asemenea și Iacob trimitând pe fiii săi li-a zis: „Iară

Dumnezeul meu să vă dea vouă char înaintea omului“ (Facer. 43, 14). Cel ce face așa, are pe Dumnezeu ca tovarăș, și fără de dânsul nimic nu îndrăznește a face. Prin faptul că l'ai invocat, l'ai cinstit, și deci îți va resplăti și îți va înlesni întreprinderile tale. Chiamă pe Fiul, mulțamește Tatălui. Căci când Fiul este chemat în ajutor, este chemat Tatăl, și mulțamind Tatălui, mulțamești Fiului. Acestea să învățăm a le face, nu numai cu vorba, ci și cu fapta.

Nimic nu este egal cu numele lui Dumnezeu; acesta pretutindeni este minunat. „Mir vărsat este numele tău“ (Cânt. Cânt. 1, 2) zice, așa că cel ce pronunță numele lui, imediat se umple de mireazmă bine mirositoare. „Nimeni nu poate numi pe Domnul Iisus, fără numai întru Duchul sfânt“ (I Corinth. 12, 3). Dacă tu zici. «In numele Tatălui, și al Fiului, și al Duchului sfânt» cu credință, totul ai făcut. Astfel numele acesta pronunțat în boale, este înspăimântător. De aceea diavolul pizmuind cinstea ce ni s'a acordat de Dumnezeu — căci privește câte nu a făcut Dumnezeu prin botezul ce-l căpătăm, că prin botez a creat din nou pe om, și altele multe — a introdus cinstea îngerilor, ca și cum printrânșii ne apropiem de Dumnezeu. Dealtfel așa sunt fermecătoriile dracilor. Chiar de ar fi Inger, sau Archangel, sau Cherubim, tu nu îngădui una ca aceasta, fiindcă chiar nici aceste puteri nu primesc o astfel de cinste, ci se dau îndărăt când văd pe stăpânul a toate necinstit. «Eu te-am cinstit, zice, și ți-am spus: invoacă pe Dumnezeu, și tu îl necinstești pe el»?

Dacă tu pronunți numele lui cu credință, vei alunga și boalele, și pe demoni. Dar dacă poate nu se alungă boala, apoi aceasta nu vine din neputință sau din slăbiciunea puterii sale, ci mai mult din interesul chiar al celui bolnav. „După numele tău Dumnezeule, zice, așa și lauda ta“ (Ps. 47, 9). Prin numele acesta lumea s'a întors la credința adevărată, tirănia a fost desființată, diavolul a fost călcat cu picioarele, cerurile s'au deschis. iară noi ne-am renăscut prin acest nume. Dacă avem în noi acest nume, apoi vom străluci. Numele acesta face și mucenici, și mărturisitori. Acest nume deci să'l avem și să'l stăpânim ca pe un mare

dar, ca astfel să viețuim întru slavă, și să mulțămim lui Dumnezeu, ca să ne învrednicească bunătăților celor făgăduite tuturor celor ce-l iubesc pe dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

„Femei, plecați-vă bărbaților voștri, precum se cuvine întru Domnul. Bărbați, iubiți-vă femeile voastre, și nu vă amăriți asupra lor. Fii, ascultați pe părinții voștri întru toate, că aceasta este bine plăcut întru Domnul. Părinți, nu vă întăriți pe fiii voștri întru mânie, ca să nu se mâhniască. Slugi, ascultați pe stăpânii voștri cei după trup întru toate, nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor, ci întru dreptatea inimei temându-vă de Dumnezeu. Și tot orice faceți, din suflet să faceți, ca Domnului, iară nu ca oamenilor. Știind că dela Dumnezeu veți lua răsplătirea moștenirii, că Domnului Christos slujiți. Iar cel ce face nedreptate, va lua ceea-ce a făcut cu nedreptate, și alegere de față nu este la Dumnezeu.

„Stăpâni, ce este cu dreptul, și ce este tocmeala slugilor să dați, știind că și voi aveți Domn în ceruri“ (Cap. 3, 18 — cap. 4, 1).

De ce oare nu peste tot locul în epistolele sale poruncește acestea, ci numai în această epistolă, în cea către Efeseni, în cele către Timotheiu și Tit? Pentru că eră firesc de a fi în aceste cetăți astfel de neînțelegeri și împărecheri; sau că eră posibil ca în celelalte să fi fost progresat ii, și acum li cerea ca să fie ascultat și în aceste chestiuni. De altfel ceea-ce li spune aici,

este adresată tuturilor. Epistola de față are mare asemănare în această privință cu cea către Efeseni. Pentru că dacă el scria unor bărbați cari trăiau în pace, pe când ii poate aveau nevoie ca să cunoască ceva despre dogmele cele înalte, de care încă erau lipsiți, apoi nu trebuia să li scrie despre astfel de chestiuni; și dacă ii erau mângâiați în ispitele lor, era de prisos de a auzi de acestea. Așa că eu gândesc că biserica de aici era deja bine consolidată, și că acestea sunt zise cam pe la sfârșit.

„Femei, plecați-vă bărbaților voștri, precum se cuvine întru Domnul“, în loc să zică «plecați-vă, sau supuneți-vă pentru Dumnezeu, fiindcă aceasta vă înfrumusețează pe voi, iară nu pe ii». El nu vorbește aici de acea supunere despotică, sau de supunerea cea dela natură, ci de supunerea cea către Dumnezeu.

„Bărbați, iubiți-vă femeile voastre, și nu vă amărâți asupra lor“. Privește iarăși, cum el îndeamnă într'un mod foarte potrivit. După cum în epistola către Efeseni pune înainte teama și iubirea, tot așa și aici pune înainte iubirea și amărârea, pentru că se poate ca iubind să se și amărască cineva. Ceea-ce el spune, așa și este, și pare că ar zice: «Nu vă certati între voi, căci nimic nu poate fi mai amar ca cearta; nimic nu poate fi mai supărător ca zăzania dintre bărbat și femeie; căci certele și luptele pe tăcute contra persoanelor iubite sunt pline de amărăciune». Și arată că aceasta provine din prea multa amărâre, ca să ajungă cineva de a se răscula contra membrului său, contra tovarășului său în căsnicie. Datoria bărbatului este de a iubi, iar a femeii de a urma pe bărbat. Dacă fiecare își îndeplinește această datorie, toate sunt în ordine.

Fiindcă dacă femeia este iubită, devine și ea iubitoare; și dacă ea se supune bărbatului, acesta devine îngăduitor și blând. Privește acum, că chiar în natură astfel este ordinea, că unul să iubească, celălalt să se supună. Când cel ce stăpânește iubește pe cel stăpânit,

atunci totul merge bine. Nu atâta se cere iubirea celui stăpânit către stăpânitor, pe cât se cere din partea acestuia către cel stăpânit, căci din partea aceluia este ascultarea și supunerea. Când femeia își arată grațiile ei, și bărbatul e coprins de poftă, nimic alt nu probează, decât că aceasta se face sub îmboldul dragostei.

Deci dacă femeia ta se supune, tu nu'ți luă ifos de stăpân absolut; și nici tu, femeie, dacă bărbatul te iubește, să nu te înfumurezi. Nici dragostea bărbatului să nu îngâmfe pe femeie, și nici supunerea aceștia să nu înfumureze pe bărbat. De aceea ți-a supus ție pe femeie, pentru ca tu mai mult să o iubești, și de aceea a ordonat ca el să te iubească, pentruca tu, femeie, mai cu ușurință să suferi a te supune. Nu te teme dacă ești supusă, pentrucă a te supune celui ce te iubește, nu are în sine nici o greutate. Nu te teme când ți se spune, că ești datoare de a urmă pe bărbat. Altin-trelea nu ar putea fi legătura. Deci ai căpetenia tre-buitoare dela natură, ai și legătura aceea a dragostei. Ca una ce ești mai slabă dela natură, te-a lăsat a fi tolerată de bărbat.

„Fii, ascultați pe părinții voștri întru toate, că aceasta este bine plăcută întru Domnul“. Iarăși pune aici „întru Domnul“, în acelaș timp stabilește și legile ascultării și ale sfiirei și umilinței lor cătră părinți. „Că aceasta, zice, este bine plăcută întru Domnul“. Privește, cum el voește a le face toate nu numai dela natură, sau împinși de înseși firea lucrurilor, ci pentru-că sunt și plăcute lui Dumnezeu, și că făcându-le vom avea plată dela Dumnezeu.

„Părinți, nu vă întăriți pe fiii voștri întru mânie, ca să nu se mânăască“. Iată și aici su-punere și iubire. Și n'a zis «iubiți pe fiii voștri», căci aceasta e natural, înseși firea silește pe părinți de a i iubii,—ci îndreaptă ceea-ce trebuie; aici și iubirea este mai arzătoare, fiindcă și supunerea este mai mare. Pretutindeni sf. scriptură pune ca exemplu raportul dintre bărbat și femeie, însă aici, adecă în privința dra-gostei cătră fii, ce spune? Ascultă pe Prorocul care zice: „In ce chip miluește tatăl pe fiu, a miluit Dom-nul pe cei ce se tem de dânsul“ (Ps. 102, 13), și iarăși pe Christos zicând: „Care om este dintre voi, dela care de va cere fiul său pâne, au doară piatră îi va da lui?“ (Math. 7, 9). „Părinți, nu vă întăriți pe fiii voștri întru mânie, ca să nu se mânăască“. Ceea-ce el știa că poate ațîța mai mult pe copii, aceasta a pus, și poruncește părinților într'un

mod mai prietenesc. Aici nu mai pune pe Dumnezeu, ci mișcă spre milă pe părinți și li așită dragostea lor către fii. „Nu vă întăriți pe fiii voștri întru mânie“, adică, «nu-i deprindeți a fi veșnic certați pentru nimicuri, ci sunteți datori de a și iertă în anumite cazuri».

Apoi trece la al treilea principiu, unde este dragoste, însă nu firească ca mai sus, ci din obișnuință, și izvorită din înseși autoritatea stăpânului și din fapte. Aici iubirea este lăsată la o parte, în schimb însă se vorbește mai cu putere despre supunere; în aceasta stăruiește mai cu seamă, voind ca ceea-ce au dela natură cei dintâi, aceea să se dea acestora prin supunere. Așa că nu vorbește aici către servitori numai în favorul stăpânilor, ci chiar și în favorul lor, ca adică prin purtarea lor să se facă doriți și indispensabili stăpânilor. Nu spune însă aceasta pe față, ca să nu se îngâmfe. „Slugi, zice, ascultați pe stăpânii voștri cei după trup în toate“. Privește, cum el pururea aceste nume le înșiră în aceeași ordine: femei, copii, slugi, și cum chiar din început li pune înainte datoria de supunere. Dar, pentru ca nu cum-va îi să se scârbească, adaoge imediat: „Cei după trup“. «Ceea-ce tu ai mai bun, zice, adică sufletul, ți s'a eliberat; deci servirea ta este momentană». „Nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor“, adică «slujba ce-ți este poruncită de lege fă-o ca din teamă către Christos. Supune-ți spiritul, ca astfel să nu ți se pară slujba ca o silă. Chiar dacă poate nu vede stăpânul ceea-ce faci, tu fă cele convenite spre cinstea lui, și atunci este învederat că tu faci slujba pentru teama ce o ai de ochiul cel neadormit». „Nu numai înaintea ochilor slujindu-li ca cei ce vor să placă oamenilor“, căci atunci voi veți fi vătămați. Ascultă ce spune Profetul: „Că Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor“ (Ps. 52, 7). Privește apoi cum apostolul îi cruță, în acelaș timp îi pune și în bună rânduială. „Ci întru dreptatea (nerăutatea) inimii, temându-vă de Dumnezeu“, căci dealtmintrelea nu este nerăutate, ci ipocrizie. Când tu faci altceva de ceea-ce ești dator a face, când în fața stăpânului faci ceea-ce

*fica de
Dumnezeu*

trebuie, iară în lipsa lui faci cu totul altceva, aceasta nu va să zică nerăutate, ci ipocrizie. De aceea nici n'a zis simplu „întru dreptatea inimii“ ci „temându-vă de Dumnezeu“. Aceasta înseamnă a se teme cineva de Dumnezeu, când chiar de nu vede nimeni, el totuși face ceea-ce este bine, iară nu ceea-ce este rău. Dacă noi facem binele numai de ochii oamenilor, atunci înseamnă că ne temem de oameni, și nu de Dumnezeu.

Ai văzut cum îi pune în orânduială? „Tot ceea-ce faceți, zice, din suflet să faceți, ca Domnului, iară nu ca oamenilor“. El nu voește a-i scăpa numai de ipocrizie, ci și de lene. Când îi nu au nevoie de privilegierea stăpânilor, din servitori devin liberi, căci expresiunea „din suflet“ aceea înseamnă, adecă din dragoste, nu din silă ca servitori, ci din libertate și din propria voastră voință. Și care este plata? „știind, zice, că dela Dumnezeu veți lua răsplătirea moștenirii“, căci este sigur că dela dânsul veți lua plata. Și cum că Domnului slujiți, dovadă din aceasta: „Iară cel ce face nedreptate, va lua aceea-ce a făcut cu nedreptate“. Aici el adeverește vorba dinainte. Pentruca să nu se pară cuvintele acelea ca o lingușire, «va lua, zice, plata nedreptății ce a făcut, adecă va primi pedeapsa meritată». „Că nu este alegere de față la Dumnezeu“. «Și ce este, dacă tu ești slugă? Nu e nici o rușine de aici». Aceasta ar fi trebuit să o spună stăpânilor, după cum a făcut în epistola către Efeseni. Dar mi se pare că aici face aluziune la stăpânii Elini. «Și ce este dacă stăpânul tău este Elin, și tu Creștin? Nu se caută persoanele, ci faptele; astfel că și în asemenea caz trebuie a sluji cu dragoste».

„Stăpâni, ce este cu dreptul, și ce este tocmeală slugilor să dați“. Dar ce este „cu dreptul“? și ce este „tocmeala“? Adecă «să li dați totul cu îmbelșugare, să nu-i lăsați a avea nevoie, ci să li resplățiți ostenelele lor. Dacă am zis că vor lua plată dela Dumnezeu, n'am înțeles ca să'i lipsiți de drepturile lor». În alt loc însă a zis: „Slăbind îngrozirea“ (Efes. 6, 9), dar acolo el a voit a-i face pe stăpâni mai blajini, căci erau desăvârșiți, — ca creștini, — ca și cum

li-ar fi zis: „Cu ce măsură veți măsura, cu aceea vi se va înapoia“ (Math. 7, 2). În epistola de față expresiunea «că alegerea de față nu este la Dumnezeu» este adresată slugilor, și nu stăpânilor, ca în cea către Efeseni. Aici se adresează slugilor, ca să priceapă stăpânii. Când noi pronunțăm ceea-ce trebuie nu către cel în drept, ci către un altul, am reușit a-l convinge nu atâta pe acela, cât pe cel vinovat. «Și voi, zice, să știți că Dumnezeu nu caută în fața oamenilor». Mai departe el a făcut servirea în general comună și unora și altora, căci zice: „Știind că și voi aveți Domn în ceriuri“.

Rugăciune

„La rugăciune așteptați¹⁾ (stăruiți), priveghind întru dânsa cu mulțămită“ (vers 2). Fiindcă a stărui în rugăciuni, face pe cineva de multe ori a se moleși, a se lenevi, de aceea zice: „priveghind“ adică fiind treji, și nu distrați, căci diavolul știe cât folos aduce rugăciunea. Știa și Pavel cum se îngreuiiau mulți la rugăciune, și de aceea zice: „Stăruiți la rugăciune“, ca și cum vorbește de ceva îngreunător. „Priveghind întru dânsa cu mulțămită“. «Aceasta să fie treaba voastră, zice, ca în rugăciuni să mulțămiți lui Dumnezeu, și pentru cele văzute și pentru cele nevăzute, și pentru cele ce am făcut bine, fie de voe, fie de nevoe, și pentru împărăția cerurilor, și pentru gheena și pentru neazuri, și pentru liniștea ce o avem. Căci acesta este obiceiul sfinților de a se ruga, și a mulțămi pentru binefacerile comune». Eu cunosc un bărbat sfânt care se ruga așa fel. Nimic nu zicea decât aceasta: „Mulțămim ție Doamne, pentru toate binefacerile tale, care din ziua dintâiu și până în ceasul acesta ai făcut cu noi nevrednicii. Îți mulțămim pentru cele care le știm și care nu le știm, pentru cele arătate și cele nearătate, pentru cele cu fapta și cu cuvântul, pentru cele de voe și fără de voe, și pentru toate cele făcute cu noi nevrednicii. Îți mulțămim pentru neazuri și pen-

Treaba voastră :)

! Stăpâni
• elini (păgâni)

} !

Rugăciune
de
mulțămire

¹⁾ Notă. Traducerea din ediția de Buzău, a verbului προσκαρτερεῖτε — așteptați — nu este exactă, fiindcă verbul προσκαρτερεῖν înseamnă a dăinui, a stărui în împlinirea unei dorinți. Deci traducerea justă și cu înțeles ar fi: „La rugăciune stăruiți, priveghind...“ (T. 1901)

tru liniște, pentru gheena și pentru pedeapsa de acolo, pentru împărăția cerurilor. Te rugăm, păzește sufletul nostru ca să fie sfânt, având cugetul curat și vrednic de filantropia ta. Tu, care ne ai iubit pre noi într'atât, încât ai dat și pe Fiul tău cel unul născut pentru noi, învrednicește-ne a ne face vrednici de iubirea ta. Dă-ni înțelepciunea întru cuvântul tău și întru frica ta. Unule născut Christoase, însuflă-ni puterea cea dela tine. Tu Dumnezeu care ai dat pre Fiul tău cel unul născut pentru noi, și ai trimis pe Duchul tău cel sfânt, spre iertarea păcatelor noastre, iartă-ni nouă orice am greșit, cu voe, sau fără de voe, și nu ne socoti păcatele noastre. Pomeneste Doamne, pe toți cari chiamă în ajutor numele tău cel sfânt întru adevăr. Pomeneste pre toți cari ni-au făcut nouă bine, sau ni-au voit rele, căci toți suntem oameni". Apoi adăogând rugăciunea credincioșilor, sfârșea cu aceasta ca legătură, făcând rugăciunea pentru toți. Multe bunătăți ni acordă nouă Dumnezeu și fără voea noastră, multe încă, și chiar cele mai multe fără știința noastră, căci când noi îl rugăm pentru lucruri contrare poate nevoilor noastre, și el face cu totul din contra, e dovadă vie că ni face bine fără să știm.

„Rugându-vă împreună și pentru noi“ (vers. 3). Privește umilința acestui fericit, căci se pune în urma tuturor. „Ca Dumnezeu să deschidă nouă ușa cuvântului, să grăim taina lui Christos“. Vorbește aici de ușă, intrare și curaj. Vai! Ce luptător minunat! El nu zice «să vă rugați pentru mine ca să scap din legături» ci legat fiind el roagă pe alții ca pentru un lucru mare, ca să aibă curaj! Ambele sunt lucruri mari: și calitatea persoanei, și calitatea faptului. Vai! Câtă demnitate!

„Taina lui Christos“ zice, prin care arată, că nimic nu'i este mai de dorit, decât să grăiască Taina lui Christos. „Pentru care sunt și legat“ zice, „Ca să o arăt pre ea precum se cade mie a grăi“

uraj

ura lui

sto

(vers. 4), adecă cu curaj, iară nu sfindu-mă. Legăturile îl arată pe el, legăturile îl pun în evidență, și nu'l întunecă. «Cu mult curaj» zice. Dar spune-mi: tu ești legat și pe alții rogi ca să pună rugăciuni pentru tine? «Da, zice el; legăturile acestea îmi dau o mai mare îndrăzneală și curaj, însă mă rog de ajutorul lui Dumnezeu, căci am auzit ce spune Christos: „Când vă vor da pe voi, nu vă grijiți cum, sau ce veți grăi“ (Math. 10, 19).

Dar tu privește cum apostolul vorbește aici în sens metaforic, căci zice: „Să deschidă nouă ușa cuvântului“, de unde se poate vedea curajul și sinceritatea lui, vorbind astfel pe când deja era în legături, ca și cum ar zice «să îmblânzească inimile lor». Dar n'a zis chiar așa, ci «să ni dea nouă curaj» adecă cerea ceea-ce avea deja, și aceasta o zice din smerenie. În această epistolă arată pentru ce Christos n'a venit mai înainte, iară timpul acela îl numește umbră a adevărului. „Iară trupul al lui Christos“ zice, așa că trebuia a se obișnui lumea în umbră. Tot odată se mai probează și dragostea cea mare ce el o avea către dânșii. «Pentru ca voi să ascultați și să înțelegeți, eu, zice, am fost legat».

¹⁾ Iarăși pune la mijloc legăturile lui, pe care eu le iubesc cu patimă, căci ele îmi reîntineresc inima, pentru că pururea îți provoacă dorul de a vedea pe Pavel scriind în legături, predicând, botezând și catichizând în legături! Pentru toate bisericile de peste tot locul i se raportă lui, pe când se găsea legat, cele mai multe el le clădia fiind în legături, căci tocmai atunci el eră mai ușor de dezlegat. Ascultă-l chiar pe dânșul ce spune: „Cei mai mulți din frați întru Domnul nădăjduindu-se pentru legăturile mele, mai mult cutează fără de frică a grăi cuvântul“ (Filipp. 1, 14). Și pentru dânșul aceiași mărturisește, când zice: „Căci când slăbesc atunci sunt tare“ (II Corinth. 12, 10). De aceea și zicea el: „Dar cuvântul lui Dumnezeu nu se leagă“ (II Timoth. 2,

¹⁾ *Partea morală.* Laudă adresată legăturilor lui Pavel, și cum că legăturile pentru Christos sunt cea mai strălucită podoabă. Despre eleimosină și prudență, și contra celor ce se împodobesc. (Veron).

Legăturile lui Christos sunt cea mai

9). Eră legat la un loc cu criminaliștii, cu tâlharii cei legați cu lanțuri de mâni și de picioare, cu asasinii, el Pavel, el dascălul lumii întregi, el care s'a ridicat până la al treilea cer, el care a auzit cuvinte ce nu se pot grăi! Dar tocmai atunci drumul lui era mai grabnic făcut. Cel legat se dezlega, și cel ce nu eră legat se legă. Cel legat făcea ceea-ce voia, iară cel dezlegat pe lângă că nu'l putea împedeca, dar nici măcar nu eră stăpân pe propria sa voință. Ce faci ușuraticule? Nu cumva Pavel este drumet pământesc? Nu cumva el se luptă în stadiul nostru? Petrecerea lui în ceruri este, și pe cel ce aleargă către cer, nu'l pot legă cele pământeste și nu'l pot stăpâni. Nu vezi tu petrecându-se acelaș lucru cu soarele? Poți să pui ori-câte legături vei voi razelor sale, și totuși nu'l vei putea opri din drumul său. Deci nici pe Pavel nu'l poți opri, și încă cu atât mai mult pe el, decât pe soare, căci el a primit mai mult dar decât acela, fiindcă nu poartă cu el numai lumina noastră ordinară, ci lumina cea adevărată.

Despre suferință

Unde sunt acum cei ce nu voesc a suferi nimic pentru Christos? Și ce zic a suferi, când îi nici măcar bani nu vor a cheltui pentru Christos? A fost legat și Pavel odinioară și a fost băgat în temniță, dar fiindcă s'a făcut sluga lui Christos, este slăvit nu prin faptele sale, ci pentru că a pătimit pentru Christos. Și aceasta este minunat în predică, când ea sporește și se împrăștie prin cei ce pătinesc rele pentru Christos, iară nu prin cei ce fac rele. Cine a mai văzut astfel de lupte? Cel ce pătinește rele biruiește, iară cel ce face rele este învins. Acela este mai strălucit decât acesta. Prin legături predica a intrat în lume. «Nu mă rușinez, zice, că predic pe cel restignit, ci încă mă mândresc». Căci înțelege odată, că lumea întreagă a părăsit pe cei dezlegați, și s'a alipit de cei legați, a respins pe cei ce legau și cinstește pe cei ce poartă lanțuri, a urît pe cei ce au restignit pe Christos, și se închină celui restignit.

Nu este minunat numai, că predicătorii evangheliei erau pescari și oameni simpli, ci și aceia, că deși piedicile ce li se opuneau erau din natură foarte mari și grele, totuși împrăștierea predicii și a evangheliei se desfășură cu mai mare putere. Simplitatea lor nu numai că n'a putut împiedica predica, ci încă chiar faptul acesta a contribuit a o arăta în toată splendoarea

Simplitate

ei. Căci ascultă ce spune Luca: „Și știind că oameni necărturari sunt și proști, se mirau“ (Fapt. 4, 13). Legăturile nu numai că nu i împiedicau, ci tocmai aceasta-i făcea mai îndrăzneți. Nu atâta se încurajau discipulii când Pavel era dezlegat, pe cât atunci când el era legat. „Că mai mult cutează, zice, a grăi cuvântul lui Dumnezeu fără frică“. Unde sunt acum cei ce obiectează, că predica nu este dumnezească? Oare simplitatea și prostia apostolilor nu era deajuns ca să-i descurajeze pe dânșii? Așa dar trebuia ca și în cazul de față să-i înfricoșeze, pentru că voi știți că mulțimea în general este stăpânită de aceste două patimi: mândria prostească și frica sau sfiala. Simplitatea lor nu i rușină? Ei bine, cel puțin primejdiile ce li stau 'nainte ar fi trebuit să i înspăimânte. «Dar, zici tu, făceau minuni». Așa dar credeți că ii făceau minuni. Dar poate nu făceau minuni? Apoi atunci aceasta este mai mare minune, că fără să facă minuni ii atrăgeau lumea la credință. A fost legat odinioară și Socrat de cătră Elini, însă ce? Nu oare imediat au fugit discipulii lui la Megara? Nu este așa? Și încă chiar primise dela el învățătura și cuvintele cele despre nemurire. Însă privește în cazul de față: a fost legat Pavel, dar discipulii lui mai mult se încurajau, și cu drept cuvânt, căci nu vedeau predica lui împiedecată. Nu cumva ar fi putut dușmanii ca să i lege limba? Cu aceasta mai ales alerga el. După cum pe călător nu l-ai putea împiedeca în drumul său, dacă nu i-ai lega picioarele, tot așa și pe evanghelist nu l vei putea împiedeca în drumul său, dacă nu i vei lega limba. Și dupe cum acela dacă i legi mijlocul, mai ușor aleargă și se ține drept, tot așa și evanghelistul, când este legat, mai cu succes predică, și mai cu mult curaj încă. Cel legat se spăimântă numai când este legat, adecă când are lanțurile la picioare, dar cel ce disprețuiește moartea cum ar putea să fie legat? Dușmanii lui făceau acelaș lucru, ca și cum ar fi legat umbra lui Pavel și i-ar fi astupat gura. Pentru că în adevăr era din partea lor mai mult o luptă cu umbra lui Pavel. Pe cât era de iubit și dorit de discipulii săi, pe atâta era de temut de dușmani, când îl vedeau că el poartă legăturile cu bărbăție, ca pe niște trofee. Și cununa leagă capul, însă nu l necinstește, ci din contra îl face mai strălucit. Așa și

dușmanii lui, fără voia lor îl încununau cu lanțul acela. Pentru că spune-mi, te rog: cel ce îndrăznise de a sfărâma porțile cele de aramă ale morții, eră cu putință de a fi legat cu fer?

Să avem râvnă și dragoste, iubiților, pentru legăturile acestea. Câte din voi femeilor, vă înfășurați cu aurarii, doriți mai întâu legăturile lui Pavel. Găteala dimprejurul grumazului vostru nu vă face atât de strălucite, pe cât podoaba legăturilor de fer strălucea sufletul aceluia. Deci dacă cineva le dorește acestea, să le urască pe celelalte. Căci ce împărtășire poate fi între moleșire și bărbăție? Ce împărtășire poate fi între împodobirea trupului și filosofie? De acele legături îngerii se sfiesc, iară pe acestea le disprețuesc. Acele legături obișnuiesc a trage cele de pe pământ spre cer, iară acestea pogoară dela cer pe pământ. Cu adevărat că acelea sunt legături, iară nu acestea, acelea sunt adevărata podoabă, și nu acestea; acestea odată cu trupul încătușază și sufletul, pe când acelea împreună cu trupul împodobesc și sufletul. Voi ești poate să cunoști că acelea sunt adevărata podoabă? Spune-mi, te rog, cine atrage mai mult pe privitori, tu sau Pavel? Și ce zic eu de tine? Inseși împărăteasa care este împresurată peste tot cu aurarii, nu ar putea să atragă atât de mult privirile celor de față, căci dacă s'ar întâmpla ca în acelaș timp să între în biserică și împărăteasa și Pavel, toți cei de față și-ar întoarce privirile dela dânsa spre Pavel, și cu drept cuvânt. A vedea pe un om mai presus de natura omenească, neavând nimic omenesc, ci în persoana lui un înger pe pământ, este cu mult mai minunat decât a vedea o femeie împodobită. Astfel de păpușerii se pot vedea și în teatru, și pe la părăzi, și la bae, și în multe locuri, însă a vedea un om încunjurat cu lanțuri, și crezând că poartă cu sine cea mai strălucită podoabă, și nebiruit de acele legături, aceasta nu este doară o priveliște pământească, ci mai mult o priveliște demnă de ceruri. Cine se înfășoară cu legături de acelea, se uită în toate părțile să vadă, cine s'a uitat la el, și cine nu s'a uitat, este plin de mândrie, este cuprins de griji și de mii de alte patimi, pe când cel înfășurat cu legăturile lui Pavel, este lipsit de mândrie, sufletul lui se fălește de ele, este scutit de orice griji, și cu veselie privind spre cer el se înaripează. Dacă mi s'ar întâmpla să văd pe Pavel

Dezleacă
săracului

se îmbracă în Hristos când nu

aplecându-se din cer spre pământ și slobozind glasul său, și dacă același Pavel ar grăi în temniță, eu aș prefera mai mult a-l vedea și auzi în temniță, decât în cer, pentru că atunci când Pavel este în temniță, cei din ceruri se pogoară la el și vin spre a-l auzi. Legătura predicii este legătura lui, temelia predicii este lanțul acela pe care îl purta. Acele legături să le dorim. Și cum este cu putință aceasta? Dacă sfărâmăm și rupem în bucăți pe acestea pe care le avem. Nici un folos nu avem de asemenea legături, ci numai pagubă. Asemenea legături ne va ține acolo legați, pe când legăturile lui Pavel dezleagă asemenea legături. Femeea care se leagă aici cu asemenea legături, legată va fi acolo de mâni și de picioare cu legăturile cele veșnice, pe când cea legată cu legăturile lui Pavel, va purta atunci acele legături ca pe o podoabă strălucită. Leagă-te și tu cu asemenea legături, și dezleagă foamea săracului. De ce strângi și îngrămădești lanțul păcatelor? Intrebi poate, cum aceasta? Ei bine, când tu porți pe trup aurării, iară altul se prăpădește de sărăcie, când tu te înfășori cu atâta aur ca să te bucuri de o slavă deșartă, iară un altul nu are nici ce mânca, prin aceasta oare nu strângi lanțul păcatelor? Infășoară-te cu Christos, și nu cu aur! Unde este mamona, acolo nu este Christos și unde este Christos, acolo mamona n'are ce căuta. Nu voești a te înfășura cu împăratul a-toate? Dacă ți-ar da cineva purpura și diadema împărătească, oare n'ai primi acestea înaintea aurului? Eu însă nu ți dau ție podoabe împărătești, ci pe însuși împăratul. Și cum este cu putință de a se înfășura cineva cu Christos? Ascultă pe Pavel ce spune:

„Câți în Christos v'ați botezat, în Christos v'ați îmbrăcat“ (Gal. 3, 27), și ascultă apoi sfătuire apostolică: „Iară purtarea de grijă a trupului să nu o faceți spre poftă“ (Romani, 13, 14). Astfel se îmbracă cineva cu Christos, când el nu se îngrijește de poftele trupului. Dacă tu te îmbraci cu Christos, și demonii se vor teme de tine, iară dacă te îmbraci cu aur, și oamenii te vor ridiculiza, pe când de te îmbraci cu Christos, și oamenii te vor cinși și se vor sfi de tine. Voești să pari plăcută și frumoasă? Mulțamește-te cu ceea-ce ți-a dat creatorul. De ce introduci aurării, ca și cum ai îndrepta ceea-ce a făcut creatorul? Voești

Infășoară-te cu Christos, nu cu aur!

a părea frumoasă? Imbracă-te cu milostenia, îmbracă-te cu filantropia, îmbracă-te cu înțelepciunea și cu netru-
fia. Acestea toate sunt mai cinstite și mai prețuite de
câtaurul ; acestea fac pe cea plăcută mai frumoasă, acestea
și pe cea urâtă o fac frumoasă și plăcută. Când cineva
are o căutătură plăcută, judecă lucrurile totdeauna din
dragoste, pe când o căutătură răutăcioasă, chiar de ar
fi frumos stăpânul ei, nu poți zice că e plăcută, căci
un cuget beteag nu judecă drept.

S'a împodobit odinioară Egipteanca, s'a împodobit
și Iosif, însă care din doi a fost mai frumos? Nu spun
doară că ea viețuia în palatele împărătești, iară el în
temniță. El eră gol, însă își îmbrăcase sufletul cu hai-
nele înțelepciunii, pe timp ce ea eră îmbrăcată în haine
frumoase, însă mai slută decât dacă ar fi fost goală,
căci îi lipsea înțelepciunea și prudența. Când tu, femeie,
te împodobesti mai mult, să știi că ai devenit mai slută,
decât dacă ai fi goală, căci te-ai dezbrăcat de podoaba
cea adevărată, care este prudența și înțelepciunea. Și
Eva eră goală, dar când s'a îmbrăcat, atunci eră mai
slută. Când ea eră goală de haine, eră împodobită de
slava lui Dumnezeu, iară când s'a îmbrăcat cu haina
păcatului, s'a făcut slută. Și tu când îmbraci haină
scumpă, dovedind prin această iubirea ta de podoabe,
te arăți mult mai slută. Cum că luxul în haine nu este
deajuns spre a te arăta lumii frumoasă, ba încă se
poate să te facă mai slută decât cea goală, eu îți voi
dovedi. Spune-mi, dacă tu ai îmbrăca vreodată hainele
cântătorului din fluer sau din flaut, oare nu ar fi
aceasta o slujenie pentru tine? deși acele haine sunt
aurite. Însă tocmai pentru aceasta te fac slută, fiindcă
sunt aurite. Luxul se potrivește numai celor de pe
scena teatrului, tragodiștilor, actorilor, mimicilor, celor
din orchestră, și celor ce se luptă cu fearele sălbatice,
însă unei femei credincioasă altă haină i se dă de Dum-
nezeu, și de însuși unul născut fiul lui Dumnezeu.

! „Căți în Christos v'ați botezat, zice, în Christos
v'ați îmbrăcat“. Spune-mi, dacă ți-ar da cineva haină
împărătească, însă tu pe deasupra aceștia ai pune haina
unui lepros, oare pe lângă că te-ai slujit, nu vei fi și
pedepsită? Te-ai îmbrăcat cu stăpânul cerului și al în-
gerilor, și tu încă cânti spre pământ? Dar ni se spune,
că în adevăr iubirea de podoabe este un rău mare,
chiar dacă nimic nu s'ar naște de aici, — însă e posi-

Luxul în
haine

bil de a le avea cineva fără nici o primejdie. Lăsând la o parte că această patimă hrănește, sau mai bine-zis zimislește slava deșartă și trufia, dar acum din împodobire se nasc și alte multe, ca de ex. bănueli viclene, cheltueli zadarnice, blasfimii și motiv de înșelăciuni. Căci de ce te împodobești? spune-mi: ca să plăci bărbatului? Apoi atunci fă aceasta întru cât stai în casă. Dar aici se petrec lucrurile cu totul din contră. Dacă tu voești a plăcea propriului tău bărbat, silește-te să nu mai plăci altora; însă dacă tu vei plăcea altora, nu vei putea plăcea propriului tău bărbat. Așa dar ar trebui ca să lepezi dela tine toate podoabele, când te duci în târg, sau la biserică. Dealtmintearea tu nu din acestea să te silești ca să plăci bărbatului, după cum fac femeile cele pierdute, ci din acelea mai ales, care constitue podoaba femeilor libere. Căci prin ce se deosibește o femeie liberă de una desfrânată și pierdută? Prin aceea că pe când una are privirea îndreptată numai asupra unui singur punct, cum prin împodobirea trupului să poată atrage la sine pe cel iubit, — cealaltă e stăpâna casei, se împărtășește de plăcerea copiilor și a celorlalte bunuri legate de viața familiară. Ai poate copilă? Ei bine, iea seama să nu ți moștenească ceva vătămător, căci fetele iubesc de ași regula moravurile după felul creșterii lor, și a imită obiceiurile mamelor. Fii deci exemplu de prudentă fetei tale, împodobește-o cu acea podoabă, și fii cu băgare de seamă a disprețului podoabele aceste pământești. Acelea sunt cu adevărat podoabe, iar acestea sunt spre demoralizație.

Ajung cele spuse până acum. Iară Dumnezeuul nostru, carele a făcut lumea, și care ne-a dat nouă podoaba sufletului, să ne împodobească pe noi și cu slava lui să ne îmbrăcăm, și astfel noi cu toții să strălucim în faptele cele bune, ca viețuind întru slava lui, să putem totdeauna a înălța laudă Tatălui și Fiului, și Sf. Duch, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI

„Cu înțelepciune să umblați cătră cei de afară, rescumpărând vremea. Cuvântul vostru totdeauna să fie cu char, dres cu sare, ca să știți cum să cade vouă a respunde fiecăruia“. (Cap. 4, 5. 6).

Ceea-ce zicea Christos cătră ucenicii săi, aceasta o spune acum și Pavel sfătuiind pe creștini. Ce zicea Christos? „Iată eu trimit pe voi ca oile în mijlocul lupilor. Fiți înțelepți ca șerpui și blânzi ca porumbii“ (Math. 10, 16), adecă fiți rezervati, nedându-li nici un motiv de ură contra voastră. De aceea și apostolul pune înainte expresiunea „cătră cei de afară“, ca să înțelegem noi, că nu ni trebuie atâta siguranță față de membrii noștri de aceeași credință, pe cât ni trebuie față de cei de afară, adecă față de ethnici. Căci unde sunt frați, acolo este și iertare, este și dragoste. De sigur că și aici trebuie a fi o siguranță oarecare, însă cu atât mai mult față de cei de afară, pentru că nu e tot una, de a te găsi în mijlocul dușmanilor, și de a te găsi în mijlocul prietenilor.

Apoi, după ce el a insuflat spaimă la început, privește cum iarăși îi încurajază: „Rescumpărând, zice, vremea“, adecă, timpul prezent este scurt. Acestea le zicea apostolul, dându-li a înțelege, că nu dorește de a fi ii schimbăcioși și ipocriți — căci aceasta nu va să zică înțelepciune, ci lipsă de minte, — însă ce? «In acelea prin care ii nu vă vatămă, zice, să nu li dați nici o pricină», ceea ce spune și în epistola cătră Romani, când zice: „Dați dar tuturor cele ce sunt cu datorie: celui cu dajdia, dajdie, celui cu dijma, dijmă, celui cu cinstea, cinste“ (Rom. 13, 7), «și numai pentru predica evangheliei să'ți fie ție dușman, iar în colo să nu dai nici-o pricină de războiu». Si cu drept cuvânt, căci dacă ar urmă ca noi să ne tulburăm și pentru alte lucruri, apoi nici plată nu vom avea, și aceia s'ar face mai răi încă, și li s'ar părea că acuzațiunile lor sunt drepte, dacă de ex, noi n'am plăti

dărilor legale, n'am dà cinstea cuvenită, sau dacă n'am fi umiliți. Nu vezi pe Pavel cât este de smerit atunci când predica lui nu este cu nimic vătămată? Căci ascultă-l ce spune el lui Agripa: „Fericit mă socotesc pe mine a fi, vrând să răspund înaintea ta astăzi, mai vârtos știutor fiind tu de toate cele ale Iudeilor obiceiuri și întrebări“ (Fapt. 26, 2. 3). Iar când credea că trebuie a înfruntă pe stăpânitori, atunci toate le-ar fi resturnat pe dos. Acum ascultă și de cele ale fericitului Petru, cât de liniștit răspunde Iudeilor zicând: „Trebuie a ascultă pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni“ (Ibid. 5, 29), deși oameni de felul lor desnădăjduiți, după cum erau ii, ar fi putut foarte bine și să înfrunte, și să facă orice. Dar ii tocmai de aceea își smereau sufletul, ca să nu se creadă că alungă vr'o slavă deșartă, căci a fi cineva insolent, înseamnă că umblă după slava deșartă, pe când a predică și a grăi totul cu curaj, este de datoria omului cinstit. Fapta acestuia este rezultatul cumpătărei, pe când a aceluia din contra.

Cum să
fie vorba?

„Cuvântul vostru totdeauna să fie cu char, dres cu sare“, adică plăcut, însă să fiți cu băgare de samă, ca nu cumva acea plăcere, cea dulceată a cuvântului să cadă în indeferență. Se poate ca cineva să vorbească și plăcut, sau cum să zice cu haz, în acelaș timp însă și cu eleganța cuvenită.

„Ca să știți cum se cade vouă a răspunde fiecăruia“, astfel că nu se cade a vorbi la fel cu toți, adică vorbesc de Elini și de frații în credință. Nicidecum să nu fie aceasta, căci ar fi dovada cea mai vădită de lipsă de minte.

„Cele despre mine toate le va spune vouă Tichic, iubitul frate, și credinciosul slujitor, și dimpreună slugă întru Domnul“ (vers. 7). Vai cât de mare este înțelepciunea lui Pavel! Cum el nu înșiră totul în epistole, ci numai cele trebuitoare și urgente! Și aceasta din mai multe cauze: întâiu, că nu voiă a le întinde prea mult, al doilea, că voiă ca trimisul său să se bucure de o mai mare cinste, și să aibă și el ceva de povestit, al treilea, arată prin aceasta în ce poziție se găseă el față de Tichic, căci dealtmin-

trelea nu i-ar fi încredințat lui acele științi, ca să le împărtășească lor cu graiul. Apoi poate că erau și de acelea, pe care nu trebuie a le arăta lor prin scrisoare. „Iubitul frate“, zice: Deci dacă este iubit, toate le știe, și nimic nu'i este ascuns. „Și credinciosul slujitor, și dimpreună slugă întru Domnul“. Prin urmare dacă este credincios, nu va spune decât adevărul, dacă este împreună slugă, s'a împărtășit acelu-rași ispite cu apostolul, — așa că din toate părțile îl prezintă lor ca demn de credință. „Pe care l'am trimis la voi pentru însăși aceasta“ (Vers. 8). Aici arată dragostea lui cea mare către dânșii, de vreme ce pentru aceasta l'a trimis, și din această cauză s'a făcut această călătorie, pentru care și Thesalonicenilor scriindu-li zicea: „Drept aceia neputând răbda mai mult, bine-am voit a rămânea în Athena singuri, și am trimis pe Timotheiu fratele nostru“. (I Thesal. 3, 1. 2). Și la Efeseni tot pe el îl trimite, și tot pentru aceeași cauză: „Ca să știu cele pentru voi, și să se mângâie inimile voastre“. (Efes. 6, 22). Privește ce spune el: «Ca să știți și voi cele despre mine, însăși eu să aflu cele ale voastre» astfel că nicăiri el nu pune cele cu privire numai la dânșul. Tot-odată prin expresiunea „ca să se mângâie inimile voastre“ arată că și dânșii erau în ispite.

„Impreună cu Onisim, credinciosul și iubitul frate, care este dintre voi; toate vor spune vouă cele de aici“. (Vers. 9). Acest Onisim este același, despre care scriind lui Filimon zicea: „Pe care voiam să'l țin la mine, ca în locul tău să'mi slujască întru legăturile evangheliei, dar fără de voea ta nimic n'am voit să fac“. (Filim. 13, 14). Aici el pune și lauda cetății aceleea, ca astfel nu numai să nu se rușineze, ci chiar să se mândrească. „Care este dintre voi, zice, toate vă va spune vouă cele de aici“.

„Inchină-se vouă Aristarch cel împreună cu mine robit“ (Vers. 10). Nimic nu poate fi mai mare ca lauda aceasta. Acest Aristarch este același, despre care se spune în Faptele Apostolilor, că dela Ierusalim a venit cu Pavel până la Roma. (Cap. 26. 2).

Așa dar pe acesta îl numește mai mare chiar decât profetii, căci pe aceia îi numește streini și călători, pe când pe acesta împreună robii. Ca și un prizonier se purtă și acesta și se expunea să pătimizească deopotrivă cu toți ceilalți, ba încă și mai rău decât aceia, pentru că pe aceia (profetii) dacă-i prindeau protivnicii, îi tratau la urmă cu multă îngrijire, ca pe unia ce se îngrijau de propriile lor interese, pe când pe acesta toți îl aveau de dușman și îl purtau peste tot locul, bătându-l, insultându-l și punându-i în spete fel de fel de clevetiri. Aceasta era ca o mângâere pentru ceilalți, mai ales când vedea și pe dascălul lor în astfel de necazuri.

„Și Marcu, nepotul Barnabei“. Și pe acesta l-a lăudat mult aici prin înrudirea lui cu Barnaba, pentru că Barnaba era un mare bărbat. „De care ați luat porunci, de va veni la voi, să-l primiți pe dânsul“. Dar ce? Oare nu l-ar fi primit? Ba da, l-ar fi primit, însă apostolul îi poruncește a-l primi cu multă îngrijire, ceea-ce arată și pe bărbatul acesta mare și însemnat. De unde anume a primit porunci, nu spune. „Și pe Iisus, ce se chiamă Iust“ (Vers. 11). Poate că acesta era Corinthean. Apoi la toți aceștia acordă laude comune, spunând particularitatea lor: „Care sunt din tăierea împrejur, aceștia singuri sunt împreună cu mine lucrători spre împărăția lui Dumnezeu, cari mi-au fost mie mângâere“. Fiindcă mai sus a spus „împreună cu mine robii“, apoi ca să nu înjosască sufletul auditorilor, privește cum îi ridică iarăși, căci pune aceasta: „Împreună cu mine lucrători spre împărăția lui Dumnezeu“, așa că dacă îi iau parte la ispite, se împărtășesc și de împărăție. „Cari mi-au fost mângâere“, de unde se vede cât de mari erau, dacă devenise mângâerea lui Pavel.

Dar se vedem acum înțelepciunea lui Pavel. „Cu înțelepciune, zice, să umblați către cei de afară, răscumpărând vremea“, adică «vremea nu este a voastră, ci a acelora; deci să nu vă credeți deplin stăpâni, ci răscumpărați vremea». Și nu zice simplu, cumpărați (ἀγοράζετε) ci «răscumpărați» (ἐξαγοράζετε), adică făcând-o proprietatea voastră. A se gândi cineva veșnic la dușmănia altora, sau la atacurile acelora, este dovada cea

mai puternică de lipsă de minte. Când cineva se expune la niște primejdii zadarnice, pe lângă că suferă de pe urma lor fără nici un folos, dar apoi se întâmplă și altă pagubă, aceea că Elinii nu se lipesc de noi.

«Când te găsești între frați, zice, cu drept cuvânt poți fi îndrăzneț însă nu tot așa trebuie a te purta cu cei de afară». Vezi cum Pavel peste tot locul, sub numele «pe cei de afară» înțelege pe Elini? De aceea și scriind lui Timotheiu îi zicea: „Și să cade lui și mărturie bună să aibă dela cei dinafară“ (I Timoth. 3, 7), și iarăși: „Ce 'mi este mie a judeca pe cei de afară“? (I. Corinth. 5, 12). „Cu înțelepciune să umblați cătră cei de afară“, pentru că deși locuiesc în lumea aceasta cu noi, însă sunt afară de împărăția lui Dumnezeu, afară de casa părintească. În același timp îi și mângâie numind pe aceia «dinafară», ceea-ce de altfel o zice mai sus: „Că viața noastră este ascunsă împreună cu Christos, întru Dumnezeu“. «Atunci, zice, să căutați slava, atunci cinste, atunci celelalte toate, acum însă nu, ci lăsați-le pe socoteala lor». Apoi ca să nu crezi că el vorbește de niscareva interese, adaoge: „Cuvântul vostru totdeauna să fie cu char, dres cu sare, ca să știți cum se cade a răspunde fiecăruia“, adecă să nu fie plin de ipocrizie, căci atunci nu este char, nu este dres cu sare. De ex: dacă nevoea cere de a servi fără vre-un pericol, nu te da înapoi; dacă este timpul potrivit de a converza, să nu crezi că lucrul acesta ar fi vre-o lingușire; toate cele ce aparțin de cinste fă-le, fără să se vatame cât de puțin evsevia. Nu vezi cum Daniil slujește pe un om neevsevios? Nu vezi pe cei trei coconi cu câtă înțelepciune se poartă, câtă bărbăție arată, cât curaj desfășură, și nimic insolent, nimic supărător? Altfel nu se numește curaj, ci slavă deșartă. „Ca să știți, zice, cum se cade vouă a răspunde fiecăruia“. Altfel trebuie a vorbi stăpânitorului, și altfel celui stăpânit, altfel celui bogat, și altfel celui sărac. Si de ce oare? Pentru că sufletele bogaților și a stăpânitorilor sunt mai slabe, sunt mult mai înfumurate, mult mai dezmerdate, așa că cu aceștia trebuie a fi cineva mai îngăduitor, pe când cele ale săracilor și a celor stăpâniți sunt mai înțepenite, mai încercate, așa că aici poate

dogme

!!

a se întrebuinta și curaj mai mare, având în vedere un singur lucru: edificarea lor. Nu fiindcă, unul este bogat, iar altul sărac, unul să fie cinstit mai mult și altul mai puțin, ci din cauza slăbiciunii cel dintâiu să fie sprijinit, iar cel al doilea nu atâta. De ex: dacă nu este nici un motiv, nu numi pe Elin pângărit sau spurcat, și nici să fi ocărîtor al oamenilor, — însă dacă vei fi întrebat despre dogme, răspunde-i că în această privință el este spurcat și neevsevios. Dar dacă nu te întreabă nimeni și nici nu te silește de a vorbi de acestea, nu este de loc potrivit de a primi asupra-ți vrăjmășia altora. Pentru că în adevăr, care nevoe poate fi de a-ți face dușmani în zadar? Și iarăși, dacă catihizezi pe cineva în dogmele creștinești, spune-i numai cele relative la subiectul în chestiune, iar mai departe taci și nu întinde vorba. Dacă cuvântul este dres cu sare, chiar de ar fi îndreptat către un suflet dezmerdat, îl va întoarce dela ușurătatea lui; chiar și sufletul îndărătnic se moaie, când cuvântul ce i se adresează este cu char, adică dulce și încântător. Nu fii deci nici greoiu în cuvânt, și nici ușurel, ci să cauți totdeauna de a fi serios, în acelaș timp însă și plăcut. Dacă vei fi supărător fără cumpătare în cuvinte, mai mult ai vătămat decât ai folosit, și dacă iarăși fără cumpătare vei vorbi dulce și cu haz, mai mult vei întrista pe auditor decât vei folosi, — așa că pretutindeni se cere a fi măsură în toate. Nu fii nici posomorît în vorbă, căci aceasta e displăcut, dar nici peste măsură vesel și pișcător, căci și aceasta este ceva de disprețuit, ci din amândouă acestea luând ce este bun, fugi de ceea-ce e rău, după cum face și albina. De acolo ia ceea-ce este încântător, iar de aici tot ce e serios. Privește pe doctor, că nici el nu la fel tratează toate corpurile, ci potrivit cu temperamentul și constituția lor, și dacă el face așa, apoi cu atât mai mult dascălul, — desi poate corpurile ar putea mai de grabă suferi doctorii nepotrivite, decât sufletul să sufere vorbe nepotrivite. De ex: se alipește de tine un Elin, și devine prietenul tău? Ei bine, nimic să nu discuți cu dânsul despre credința religioasă, până ce îl vei avea prieten deaproape, și când după aceasta vine vorba de credință, vorbește liniștit. Privește pe Pavel cât de liniștit vorbește Athenienilor, când a fost dus înaintea areopagului; el nu li-a zis: «o! smintiților și nebunilor», ci: „Bărbați

Cum se simt
parteam cu
cu prietenii de
altă credință?

Athenieni, întru toate vă văd pre voi ca cum ați fi mai cucernici“ (Fapt. 16, 22). Dar și când trebuia de a înfrunța, apoi nu se dă înlături, ci cu cea mai mare putere atacă pe dușman, ca atunci când zicea lui Elima : „O ! plinule de toată viclenia și de toată răutatea, fiul diavolului, vrăjmaș a toată dreptatea“ (Ibid. 13, 10). După cum a înfrunțat pe aceia ar fost dovadă de lipsă de minte, tot așa și a nu înfrunța pe acesta ar fi fost dovada unei mari slăbiciuni. Ai fost introdus la stăpânitor pentru vre-o pricină? Dă-i mai întâiu respectul cuvenit.

„Cele despre mine toate le va spune vouă“, adică legăturile mele și celelalte care mă stăpânesc. El care dorea mult să-i vadă, de sigur că nu ar fi lipsit a se duce în persoană, decât să trimită pe alții, dacă nu ar fi fost împiedecat de vre-o necesitate. A află îi că el a căzut în ispite, și a suferit totul cu bărbăție, eră rolul lui Tichic, care urmă a adevăra lucrul și a înălța spiritele lor.

„Impreună cu Onisim, zice, credinciosul și iubitul frate“. Pe sluga sa Pavel o numește frate, și cu drept cuvânt, de vreme ce slugă se numește și pe sine. El care s'a arătat vrednic și în lumea întreagă și în ceruri, el nu crede că se înjosește numind frate pe sluga sa, și tu te gândești la lucruri mari? Cel ce toate le purtă în dreapta și în stânga, cel ce s'a ridicat până la al treilea cer, cel ce are protia în împărăția cerurilor, cel încununat, acela numește frați pe servii săi! Si unde e acum fudulia? Unde e nebunia? Atât de credincios devenise Onisim, încât i se încredințase de Pavel și astfel de lucruri.

„Si Marcu, zice, nepotul lui Barnaba, de care ați luat poronci, de va veni la voi, primiți-l pre dânsul“. Poate că acele poronci le primise dela Barnaba. „Cari sunt din tăierea împrejur“. Aici mărginește trufia Iudeilor, în acelaș timp înalță și spiritele acelora, că adică puțini sunt dintre cei din tăierea împrejur, și cei mai mulți sunt dintre ethnici. „Cari mi-au fost mie mângâere“, zice, ceea-ce probează că el se găsea în mari ispite.

1) Aşa dar nici aceasta nu e lucru mic și nebăgat în samă, de a mângâia pe sfinți cu prezența, cu cuvântul și cu stăruința, când ne găsim în suferinți grele „Ca cei ce ați fi”, zice, „legați cu dânsii” (Ebr. 13, 3), când suferințele lor le considerăm ca suferințele noastre, și când ne împărtășim de cununile lor. Nu ai fost atras la locul de luptă? Nu te-ai băgat în luptă? Altul te-a apucat înainte? Altul se luptă? Bine, însă dacă voești poți și tu să iai parte. Mângâie pe acela, fii prietenul lui și lucrează în favorul lui, vestește cu glas mare faptele lui, ațiță și pe alții a’l imita, și atunci el își va reîmputernici spiritul. Acestea toate se potrivește poate celorlalți oameni, Pavel însă nu avea nevoie de aceasta, ci spunea cuvintele de mai sus mai mult ca să’i înalțe pe dânsii la o așa filosofie. Dar tu cel puțin astupă gura celor ce grăesc de rău pe unul ca acesta, fă-i admiratori ai lui, arată-l ca vrednic de multă îngrijire, căci astfel te vei împărtăși și tu de cununile lui și de slava lui. Chiar de n’ai fi făcut altceva, te împărtășești totuși de cununile lui, dacă te bucuri și ești mulțămît de succesul luptelor lui, căci prin aceasta tu ai proadus ca jertfă dragostea, care este principalul tuturor bunurilor. Căci dacă cei ce plâng se cred că iau parte la doliul familiei, și prin aceasta încurajază foarte mult pe cei ce jelesc, și mult li alină durerea, cu atât mai mult încă cei ce se bucură de succesele altuia, îl încurajază pe acesta și îi fac încă mai mare plăcerea lui de luptă. Cât de mare este răul de a nu avea părtași la jela ta, ascultă pe Profetul, care zice: „Și am așteptat pre cel ce s-ar măhni cu mine, și nu eră” (Ps. 68; 24). De aceea zicea și Pavel: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, și plângeți cu cei ce plâng” (Rom. 12, 15). Sporește, deci, plăcerea și mulțămirea lui. Dacă vezi pe fratele tău că are succese, nu zice: „succesele sunt ale lui, de ce să mă bucur eu?” căci aceste cuvinte nu sunt cuvinte de frate, ci de dușman. De voești, succesul acela nu este al său, ci al tău, tu ești stăpân a’l face mai mare, dacă nu te întristezi, ci te bucuri, dacă ești vesel și mulțămît. Și cum că lucrul este așa, se învederează de acolo, că cei ce pizmuesc

1) *Partea morală.* Despre iubire și simpatie, și că noi trebuie a ne bucură și întristă când frații se bucură sau întristează. Nu trebuie a învidia pe cei ce prosperează, și pe noi înși-ne ne vom folosi (Veron).

Athenieni, întru toate vă văd pre voi ca cum ați fi mai cucernici“ (Fapt. 16, 22). Dar și când trebuia de a înfrunța, apoi nu se dă înlături, ci cu cea mai mare putere atacă pe dușman, ca atunci când zicea lui Elima : „O ! plinule de toată viclenia și de toată răutatea, fiul diavolului, vrăjmaș a toată dreptatea“ (Ibid. 13, 10). După cum a înfrunțat pe aceia ar fost dovadă de lipsă de minte, tot așa și a nu înfrunța pe acesta ar fi fost dovada unei mari slăbiciuni. Ai fost introdus la stăpânitor pentru vre-o pricină? Dă-i mai întâiu respectul cuvenit.

„Cele despre mine toate le va spune vouă“, adică legăturile mele și celelalte care mă stăpânesc. El care dorea mult să-i vadă, de sigur că nu ar fi lipsit a se duce în persoană, decât să trimită pe alții, dacă nu ar fi fost împiedecat de vre-o necesitate. A află îi că el a căzut în ispite, și a suferit totul cu bărbăție, eră rolul lui Tichic, care urmă a adevăra lucrul și a înălța spiritele lor.

„Impreună cu Onisim, zice, credinciosul și iubitul frate“. Pe sluga sa Pavel o numește frate, și cu drept cuvânt, de vreme ce slugă se numește și pe sine. El care s'a arătat vrednic și în lumea întreagă și în ceruri, el nu crede că se înjosește numind frate pe sluga sa, și tu te gândești la lucruri mari? Cel ce toate le purtă în dreapta și în stânga, cel ce s'a ridicat până la al treilea cer, cel ce are protia în împărăția cerurilor, cel încununat, acela numește frați pe servii săi! Si unde e acum fudulia? Unde e nebunia? Atât de credincios devenise Onisim, încât i se încredințase de Pavel și astfel de lucruri.

„Si Marcu, zice, nepotul lui Barnaba, de care ați luat poronci, de va veni la voi, primiți-l pre dânsul“. Poate că acele poronci le primise dela Barnaba. „Cari sunt din tăierea împrejur“. Aici mărginește trufia Iudeilor, în acelaș timp înalță și spiritele acelora, că adică puțini sunt dintre cei din tăierea împrejur, și cei mai mulți sunt dintre ethnici. „Cari mi-au fost mie mângâere“, zice, ceea-ce probează că el se găsea în mari ispite.

1) Aşa dar nici aceasta nu e lucru mic și nebăgat în samă, de a mângâia pe sfinți cu prezența, cu cuvântul și cu stăruința, când ne găsim în suferinți grele „Ca cei ce ați fi”, zice, „legați cu dânsii” (Ebr. 13, 3), când suferințele lor le considerăm ca suferințele noastre, și când ne împărtășim de cununile lor. Nu ai fost atras la locul de luptă? Nu te-ai băgat în luptă? Altul te-a apucat înainte? Altul se luptă? Bine, însă dacă voești poți și tu să iai parte. Mângâie pe acela, fii prietenul lui și lucrează în favorul lui, vestește cu glas mare faptele lui, ațiță și pe alții a’l imita, și atunci el își va reîmputernici spiritul. Acestea toate se potrivește poate celorlalți oameni, Pavel însă nu avea nevoie de aceasta, ci spunea cuvintele de mai sus mai mult ca să’i înalțe pe dânsii la o așa filosofie. Dar tu cel puțin astupă gura celor ce grăesc de rău pe unul ca acesta, fă-i admiratori ai lui, arată-l ca vrednic de multă îngrijire, căci astfel te vei împărtăși și tu de cununile lui și de slava lui. Chiar de n’ai fi făcut altceva, te împărtășești totuși de cununile lui, dacă te bucuri și ești mulțămît de succesul luptelor lui, căci prin aceasta tu ai proadus ca jertfă dragostea, care este principalul tuturor bunurilor. Căci dacă cei ce plâng se cred că iau parte la doliul familiei, și prin aceasta încurajază foarte mult pe cei ce jelesc, și mult li alină durerea, cu atât mai mult încă cei ce se bucură de succesele altuia, îl încurajază pe acesta și îi fac încă mai mare plăcerea lui de luptă. Cât de mare este răul de a nu avea părtași la jelană ta, ascultă pe Profetul, care zice: „Și am așteptat pre cel ce s-ar măhni cu mine, și nu eră” (Ps. 68; 24). De aceea zicea și Pavel: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, și plângeți cu cei ce plâng” (Rom. 12, 15). Sporește, deci, plăcerea și mulțămirea lui. Dacă vezi pe fratele tău că are succese, nu zice: „succesele sunt ale lui, de ce să mă bucur eu?” căci aceste cuvinte nu sunt cuvinte de frate, ci de dușman. De voești, succesul acela nu este al său, ci al tău, tu ești stăpân a’l face mai mare, dacă nu te întristezi, ci te bucuri, dacă ești vesel și mulțămît. Și cum că lucrul este așa, se învederează de acolo, că cei ce pizmuesc

1) *Partea morală.* Despre iubire și simpatie, și că noi trebuie a ne bucură și întrista când frații se bucură sau întristează. Nu trebuie a învidia pe cei ce prosperează, și pe noi înși-ne ne vom folosi (Veron).

nu pizmuesc numai pe cei ce progresează, ci și pe cei ce se bucură de progresele acelora, pentru că știu că și aceștia progresează în faptele cele bune, și că îi mai cu samă sunt acei ce se glorifică. Acela se roșăște mult când este lăudat, iară acesta cu multă plăcere se fălește în asemenea împrejurare. Nu vedeți ce se petrece cu luptătorii, când unul este încununat, iară celălalt nu? Durerea și bucuria amanților este și a celor ce urăsc; aceea sar, iară aceștia saltă. Privește acum ce bine mare este de a nu pizmui pe cel ce progresează în fapte bune: durerea este a aceluia, iară plăcerea este a ta, el se încununază, iară tu salți de bucurie și te fălești. Pentru că spune-mi: altul a biruit, dară tu de ce salți?—pentru că știi bine, că faptul petrecut este comun tuturor, adevărat și tu dacă voiești poți face ca el. Deci dacă în aceasta nu pot acuză pizmătăreții, se încearcă pe altă parte de a cuceri îi biruința, căci auzi cam niște astfel de vorbe spunând: «te-am ras, și te-am biruit» deși biruința este a aceluia, iară a ta lauda numai. Deci, dacă chiar în lucrurile omenești este un bine atât de mare de a nu pizmui, ci de a și însuși cineva cele bune ale altuia, apoi cu atât mai mult în biruința diavolului, când el fiind învins suflă cu mânie asupra noastră, tocmai de aceea fiindcă noi suntem mulțămiți. Deși el este spurcat și de nesuferit, totuși știe că mulțămirea și plăcerea aceasta este mare. Voiești să amărăști pe diavol? Fii bucuros și mulțămit de succesele altuia. Voiești să-l mulțămești pre el? Arată-te posomorît, și atunci prin supărarea ta îl vei ușura oarecum de supărarea ce i-a cauzat-o fratele tău prin biruința purtată asupra-i. Atunci tu dezbinându-te de fratele tău, te pui alături cu diavolul, și cauzezi fratelui un rău mai mare decât cum i-ar fi putut cauza el. Căci nu e tot una: de a fi dușman și a lucra ca dușman, cu a fi prieten și a lucra ca dușman, sau a te da de partea dușmanilor, căci un astfel de om este mai primejdios decât toți dușmanii din lume. Dacă fratele tău a avut succese, fie în cuvânt, fie în fapte, fă-te părtaș succeselor sale, și arată prin aceasta că el este unul din membrele tale. «Și cum, zici tu, când eu nu am succese, nu prosperez»? Nu vorbi niciodată așa, strângeți buzele și nu lăsa să iasă din gură-ți o astfel de vorbă. Dacă ai fi fost lângă mine pe când vorbeai acestea, ți-ași fi pus mâna pe gură, ca să nu audă duș-

manul. De multe ori poate noi avem dușmăni între noi, și totuși nu ne arătăm pe față, sau cum se zice nu ne dăm în priveliștea lumii, — și tu dai pe față aceasta diavolului? Nu vorbi așa, și nici să 'ți închipi măcar de acestea, ci cu totul din contra, căci fratele tău este membru al tău, și slava lui se rapoartă la corpul întreg. «Dar ce, zici tu, dacă cei de afară (ethnicii) nu se poartă așa cătră noi»? Apoi tu ești cauza, căci dacă te văd pe tine străin de mulțămirea lor, atunci și ii se înstrăinează, pe când dacă te-ar vedea împărțășind și tu mulțămirea lor, nu ar îndrăzni, și atunci și tu ai fi deopotrivă de strălucit. Nu ești aprobat pentru că spui despre dânsul de bine, ci pentru că te bucuri mult împreună cu el, și poate încă mai mult ca el. Dacă dragostea este principalul tuturilor bunurilor, apoi de sigur că prin aceasta tu ai luat cununa. Acela a luat cununa pentru arta lui oratorică, tu însă ai luat'o pentru că iubești mult; acela s'a arătat puternic în cuvinte, iară tu prin fapte ai doborât pizma, ai călcat în picioare invidia. Astfel că cu drept cuvânt vei fi încununat mai mult decât acela, pentru că și lupta ta este mai strălucită decât a sa. Nu ai călcat în picioare numai invidia, ci ai mai făcut încă și altceva; acela are numai o cunună, iară tu ai două, și aceste două sunt mai strălucite decât acea una. Și care sunt acele două? Una este aceea pe care ai câștigat'o contra pizmei, și a doua pe care ai dobândit'o din cauza dragostei. A fi cineva curat de invidie, nu se dovedește numai prin faptul că se bucură împreună cu celălalt, ci și prin aceea că are dragoste înrădăcinată în el. Pe acela de multe ori îl bântue patimi omenești, ca de ex. slava deșartă, însă tu ești curat de orice patimă, căci nu e cu puțință de a fi stăpânit de slavă deșartă, în același timp și a te bucura de binele și succesul altuia. A dres acela vre-o biserică? A sporit adunarea credincioșilor? Laudă-l iarăși, și prin aceasta ai îndoite cununi, căci ai doborât pizma, și te-ai încununat cu dragostea. Da! iubiților, vă rog și vă provoc la aceasta. Voi ești a auzi și despre a treia cunună? Ei bine, pe acesta îl aplaudă oamenii de pe pământ, iară pe tine îngerii din ceruri. Nu este acelaș lucru, de a fi cineva eloquent, în același timp a stăpâni și patimile. Lauda aceea este trecătoare, iară aceasta este veșnică, aceea este dela oameni, iară aceasta dela Dumnezeu, acela se pare a fi încununat, iară tu ești încu-

nunat în realitate de Dumnezeu și Tatăl, carele vede cele ascunse ale oamenilor. Dacă s'ar putea despărți trupul fiecăruia de suflet și s'ar putea vedea, 'ți-ași arăta pe acesta mai strălucit decât acela.

Să călcăm în picioare, iubiților, boldul invidiei, și atunci noi ne vom folosi, căci noi vom câștiga cununa aceea. Cel ce pizmuește, se luptă cu Dumnezeu și nu cu fratele pe care-l pizmuește; când vede pe fratele său având char, iară el în loc să se bucure, se întristează și voește a strică biserica, nu se luptă cu acela, ci cu Dumnezeu. Căci spune-mi te rog: dacă cineva ar împodobî pe fica sa împărătește, și ar reuși ca să o împodobească frumos și să o facă respectabilă, iară altul ar voi să o slujiască neputând să o împodobească, oare pe cine ar pizmuî el atunci? Oare nu pe dânsa și pe tatăl său? Tot așa și tu faci, căci dacă te lupți cu biserica pizmuind'o, te lupți cu Dumnezeu. Fiindcă odată cu succesele fratelui tău se leagă și folosința bisericii, de necesitate este că dărîmându-l pe el să dărîmi și biserica, așa că prin aceasta săvârșești un act drăcesc, pizmuind trupul lui Christos. Ești scârbit de succesele fratelui tău? Este de sigur un mare rău, căci cu nimic nu te-a nedreptățit, însă cu mult mai mare rău faci când te scârbești contra lui Christos. Cu ce te-a nedreptățit el, de nu lași a fi împodobit trupul său? De ce nu lași a i se împodobî logodnica lui, biserica? Acum tu privește și ce fel de pedeapsă ai prin aceasta: bucuri pe dușmanii tăi, și chiar pe acel ce progresează și pe care voești a'l întrista pizmuindu-l, chiar și pe acesta, zic, îl bucuri încă mai mult, și arăți prin aceasta că el a progresat cu toată pizma ta, căci altmintrelea nu l-ai fi pizmuî, și așa tu ești mai mult pedepsit. Mă rușinez, de sigur, de a vă îndemna să vă feriți de asemenea patimi, însă fiindcă ne găsim în astfel de slăbiciuni, e bine de a află consecințele acestei patimi grozave, și a ne feri de ea. Te scârbești că el progresează? De ce atunci pizmuindu-l 'i înalți încă mai mult succesele lui? Voești a'ți răzbună pe el? De ce atunci arăți că ești mâhnit? Ce pedeapsă altă poți avea înaintea lui, decât aceea că el progresează cu toată neplăcerea ta? Deci mulțămirea lui este îndoită după cum și pedeapsa ta îndoită va fi, pentrucă nu numai că-l arăți mare și superior ție, dară și pentru aceea că fiind tu pedepsit, prin aceasta 'i-ai adaos și o altă plă-

cere. Pentru ceea-ce tu te scârbești, el se bucură; tu 'l pizmuești, iară el se veselește. Și acum privește cum noi înși-ne ne cauzăm rane adânci, și nici nu simțim măcar. Este poate dușmanul tău? Deși te-ași întreba, de ce este dușman? Cu ce te-a nedreptățit? Și cu toate acestea pe acel dușman închipuit noi 'l facem mai strălucit, iară pe noi înși-ne ne pedepsim mai mult. Prin aceasta încă, suntem pedepsiți, dacă simțim că acela a aflat de pizmuirea noastră. Poate că el nu știe nimic de aceasta, iară noi închipuindu-ne că el știe, ne mahnim iarăși.

Deci, să contenim de a mai pizmuî pe alții. De ce să ni facem noi înșine rane? Acestea să le înțelegem, iubiților. Să avem în mintea noastră cununile cele îndoită ale celor ce nu pizmuiesc, laudele cele dela oameni și cele de la Dumnezeu, cum și relele ce izvorăsc din pizmă, și astfel vom putea stinge și nimici acea fiară sălbatecă, vom putea încă să înflorim și cu faptele cele bune înaintea lui Dumnezeu, și să ne bucurăm de aceleași bunuri ca și acei ce deja se bucură de ele — și poate că ne vom bucura prin charul lui Dumnezeu, dacă vom viețui întru slava lui — cărora fie a ne învrednici, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XII

„Inchină-se vouă Epafra, care este dintre voi, sluga lui Christos, care se nevoește totdeauna pentru voi întru rugăciuni, ca să stați desăvârșiți, și împliniți întru toată voea lui Dumnezeu. Că mărturisesc de dânsul, că are rîvnă multă pentru voi, și pentru cei din Laodicia și din Ierapoli“. (Cap. 4, 12. 13).

Chiar pe la începutul epistolei apostolul a recomandat pe acest bărbat, din dragoste. Această dragoste o arată faptul că îl laudă, ceea-ce a spus încă din început: „Care ni-a și arătat nouă, zice, dragostea noastră întru Dumnezeu“.

a făcut a fi iubit, și se roagă necontenit lui Dumnezeu». Recomandă deci pe Epafra chiar dela început, deschizând ușa cuvântului său, căci când dascălul este venerat, aceasta e spre folosul discipulilor. Și iarăși expresiunea „dintre voi“ este tot spre cinstea și laudelor, căci au printre dânșii astfel de bărbați vrednici. „Care se nevoește, zice, totdeauna pentru voi întru rugăciuni“. Nu zice simplu «rugându-se», ci «nevoindu-se» adecă tremurând și fiind coprins de teamă în dorința lui pentru mântuirea voastră.

„Că mărturisesc de dânsul, că are rîvnă multă pentru voi“, adecă că vă iubește foarte mult, și este aprins de dragostea voastră. „Și pentru cei din Laodicia și din Ierapoli“, prin care cuvinte îl recomandă și acelora. Dar de unde trebuia să afle aceștia? Poate că îi auzise dejă, sau că cetindu-li-se epistola ar fi putut afla de aceasta. „Faceți, zice, ca să se cetiască și în biserica Laodicenilor“ (Vers. 16).

„Ca să stați desăvârșiți“, zice, prin care cuvinte îi și acuză, în același timp îi și sfătuiește și îndeamnă cu blândeță. Dealtfel se poate ca cineva să fie desăvârșit, și să nu stea, ca de ex. toate le știe, dar încă se clatină în credință, — se poate apoi ca să nu fie desăvârșit și totuși să stea, că de ex. știe o parte din adevăr, și cu toate acestea stă înțepenit pe loc, fără să se clatine. Dar apostolul pe amândouă li dorește pentru dânșii, „Ca să stați, zice, desăvârșiți“. Mai la vale, tu privește, cum apostolul li amintește pe departe vorba despre îngeri, și despre viața lor. „Și împliniți, zice, întru toată voea lui Dumnezeu“, căci nu e de ajuns de a face cum s'ar întâmpla voea lui Dumnezeu. Cel ce este împlinit, nu lasă a se furișă în el altă voe străină, fiindcă atunci nu este împlinit. „Mărturisesc de dânsul, că are rîvnă multă pentru voi“, adecă are și rîvnă, și multă în același timp, amândouă exprimate prin intensitate, ceea-ce și dânsul zicea Corinthenilor scriindu-li: „Că vă rîvnesc pe voi cu rîvnă a lui Dumnezeu“ (II, Corinth. 11, 2).

„Inchină-se vouă Lucă, doftorul cel iubit“

Casa

a lui
dumnezeu

→ (Vers. 14). Acesta este evanghelistul Lucă, pe care dacă-l pune după Epafrodit ¹⁾, nu înseamnă că îl umilește, ci, conform planului său, voiește să înalțe pe Epafrodit, ca pe unul ce erà dintre creștinii din Coloseni, cătră carii a și scris această epistolă. Numește pe Lucă doftorul cel iubit, spre deosebire poate de alții, cari purtau același nume. „Și Damas“, zice. După ce zice: „Inchină-se vouă Lucă“, adaugă imediat „doftorul cel iubit“. Și aceasta este o laudă nu mică, ci încă foarte mare, ca să fie iubitul lui Pavel. „Spuneți închinăciune fraților celor din Laodicia, și lui Nimfan, și bisericii cei din casa lui“ (Vers. 15). Privește cum el îi alipește și-i conleagă împreună, nu numai în transmiterea închinăciunilor, ci și în schimbul de epistole. Vorbește aici cu multă grație și de Nimfan, iar aceasta o face nu simplu, ci cu scopul vădit de a ridică și pe alții la același zel. Nu ar fi fost un lucru mic și nebăgat în samă, dacă nu l-ar fi prenumărat printre ceilalți. Privește încă cum arată pe acest bărbat a fi mare și important printre dânșii, de vreme ce ce casa lui erà biserică.

lui era biserică

„Și dacă se va citi epistolia aceasta de cătră voi, faceți ca să se citească și în biserica Laodicienilor, și cea din Laodicia, ca și voi să o citiți“ (Vers. 16). Mie mi se pare, că erà acolo scris ceva, care trebuia a fi cunoscută și de aceia, cu care ocazie nu mică li erà folosința lor, ca adecă alții fiind acuzați, aceia să și cunoască propriile lor păcate. „Și cea din Laodicia, ca și voi să o citiți“. Unia spun că aici nu e vorba de epistola trimisă lor de apostol, ci de cea scrisă de dânșii lui Pavel, căci nu zice «cea cătră Laodiceni», ci „cea din Laodicia“ scrisă de ii și trimisă se vede la Pavel.

„Și ziceți lui Archip: socotește slujba care ai luat întru Domnul, ca să o îplinești“ (Vers.

¹⁾ Notă. Numele *Epafras* este derivat din *Epafrodit*, adecă *drăgălaș, scump, înzestrat cu grațiile Venerei*. De aceea sf. Chrisostom în cursul erminiei numește pe alocurea pe acest Epafra cu numele primitiv de Epafrodit, care este cu totul deosebit de Epafrodit citat în epistola cătră Filipp. 2, 25. 4, 18. (*Trad.*).

17). Dar de ce oare nu i-a scris acestuia deadreptul? Poate că nu erà nevoie de aceasta, ci numai de o simplă amintire, ceea-ce probează că acest bărbat erà important pe acolo.

„Inchinăciunea cu mâna mea a lui Pavel“ (Vers. 18). Aceasta e dovada autencităței acestei epistole, și a prieteniei lui, ca văzând îi propria lui scriere, să se miște întru că va.

„Aduceți-vă aminte de legăturile mele“. Vai! Câtă mângâere! Numai aceste cuvinte erau de ajuns de a'i ațîța pe dânsii, și a'i îmbărbăta în luptele de tot felul. Și nu numai că i face prin aceasta a fi cu bărbăție. ci i face mai familiari și față de dânsul. „Darul să fie cu voi. Amin“.

Mare laudă, și încă mai mare decât toate celelalte, de a spune despre Epafrà: „Care este dintre voi, sluga lui Christos“, adecă că era slugă în locul lcr, după cum și pe sine se numește slugă a bisericeii, când zice: „a căria slugă m'am făcut eu Pavel“. La aceiași demnitate ridică și pe acest bărbat, căci mai sus îl numește împreună slujitor, iară aici slujitor sau slugă. „Cel dintre voi“, zice, ca și cum pare că ar vorbi cătră o mamă și i-ar zice: «cel din pântecel tău ieșit». Inșă o astfel de laudă ar fi născut poate invidie și dușmănie din partea unora, și de aceea îl recomandă mai mult ca pe unul ce erà cunoscut din actele lui față de dânsii, și cu această ocazie împrăștie orice motiv de invidie. „Care se nevoește totdeauna pentru voi întru rugăciune“, adecă nu numai acum când se găsește printre noi, ca să o aibă aceasta ca emfază, și nici numai când este printre voi, ci totdeauna. O mare bună voință din partea lui este arătată și prin expresiunea „se nevoește“, adecă se luptă și stăruiește mult în rugăciune. Apoi, ca să nu se pară că i lingușește, adaogă mai la vale: „are rîvnă multă pentru voi, și pentru cei din Laodicia și din Ierapoli“. Și expresiunea „Ca să stați desăvârșiți“ nu este zisă cu scop de lingușire, ci este un îndemn din partea dascălului venerat. «Și împliniți, zice, adecă plini de toată voea lui Dumnezeu, și desăvârșiți». Și nu zice «să nu vă clătinați», ci «să stați». Prin faptul că el li trimite închinăciuni din partea altora, îi atrage încă mai mult, căci

nu puțin contribue la aceasta când și alții își amintesc de dânsii, și nu numai cunoscuții și familiarii lor. „Și ziceți lui Archip: socotește¹⁾ slujba care ai luat întru Domnul“. Prin aceste cuvinte mai mult încă îi supune lui, pentru că dacă dânsii ar fi fost progresat în totul, nu ar fi putut avea nici un motiv apostolul de a-l îmboldi față de ucenicii săi, de oarece nici nu e prudent de a vorbi pe dascal înaintea ucenicilor. Deci li scrie aceste cuvinte, ca să li închidă gura. „Ziceți lui Archip, socotește“. Cuvântul acesta „socotește“ peste tot locul are semnificație de înfricoșare, de spaimă, ca de ex. când zice: „Păziți-vă de câni“ (Filipp. 3, 2), sau: „socotiți ca să nu vă fure pre voi cineva cu filosofia“ (Colos 2, 8), sau acolo unde zice: „Ci vedeți ca nu cumva slobozenia voastră să fie zmintea celor neputincioși din frați“ (I Corinth. 8, 9), și în fine pretutindeni el întrebuințează acest cuvânt, când voește a înspăimânta auditorul.

„Socotește, zice, slujba care ai luat întru Domnul, ca să o împlinești“. Prin aceste cuvinte nu-l lasă cât de puțin de a fi stăpân, duple cum și însuși apostolul zicea despre sine: „Că de fac aceasta de voe, plată am, iară dacă de silă, dregătorie îmi este mie încredințată“ (I. Corinth. 9, 17).

„Ca să o împlinești“, cu care ocazie se vede cum el încontinuu îndemna pe discipoli la împlinirea datoriilor. „Pe care ai luat întru Domnul, ca să o împlinești“. Iarăși întrebuințează particula „întru“, care nu e alta decât „prin“. «El ți-a dat, zice, iară nu noi». Prin această zicere îi supune lui pe acești Coloseni, căci arată că slujba lui îi este încredințată de Dumnezeu.]!

„Aduceți-vă aminte de legăturile mele. Darul să fie cu voi. Amin“. Aici a slăbit spaima, căci

¹⁾ Notă. Imperativul verbului βλέπω-βλέπε în traducere exactă este: *vezi, bagă samă, fi atent*; și dacă în ediția de Buzău se găsește tradus prin *socotește, păzește-te*, aceasta s'a făcut mai mult în scop a se da frazei un înțeles mai bun. (Trad.).

când dascălul este în legături, iară charul îl dezleagă, numai poate fi nici o frică. Dar apoi și a fi legat cineva pentru Christos, este tot din char, care a permis aceasta, căci ascultă pe Lucă ce spune: „Și s'au întors apostolii dela fața sinedriului, bucurându-se că pentru numele lui Christos s'au învrednicit a se necinsti” (Fapt. 5, 41). Și cu adevărat că a fi cineva legat și necinstit pentru numele lui, este a se învrednici de această cinste, pentru că dacă cineva consideră ca un câștig mare de a suferi ceva pentru amantul pe care îl are, apoi cu atât mai mult pentru Christos.

¹⁾ Deci să nu ne îngreuem în necazurile ce le avem pentru Christos, ci să ne aducem aminte și noi de legăturile lui Pavel, și aceasta să ni fie de îndemn. De ex. îndemni pe cineva ca să dea săracilor pentru Christos? Amintește-i de legăturile lui Pavel, tângue-te și pe tine, și pe cel ce îndemni, și spune-i că Pavel și-a dat și trupul său ca să fie legat pentru Christos, pe când el nu dă nici hrană măcar celor săraci. Te fudulești de succesele ce le ai? Amintește-ți de legăturile lui Pavel, că tu nu ai suferit nimic din ceea ce a suferit acela, și totuși el niciodată nu s'a îngâmfat de succesele lui. Ai poftit poate ceva din bunurile aproapelui? Amintește-ți de legăturile lui Pavel, și vei vedea cât de absurd este, ca aproapele tău să se primejduiască, iară tu să te dezmerzi. Dorești încă a te îmbuibă în dezmerdări? Ia aminte la temnița lui Pavel, căci ești discipulul lui, ești împreună ostaș cu el, și atunci care ți este rațiunea ca tovarășul tău să fie în legături, și tu să te dezmerzi? Ai căzut în niscare-va strâmtorări, și ai crezut că ești părăsit? Ascultă despre legăturile lui Pavel, și vei vedea că a fi în strâmtorări, nu este o probă de părăsire. Voiești a te îmbracă cu haine de mătăasă? Amintește-ți de legăturile lui Pavel, și atunci ți se vor părea asemenea haine mai necinstite decât trențele cele transformate în glod (noroiu). Voiești poate de a ți pune prin prejurul grumazului aurării? Gândește-te la legăturile lui Pavel, și atunci ți se vor

¹⁾ *Partea morală.* Noi nu trebuie a ne îngreua în necazurile ce le avem pentru Christos, ci să ne aducem aminte și noi de legăturile lui Pavel, și să ne depărtăm de cele păgubitoare. Despre lacrămile spirituale, și despre nunțile cele demne și nedemne. Că po-doaba miresei este prudența și sfiala, iară nu vuetul, bețiile, cântările din fluer și bătăile din palme. (Veron).

Rea de a
ni pl.
ISTOS

spovedit:

me
steru

părea acestea mai uricioase decât funia cea învechită și proastă. Voiești poate a'ți scârliontă părul ca să pari frumoasă? Adu-ți aminte de halul de necurățenie în care se găsea Pavel prin temniți, și te vei aprinde de frumusețea aceea, iară pe aceasta o vei considera de cea mai nesuferită putoare, și atunci vei oftă din adâncul inimei tale dorind legăturile lui Pavel. Voiești a'ți sulemenî fața, și a'ți vâpsi sprâncenile, și altele de acest fel? Cugetă la lacrămile lui Pavel, cum el în timp de trei ani, zi și noapte, n'a încetat de a plânge. Cu această podoabă înfrumusețează-ți obrazii, căci aceste lacrimi te vor face mai strălucită. Eu nu spun ca tu să verși lacrimi pentru păcatele altora, ca Pavel — deși ași dori și aceasta, — căci poate e mai presus de tine; dar te îndemn ca să faci aceasta măcar pentru propriile tale păcate. Ai poruncit poate de a fi legat servitorul tău? Te-ai mâniat și te-ai înfuriat asupra-i? Adu-ți aminte de legăturile lui Pavel, și imediat îți va contenî furia, adu-ți aminte că noi suntem cei legați, iară nu cei ce leagă, noi cei ce suntem cu inima înfrîntă, iară nu cei ce înfrângem și zdrobim pe alții. Umbli dezmetică prin toate părțile și râzi cu hohot? Gândește-te la durerile lui Pavel, și vei oftă, iară lacrămile ce le vei vărsa, te vor arată încă mai strălucită. Ai văzut poate pe altele dezmierdându-se și danțând? Adu-ți aminte de lacrămile lui. Ce izvor oare ar fi în stare să colcotească și să scoată din el atâtea șuvoae de apă, pe câte lacrimi a scos ochii lui Pavel? «Aduceți-vă aminte de mine, zice, și de lacrămile mele», după cum și aici zice „aduceți-vă aminte de legăturile mele“. Și cu drept cuvânt a grăit acele cuvinte presviterilor din Efes, pe cari i-a chemat încă fiind el în Milit, pentru că vorbia unor dascăli, așa că pe aceia căută a'i face să ia parte la suferințele sale, iară pe aceștia să se gândească mai mult la primejdii. Cu ce izvor vrei să compari acele lacrimi vărsate de Pavel? Cu râul din paradis, care udă întregul pământ? Dară nu vei putea spune nimic, căci râul lacrimilor vărsate de Pavel udă sufletele, iară nu pământul. Dacă ți-ar arată cineva pe Pavel plângând și oftând, oare nu ar fi mai plăcut a'l privi pe dânsul, decât mii de danțuitori încununăți? Nu zic de voi—dar dacă cineva mi-ar arată pe vre-unul dintre nerușinații din teatru și de pe scenă, dintre acei ce se topesc și sunt ca nebuni după amoruri, voi să zic, dacă mi-ar arată vre-o fecioară tânără de acelea în

gătele!

dans

teatru

floarea vârstei, care biruește cu frumuseța pe toate celelalte fecioare de vârsta ei, care are fața și celelalte membre ale corpului bine proporționate, ochiul fraged și blajin, întorcându-se într'o parte și alta cu blândețe și surâzând cu dulceță, plecându-se în jos cu modestie și cu multă grație, cu genele învinețite pe de desupt, având, cum s'ar zice, lumina ochilor vioae, fruntea strălucită, iară de desubtul frunței un obraz ajuns în cea mai exactă și mai regulată roșată, sprintenă în fine și frumoasă ca o statuie de marmură,—și dacă tot atunci mi-ar arătă și pe Pavel lăcrămând, mi-ași întoarce iute privirea dela acea fecioară spre Pavel, pentru că din ochii lui strălucește o frumusețe spirituală. Ochiul aceleia face ca să miște sufletele celor tineri, arde și dogoarăște, pe când al lui Pavel din contra, le liniștește. Niște astfel de lacrimi, ca ale lui Pavel, fac ochii mai frumoși decât sufletul, înfrânează pântecele, umplu pe cineva de o adevărată filosofie, de o mare simpatie, și pot a muiă chiar un suflet de diamant. Cu asemenea lacrimi este udată biserica, cu asemenea lacrimi se plantează spiritele. Chiar foc de ar fi, asemenea lacrimi au puterea de a stinge, fie acel foc corporal, fie spiritual. Asemenea lacrimi pot a stinge și săgețile diavolului cele aprinse.

Să ne aducem aminte deci de lacrămile lui Pavel, și atunci vom rîde de toate cele prezente. Niște astfel de lacrimi fericea Christos, zicând: „Fericiti cei ce plâng, că aceia se vor mângâia“ (Matei 5, 4) și „Fericiti sunteți cari plângeți acum, că veți rîde“ (Luc. 6, 21). Niște astfel de lacrimi vărsau și Isaia și Ieremia, căci unul zicea: „Lăsați-mă, amar voiu plânge“ (Isaia 22, 4), iară celălalt: „Cine va da capului meu apă, și ochilor mei izvoare de lacrimi“ (Ierem. 9, 1), ca nefiind în stare de a face aceasta natura întreagă. Nimic nu este mai plăcut ca aceste lacrimi, căci ele sunt cu mult mai plăcute decât orice ris și veselie. Cei ce sunt cu jale de vre-o perdere, știu câtă mângâere aduc lacrămile. Deci să nu socotim aceasta ca un lucru de disprețuit, ci chiar foarte prețuit și de dorit, nu atâta pentru că ne doare când alții păcătuiesc, cât mai ales când noi înși-ne păcătuim, ca astfel lacrămile ce le vărsăm să ni moaie și înfrângă

frumusețe
spirituală

Lacrimi

inima. De aceste lacrimi să ni amintim, la aceste legături să ne gândim.

Așa dară lacrămile lui cădeau și pe legăturile ce le purtă, și moartea celor perduți, voiui să zic osânda celor ce legau pe sfinți, nu-l lăsă ca să simțească în liniște plăcerea legăturilor. Căci doară și el eră discipul al lui Christos, și el simțea durere pentru aceia, după cum și Christos simțea durere pentru preoții Iudeilor, nu pentru că urmau a-l restigni, ci pentru că dânsii se perdeau. Și nu numai el singur făcea așa, ci încă și pe alții îi îndemnă la aceasta, zicând: „Nu mă plângeți pe mine, ficele Sionului“ (Luc. 23, 28). Ochii aceia au văzut raiul, au văzut al treilea ceriu, însă eu nu-i fericesc atâta pentru acea priveliște ce au văzut atunci, pe cât îi fericesc pentru lacrămile acelea. prin care au văzut pe Christos. Și cu adevărat că acest fapt este de fericit, căci și el chiar se mândrește cu aceasta zicând: „Oare nu pre Iisus Christos Domnul nostru l-am văzut?“ (I Corinth. 9, 1), de unde se vede că cu mult mai fericit este de a plânge în acest mod. Mulți ochi s'au împărtășit de fericirea de a-l videa pe dânsul în persoană, însă el fericește mai mult pe cei ce nu s'au împărtășit de acea priveliște, căci zice: „Fericiti cei ce n'au văzut și au crezut“ (Ioan 20, 29). Pentru că dacă este mai de folos de a rămânea pentru Christos aici, în interesul mântuirii altora, decât de a se descompune, apoi și de a suspina pentru dânsii este mai de folos, decât de a videa pe Christos. Și dacă este mai de dorit de a fi în gheena pentru dânsii, decât a fi împreună cu el, și deci și a se despărți de el pentru dânsii este mai de dorit, — căci aceasta este ceea-ce el zicea: „Că așa fi poftit eu însu'mi a fi anathema dela Christos pentru frații mei“ (Rom. 9, 3) — apoi cu atât mai mult este de dorit de a lăcrămă pentru dânsii. „Nu am încetat, zice „cu lacrimi a îndemnă pe fiecare“. Și pentru ce? Nu doară că se temea de primejdiile lor corporale, ci după cum cineva șezând lângă un bolnav, și neștiindu-i sfârșitul, lăcrămează de teamă să nu se despartă de viață, tot așa și el lăcrămă când nu avea putința de a-i certă mai mult, și când îi videa bolnavi, de teamă ca să nu cadă din împărăția ceriurilor. Aceasta a făcut și Christos. pentru ca măcar de lacrămile lui să se

sfiească. De ex. păcătuia cineva? El îl certă; dar când cel certat îl disprețuia și se depărta de el, atunci lacrimă, ca cel puțin măcar așa să-l poată întoarce.

Să ne amintim deci de aceste lacrimi. Să creștem astfel pe fetele și copiii noștri, lacrimând când îi vedem în fapte rele. Câte voiesc a fi iubite, să și amintească de lacrimile lui Pavel, și să ofteze. Câte sunteți fericiți, câte trăiți în saloane bogate, câte vă resfățați în plăceri, aduceți-vă aminte de aceste lacrimi. Câte sunteți cuprinse de vre-o jale, prefaceți lacrimile în lacrimi. El nu jălia pe cei morți, ci pe cei ce trăiau ca morți. Voiți să spun și de alte lacrimi? Și Timotheiu plângea, — căci doară era ucenic al aceluia, — dară lui scriindu-i zicea: „Aducându-mi aminte de lacrimile tale, ca să mă umplu de bucurie“ (II Timotheiu. 1, 4). Mulți plâng și se văicărează și din plăcere, ba încă dintr'o plăcere foarte mare, dar asemenea lacrimi nu sunt atât de greoaie, ci chiar cu mult mai plăcute decât cele izvorâte din plăcere pământescă, — căci ascultă ce spune Profetul: „Auzit-a Domnul glasul plângerei mele, auzit-a rugăciunea mea“ (Ps. 6, 8. 9). Unde nu sunt deci folositoare lacrimile? În rugăciuni? în sfătuiri? Dar noi defăimăm numai acele lacrimi, pe care le vărsăm unde nu trebuie. Când de ex. sfătuim un frate ce păcătuiește, noi trebuie a plânge și a jeli. Când îndemnăm pe cineva în facerea binelui, iar el nu dă nici-o atențiune îndemnului nostru, și deci se pierde, atunci trebuie a plânge. Asemenea lacrimi sunt izvorâte din filosofie. Dar când cineva din bogat ajunge sărac, când e căzut în vre-o boală trupească, când moare, nici de cum nu trebuie a plânge, căci asemenea împrejurări nu sunt vrednice de lacrimi. După cum noi defăimăm și râsul, când facem uz de el fără timp, tot așa defăimăm și lacrimile vărsate fără timp și fără scop. Pentru că valoarea fiecărui lucru atunci se arată, când acel lucru este întrebuințat la locul său potrivit, pe când dacă este întrebuințat într'un loc străin, de loc nu se vede. De ex. vinul este lăsat spre înveselirea omului, iar nu pentru beții; pâinea spre hrană, iară nu spre îmbuibarea lui; promiscuitatea pentru facerea de copii, iară nu spre curvie. Deci după cum asemenea abuzuri sunt defăimate, tot așa și lacrimile vărsate fără timp și scop. Dacă ar fi o lege, prin care să se

nd tu
e zcu
plângem

111

legiuiască ca lacrămile să fie vărsate numai în rugăciuni și în sfături, ai vedea atunci cât de dorit ar fi acest lucru. Nimic nu poate șterge păcatele atât de bine, ca lacrămele. Asemenea lacrămi chiar și fața o arată mai frumoasă, pe cel ce privește îl atrage spre milă și compătimire, și cu un cuvânt o asemenea față ni se înfățișază mai venerabilă. Nimic nu este mai plăcut, ca niște ochi înlăcrămați, căci ochiul este membrul nostru cel mai nobil și mai frumos, și când noi vedem ochii lăcrămând, ne închipuim că vedem însuși spiritul lăcrămând, și ne înduioșăm.

Acestea, iubiților, nu vi s'a spus fără scop, ci pentru ca voi să nu vă duceți nici la nunți, nici la orchestre, nici la jocuri de acele satanicești. Căci privește ce a inventat diavolul: fiindcă de prin scenele teatrului și de prin adunările celor nerușinați însuși firea lucrului a îndepărtat pe femei, apoi cele ale teatrului le-a introdus chiar în camerele rezervate femeilor, vorbesc de cei ușurei și de curve. Această boală molipsitoare a fost introdusă pe furiș de legea nunților, sau mai bine zis nu de legea nunților, să nu fie, — ci de înseși prostia noastră. Ce faci omule? Oare nu știi ce faci? Tu îți iai femei pentru prudența ta și pentru facerea de copii; ce voiesc deci curvele, și ce rol au ele la nunta ta? «Pentru ca veselia, zici, să fie mai mare». Și cu toate acestea asemenea fapte nu izvorăsc din veselie după cum zici tu, ci din prostie. Prin asemenea fapte insulti pe mireasă, insulti pe oaspeți. Dacă cu asemenea fapte voiești a-i încânta și desfătă, atunci este o adevărată insultă. Dacă a vedea femei desfrânate și sluțite este ceva care poartă cu sine vre-o iubire de cinste, vre-o ambițiune oarecare, apoi de ce atunci nu lași pe mireasă ca să vadă și ea? Cu adevărat că diavolul a introdus în casă toată acea pompă satanicească, uricioasă și desfrânată. „Aduceți-vă aminte, zice, de legăturile mele“. Nunta, iubiților, încă este o legătură, și o legătură hotărâtă de însuși Dumnezeu, pe când curvia este desfacerea acelei legături. Este permis de a înveseli nunta cu altfel de lucruri, de ex. cu mese încărcate cu mâncări, cu haine frumoase, și cu altele de acest fel. Vedeți că eu nu împiedec asemenea lucruri, ca să nu par a fi prea sălbatec, — deși Rebecăi îi eră deajuns numai o haină subțire. Este permis de a se înveseli la nunta prin fru-

nta e o legătură hotărâtă de însuși Dumnezeu

musetea hainelor, prin prezența bărbaților și a femeilor venerate. De ce atunci introduci acele rizilicuri, acele monstruoziități? Spune ce auzi dela acele femei pierdute? Te rușinezi a spune? Dacă tu te rușinezi a o spune măcar, de ce atunci silești pe altul să facă aceasta? Toate trebuiesc a se desfășura atunci cu prudentă, cu demnitate și cu cumpătare, însă eu văd cu totul din contra; (văd jucând și săltând pe la nunți, ca și cămilele și asinii.) Unei fecioare îi este deaiuns iatacul femeesc. «Dar, zici tu, este sărăcăcios acel iatac».

→ } Dacă este sărăcăcios, trebuie a fi totuși drăgălaș, și pentru aceasta găsească ea mijlocul nimerit, în locul bogăției. Nu are zestre de adus în casa bărbatului? De ce atunci o faci de disprețuit din altă parte? Va găsi ea mijlocul nimerit de a se face respectată prin creșterea ei. Laud obiceiul, ca fecioarele să se alipească în horă pe lângă o tânără ca și ele, spre a le cinsti, laud și pe femei, că cinstesc pe cea de acelaș fel cu ele; acest obicei este bine hotărât. Două sunt în adevăr, asemenea grupe: una a fecioarelor și ceialaltă a femeilor măritate; cele dintâiu predau pe una dintre ele, iară cele de al doilea primesc printre dânsese pe cea predată; de acolo iesă, iar aici intră. Deci mireasa este între aceste două grupe, nici fecioară, și nici femeie. Dar curvele ce caută aici? Trebuie ca ele să și acopere fața când este o nuntă, trebuie ca ele să se ascundă în crăpăturile pământului, pentru că curvia este conruperea nunței, iară noi le aducem încă pe la nunți. Când voi faceți vre-o întreprindere, vă urați tot cele bune, iară cele contrare le alungați, precum de ex: când semănați, sau când scoateți vinul din ipoliniu (ὑπολήμιος = vas în care se scurge vinul la călcat, dejă), nici măcar nu voiți să amintiți despre oțetirea sau stricarea vinului, — și aici unde e vorbă de prudentă, voi introduceți oțet? Căci ce altă poate fi femeia desfrânată? Când voi preparați mirodeniile, nici nu lăsați a se apropiă măcar niscareva elemente puturoase, ca să nu se infecteze mirodenia! Nunta încă este un mir, — și atunci de ce la prepararea acestui mir introduceți putoarea cea mai nesuferită? Ce spui? Joacă fecioara, și nu se rușinează de cea de vârsta ei? Bine, dar o fecioară trebuie a fi mai serioasă decât o curvă, căci dânsa nu a eșit doară din școala celor ce se luptă la circ, ci din brațele părinților. De la nunți nu este de loc permis ca fecioara să

se arate. Nu vezi ce se petrece în palatele împărătești, unde cei cinstiți sunt pe lângă împărat înăuntrul palatului, iară ceilalți afară? Deci și tu fi înăuntru pe lângă mireasă, nu expune în vileag fecioria, ci stai acasă. Stă de față fiecare cerc de dăntuitori, unul dă din sânul său, celălalt primește și păstrează ce a primit. De ce rușinezi fecioria? Dacă tu ca mamă ești așa, apoi tot așa va judecă și despre dânsa mirele, bărbatul ei. Dacă tu voiești ca fiica ta să fie iubită cu patimă, ei bine, aceasta se potrivește poate cu purtarea unei băcănițe, sau a unei vânzătoare de verdețuri, sau a unei plăcintăriți de pe la nunți ¹⁾. Acestea toate oare nu te rușinează? A se sluți cineva este rușine, chiar de ar fi fata împăratului. Nu cumva poate sărăcia o împiedecă de a fi prudentă? Nu cumva o împiedecă ocupația ce o are? Chiar slugă de ar fi fecioara, chiar orice de ar fi, ea să rămână totdeauna cuminte și înțeleaptă, căci: „Întru Iisus Christos nu este rob, nici slobod“ (Galat. 3, 28). Nu cumva nunta este teatru? Nu, iubiților, nunta este o taină, și încă o taină de mare importanță, și dacă nu vă rușinați de această taină, cel puțin să vă rușinați de acela al cărui tip este această taină. „Taina aceasta, zice, mare este, iară eu zic de Christos și de biserică“ (Efes. 5, 32). Este tip al bisericii și al lui Christos, și tu introduci curve? «Dar, zici tu, dacă nu vor dăntui la nuntă nici fecioarele, nici femeile măritate, apoi cine să dăntuiască»? Nimeni, căci ce nevoie mare este de a dăntui? Printre tainele religioase ale Elinilor sunt și danțurile, însă în tainele noastre trebuie a predomină tăcerea, buna podoabă, rușinea și modestia. Taină mare este aceasta, și deci afară curvele, afară cei spurcați. Și cum este taină? Se adună bărbatul și femeia, și ambii împreună fac unul. De ce când intră copilul în lume, nu este nici orchestră, nici chimvale, ci tăcere mare, liniște mare, iară când se adună bărbatul cu femeia, și fac, nu vr'un tip neînsuflețit, nici vr'un tip al celor de pre pământ, ci însuși chipul lui Dumnezeu, introduci atâta vuet, și'i tulburi, și faci

Să nu se
danzeze la
nuntă...

¹⁾ Notă. Cuvântul *δημιουργός* în primul loc înseamnă *meșter*, și numai Sf. Scriptură îl întrebuințează ca *creatoriu*. La Athenieni se numia *δημιουργός* și acea femeie care prepară prăjituri pe la nunți. Dealtmintrelea atât pasajul acesta, cât și celelalte dinainte, sunt foarte

de rușine sufletul? Se adună împreună și devin un corp. Iată iarăși taina iubirii. Dacă cei doi nu devin unul, nu fac pe cei mulți, întru cât rămân doi, iară când se unesc, atunci fac. Și ce învățăm noi de aici? Că puterea unirei este mare. Iscusița lui Dumnezeu a despărțit chiar dela început pe unul în două, și voind a arăta că și după despărțire rămâne tot unul, nu a lăsat ca numai unul să fie deajuns spre naștere. Unul singur nu este în realitate unul, ci jumătatea unului, jumătatea întregului, iară dovada este, că nu poate face copii, ca și mai înainte de nuntă.

Ai văzut acum taina nunței? A făcut pe unul din celălalt, și iarăși pe acești doi i-a făcut unul, astfel că și astăzi din unul se naște omul. Bărbatul și femeia nu sunt doi oameni, ci unul singur. Aceasta se poate adevăra și astăzi, și în tot timpul, ca de ex. se poate adevăra cu Iacob, cu zicerea „Bărbat și femeie i-a făcut pre ii“ (Facer. 1, 27). Dacă unul este capul, iară celălalt este corpul, cum se poate zice că sunt doi? De aceea femeia ocupă locul discipulului, iar bărbatul locul dascălului; el este stăpânul, iar ea este cea stăpânită. Si chiar din forma corpului ar putea vedea cineva că sunt unul, căci femeia a fost făcută din coasta bărbatului, și prin urmare amândoi sunt jumătăți a întregului. De aceea și numește pe femeie ajutor a bărbatului, ca să arate că sunt una, de aceea și bărbatul preferă pe femeie înaintea tatălui și a mumei sale, ca să se arate că ii sunt un întreg. Dar și tatăl se bucură la căsătoria fiului și a fiicei sale, căci aceștia se grăbesc a se uni fiecare cu propriul său corp; și face atâta cheltuială de bani la nuntă, și totuși nu poate suferi să vadă pe fiul său necăsătorit. Ca și cum trupul ar fi rupt în două, căci fiecare în parte este imperfect spre facerea de copii, și fiecare în parte este imperfect în încheierea, în complexul vieții prezente. De aceea și zice Profetul: „Rămășița ducului tău“ (Malach. 2, 15). Dar cum oare devin un trup? După cum ai luă partea cea mai curată a aurului, și ai amesteca-o cu alt aur, tot așa și aici, unde femeia primind în ea sămânța bărbatului, crește și hrănește, și în fine dă societății bărbat ieșit din ea. Copilul acela este ca o punte între bărbat și femeie, astfel că toți acești trei: bărbat, femeie și copil, sunt un trup, copilul unind pe amândoi de ambele părți.

Rămășița Duhului Tău

După cum două orașe despărțite printr'un râu dela un capăt la altul, dacă se leagă poduri de ambele părți nu se mai zice că sunt două, ci unul, tot așa și în cazul de față, ba încă mai mult, căci aici puntea ce'i unește este de aceeași esență cu fiecare din ii, pentru rezonul arătat, după cum capul și cu trupul formează un singur trup. Prin grumaz sunt despărțiți, însă copilul servește ca mediu de unire, între amândoi. După cum dantul ar fi despărțit, însă prin faptul că unul dintre privitori s'ar prinde cu o mână de una din părți, și cu cealaltă de altă parte, ar face atunci un singur danț, o singură horă — sau după cum dântuitorii fiind despărțiți ar întinde fiecare mâinile și s'ar apucă unul de altul, și astfel ar deveni un singur danț sau horă, tot așa și în cazul de față. De aceea eu drept cuvânt zice în mod clar că: „Vor fi doi un trup“, uniți fiind prin trupul copilului. «Dar ce? Dacă nu sunt la mijloc copii, oare nu sunt atunci un trup, ci sunt doi»? Promiscuitatea face aceasta, căci prin ea s'a amestecat corpurile amândurora. Precum dacă ar turna cineva untdelemn în mirodenii, ar face totul una și aceeași, tot așa și în cazul de față.

Știu iubiților, că la mulți li e rușine de cele vorbite, dară cauza tuturor acestora este numai nerușinarea și desfrâul. A se face nunțile de felul cum se fac, este a se conrupe nunta din capul locului, este a se defăimă taina nunței. „Cinstită este nunta, zice, și patul nespurcat“ (Ebr. 13, 4). De ce atunci te rușinezi de ce este cinstit? De ce roșești de un lucru nespurcat? Acestea sunt credințele ereticilor, sau și a celor cari introduc pe la nunți curve. Pentru aceasta eu voiu a curăți nunta, ca astfel să se introducă în casă noblețta, ca astfel să se astupe gurile ereticilor. A fost insultat darul lui Dumnezeu, care este rădăcina facerei noastre, pentru că pe lângă acea rădăcină este multă murdărie, mult noroiu puturos. Ei bine, această murdărie să o curățim noi cu cuvântul. Ingăduiți dar puțin, fiindcă și celce este stăpânit de asemenea noroiu, îngădue și suferă multă putoare.

Voiesc a vă arăta că nu trebuie a vă rușina de cele ce am spus, ci de cele ce voi le faceți, tu însă lăsând la o parte cele ce faci, te rușinezi de cele ce eu spun, și deci prin aceasta disprețuești pe Dumnezeu, carele a hotărît așa. Să vă spun cum este și taina bisericei?

hera

Iată acea taină. Christos a venit către biserică, însă biserica dintr'însul s'a făcut, și cu dânsa s'a unit duhovnicește, după cum zice: „V'am logodit unui bărbat, fecioară curată să vă pun înaintea lui Christos“ (II. Corinth. 11, 2), căci dintr'însul suntem. „Din mădulările lui, și din carnea lui“, zice.

Acestea toate înțelegându-le să nu ne rușinăm de această taină. Nunta este tip al prezenței lui Christos, și tu te îmbeți? S'ar părea că cele ce se petrec pe la nunți sunt indiferente, și cu toate acestea sunt cauzele multor rele. Toate sunt încărcate de nelegiuiri. „Și măscărăciunea, zice, și vorba nebunească, și glumele care nu se cuvin, să nu iasă din gura voastră“ (Efes. 5, 4), dar toate cele ce se petrec la nuntă sunt măscărăciuni, vorbe nebunești și glume proaste, și nu cum s'ar întâmpla, ci chiar în gradul cel mai mare. Toate acestea au devenit acum o artă pentru unii, și cei ce se conformează acestei arte, capătă laude mari. Cum s'ar zice, păcatele au devenit o artă, căci nu le facem la întâmplare, ci cu știință și cu calcul, iară diavolul comandază la urmă regimentele de păcătoși. Unde este beția, acolo este și desfrânarea, unde sunt măscărările și vorbe uricioase, acolo este și diavolul, contribuind și el cu de ale lui. Ei bine, când tu ospătezi cu de acestea, spune-mi, oare săvârșești taina lui Christos? Când tu inviți pe diavol la masa de nuntă, oare săvârșești taina lui Christos? Poate că mă găsești că sunt prea greoiu în cuvinte, — dar și aceasta vine din corupțiunea cea mare, ca cel ce ceartă râsul să fie tot el găsit ca vinovat, de vreme ce se pare prea aspru la cuvânt. Nu auziți ce spune Pavel? „Tot orice ați face, ori de mâncați, ori de beți, toate într-tru slava lui Dumnezeu să le faceți“ (I. Corinth. 10, 31), voi însă le faceți spre defăimarea lui și spre necistirea lui. Nu auziți și pe Profetul spunând?: „Slujiți Domnului cu frică, și vă bucurați lui cu cutremu“ (Ps. 2, 11), voi însă vă răsfățați în dezmerdări, Nu cumvâ poate nu e cu putință de a se veseli cinevâ și fără de dezmerdări? Voești a auzi melodii plăcute? De sigur că nu ar trebui la asemenea ocazii, însă eu consimt și la aceasta, dacă voești; nu ascultă melodii sa-

tuind? Privește corul îngerilor. «Și cum este cu putință, zici de a vedea asemenea chor?» Dacă vei alungă acestea, și atunci va veni și Christos la nuntă, și când Christos este prezent, și corul îngerilor este prezent. De voești, și astăzi se vor face minuni, ca și atunci; va preface și acum apa în vin, și încă cu mult mai minunat, căci va alungă cheful și pofta cea uricîoasă dela masa ta, și le va înlocui cu pofta cea duhovnicească. Unde sunt muzicanți, nu poate fi Christos, dar dacă el intră, mai întâiu 'i scoate pe aceștia, și după aceia face minuni. Ce poate fi mai dezgustător ca pompa satanicească? Ce poate fi mai urîcios ca acele cântice fără înțeles, ca acele neorândueli în totul nedemne? Și chiar de ar fi ceva cu înțeles, totuși cuprinde în sine lucruri urîcioase și dezgustătoare.

Nimic nu poate fi mai plăcut ca virtutea, nimic nu este mai dulce ca buna cuviință, nimic mai de dorit ca demnitatea. Facă cineva nunți ca acelea pe care le arăt eu, și atunci va vedea plăcerea ce o va simți. Ce fel de nunți voiesc eu, luați seama la cele ce vă spun. Mai întâiu caută bărbat pentru fecioară, însă bărbat în toată puterea cuvântului, protector al femeii, bărbat care să fie capul trupului, și căruia tu 'i predai nu slugă, ci 'i încredințezi pe înseși fiica ta. Nu caută bani, nu caută strălucirea neamului, nu măreția patriei lui, căci toate acestea sunt prisoselnice, ci tu caută evlavia sufletului, blîndeta, adevărata înțelepciune, frica de Dumnezeu, dacă voiești ca fata ta să viețuiască cu plăcere. De vei căută bogăție, nu numai că nu o vei folosi cu nimic, ba încă o vei vătămă, căci o vei face sclava lui, în loc să fie liberă. Nu se va folosi ea atât de mult de plăcerea aurărilor, pe câtă scârbă va avea din rolul ce'l are ca sclavă. Deci nu caută de acestea, ci caută mai ales egalitatea în cinste, și dacă nu este cu putință aceasta, apoi atunci caută un bărbat mai sărac decât fiica ta, și nicidecum mai bogat, dacă nu voești să-ți dai fata unui despot, ci unui adevărat bărbat. Când tu voești ca să examinezi cu exactitate valoarea bărbatului aceluia, roagă pe Christos ca să stea de față și să-ți arate, și el nu se va rușină de aceasta, căci nunta este taina venirii lui. Mai ales roagă-l atunci, ca să dea fetei tale un astfel de mire. Nu fii mai rea tu decât slujca lui Abraam care fiind trimisă

!
 Cum s'fi
 nunțile?

într'o călătorie atât de depărtată, a știut totuși în ce anume parte trebuia a se refugia, și de aceea a și reușit în totul. Când tu studiezi și cauți pe acel barbat, roagă-te și zi către Dumnezeu: «Pe care îl voești tu Doamne, iconomisește-l». Incredințează-i în mâna lui acest lucru, și el fiind cinstit de tine prin această cinste, îți va resplăti. Două lucruri trebuie a face: a încredința în mâna lui alegerea bărbatului, și a cere ca acel bărbat să fie așa precum îl voește el. Când faci nuntă, nu perindă casele, spre a împrumută oglinzi și haine, căci taina nunței nu se săvârșește spre fală, și nici că duci fata la vre-o paradă, ci împodobindu-ți casa cu cele trebuitoare, chiamă pe vecini, pe prieteni și pe rude. Pe câți-i știi blânzi, pe aceia-i chiamă, și-i îndeamnă ca să se mulțamească cu cele ce sunt. Nimeni din orchestră să nu fie de față, căci atunci este cheltuială zadarnică și uricioasă. Mai 'nainte de totii chiamă pe Christos. Știi prin cine să'l chemi? „Intru cât ați făcut unuia dintr'acești frați ai mei mai mici, zice, mie ați făcut“ (Math. 25, 45). Să nu'ți închipui că lucrul acesta ar fi neplăcut, de a chema pe săraci la masa de nuntă, în locul lui Christos, căci lucru neplăcut este de a chema curvele. A chema pe săraci înseamnă disprețuirea averilor, iară a chema pe curve înseamnă disprețuirea și chiar resturnarea tainei nunței. Împodobeste pe mireasă, nu cu podoabe aurite, ci cu blândețea și cu rușinea, și în fine cu hainele obișnuite, iară în loc de orice podoabă aurită sau împletituri, împodobeste-o cu roșirea feței, pune-i împrejurul gâtului sfiala de lucruri urite, și să nu umble după acelea. Nici un vuet să nu fie, nici o larmă zadarnică, chemese mirele și primească-și fecioara. Prânzurile și ospetele să nu fie încărcate cu beții, ci cu plăcere duhovnicească. Și acum tu privește câte bunuri rezultă de aici, — dacă vedem mai ales cele ce se petrec pe la nunțile păgânilor și ale ereticilor, — pe când pe la nunțile de astăzi — dacă se pot numi nunți și nu părăzi — câte rele nu rezultă. S'au stricat pastadele¹⁾, și de îndată grija și frica, ca nu cumva să se piardă ceva din cele

¹⁾ Notă. *παστάς-άδος*, înseamnă *galerie, sala sau camera de culcare a mirilor, sala de mâncare*, etc. însă oricum s'ar lua, pasagiul rămâne tot confuz, afară numai dacă nu are însemnare și de *haine*, căci în asemenea caz se poate pricepe sensul. (Trad.).

împrumutate, așa că plăcerea dela nuntă este succedată de o supărare și tristeță nesuferită. Această neliniște ar trebui să fie mai mult pe soacră, și cu toate acestea nu este scutită de ea nici înseși mireasa, căci după nuntă totul privește pe mireasă. A vedea totul stricat, a vedea casa pustie, negreșit că este un motiv de tristeță. Ei bine, la nunta aceia, pe care am descris-o eu, este Christos, iară la aceasta este Satană; acolo siguranța, aici grija; acolo plăcerea, aici tristeța; aici cheltueli zadarnice, acolo nimic de acestea; aici este slughenia, acolo însă adevărata podoabă; aici este pizma, iară acolo sinceritatea; acolo este sobrietatea, iară aici beția; acolo este mântuirea, acolo prudența, iară aici pierderea.

Toate acestea înțelegându-le, iubiților, să oprim răul până aici, ca să putem plăcea lui Dumnezeu, și să ne putem bucura de bunurile cele făgăduite celor ce-l iubesc pre dânsul. Cărora fie a ne învrednici, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Incredințază-i în mâna Lui acest lucru
și El fiind cinstit de tine prin aceasta
cinste, și va răsplăti

Impedebese pe mireasă cu blândetea,
dusinea, cu hainile oleismele,
rosirea feței, și ală de lucrurile urâte